

UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Pavel Váňa

Žaloba na obnovu řízení a pro zmatečnost

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Silvia Vyskočilová, Ph.D.

Katedra občanského práva

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 16.03.2021

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracoval samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 228 045 znaků včetně mezer.

Pavel Váňa v.r.

V Lundu dne 16. března 2021

Rád bych tímto poděkoval JUDr. Silvii Vyskočilové, PhD. za cenné rady a připomínky při vedení diplomové práce. Dále bych rád poděkoval mé rodině a přátelům za podporu po dobu mého studia.

Obsah

Úvod	7
1. Opravná řízení	9
1.1. Obecně o opravných řízeních.....	9
1.2. Opravné systémy.....	10
1.2.1. Apelační opravný systém.....	10
1.2.2. Kasační opravný systém	11
1.2.3. Revizní opravný systém	11
1.3. Opravné prostředky.....	12
1.3.1. Dělení opravných prostředků a jejich systematika v OSŘ	14
2. Žaloba na obnovu řízení.....	16
2.1. Úvod k žalobě na obnovu řízení	16
2.2. Přípustnost žaloby na obnovu řízení.....	16
2.2.1. Nepřípustnost žaloby na obnovu řízení	18
2.3. Důvody pro obnovu řízení	21
2.3.1. Důvody pro obnovu řízení podle § 228 odst. 1 písm. a) OSŘ.....	21
2.3.2. Důvody pro obnovu řízení podle § 228 odst. 1 písm. b) OSŘ	23
2.4. Podání žaloby na obnovu řízení.....	23
2.4.1. Náležitosti žaloby na obnovu řízení	24
2.4.2. Lhůty pro podání žaloby na obnovu řízení.....	25
2.5. Řízení a rozhodnutí o žalobě na obnovu řízení.....	27
2.5.1. Příslušnost soudu k projednání žaloby na obnovu řízení	27
2.5.2. Průběh řízení o žalobě na obnovu řízení	28
2.5.3. Řízení po povolení obnovy řízení.....	33
2.5.4. Náhrada nákladů řízení v souvislosti s žalobou na obnovu řízení.....	34
3. Žaloba pro zmatečnost.....	36
3.1. Úvod k žalobě pro zmatečnost.....	36
3.2. Přípustnost žaloby pro zmatečnost.....	36
3.2.1. Nepřípustnost žaloby pro zmatečnost.....	37
3.3. Důvody zmatečnosti	38
3.3.1. Důvody zmatečnosti podle § 229 odst. 1 OSŘ.....	38
3.3.2. Důvody zmatečnosti podle § 229 odst. 2 OSŘ.....	42
3.3.3. Důvody zmatečnosti podle § 229 odst. 3 OSŘ.....	42
3.3.4. Důvody zmatečnosti podle § 229 odst. 4 OSŘ.....	44
3.4. Podání žaloby pro zmatečnost	44
3.4.1. Náležitosti žaloby pro zmatečnost.....	45

3.4.2.	Lhůty pro podání žaloby pro zmatečnost	46
3.5.	Řízení a rozhodnutí o žalobě pro zmatečnost	49
3.5.1.	Príslušnost soudu k projednání žaloby pro zmatečnost	49
3.5.2.	Průběh řízení o žalobě pro zmatečnost	50
3.5.3.	Řízení po zrušení rozhodnutí pro zmatečnost	55
3.5.4.	Náhrada nákladů řízení v souvislosti s žalobou pro zmatečnost	56
4.	Mimořádnost mimořádných opravných prostředků	57
4.1.	Způsob získání dat	57
4.2.	Počet pravomocných rozhodnutí o žalobách	58
4.2.1.	Žaloba na obnovu řízení	58
4.2.2.	Žaloba pro zmatečnost	59
4.2.3.	Srovnání žaloby na obnovu řízení a pro zmatečnost s dovoláním	60
4.3.	Počet zahájených řízení po úspěšném uplatnění žalob	60
4.3.1.	Počet obnovených řízení	61
4.3.2.	Počet řízení po zrušení rozhodnutí pro zmatečnost	61
4.3.3.	Srovnání s jinými způsoby zahájení řízení	62
4.4.	Obecně o získaných rozhodnutích, kterými byla povolena obnova	62
4.4.1.	Příklady obnovy řízení podle § 228 odst. 1 písm. a), b) OSŘ	63
4.5.	Obecně o získaných rozhodnutích, kterými bylo zrušeno rozhodnutí pro zmatečnost	65
4.5.1.	Příklady zmatečnosti podle § 229 odst. 1 písm. c) OSŘ	65
4.5.2.	Příklady zmatečnosti podle § 229 odst. 1 písm. h) OSŘ	66
4.5.3.	Příklady zmatečnosti podle § 229 odst. 3 OSŘ	67
4.5.4.	Příklady zmatečnosti podle § 229 odst. 4 OSŘ	69
4.6.	Diskuse	72
5.	Mimořádné opravné prostředky ve švédském občanském právu procesním	75
5.1.	Švédský soudní řád	75
5.2.	Žaloba pro podstatné vady	76
5.2.1.	Komparace s českou právní úpravou	77
5.3.	Žádost o obnovení zmeškané lhůty	78
5.3.1.	Komparace s českou právní úpravou	79
5.4.	Žaloba pro vážné procedurální vady	79
5.4.1.	Komparace s českou právní úpravou	80
5.5.	Srovnání úprav jako celku	81
6.	Žaloba pro zmatečnost a na obnovu řízení dle věcného záměru ČRS	82
6.1.	Úvod	82
6.2.	Přípustnost žaloby pro zmatečnost	83
6.3.	Přípustnost žaloby na obnovu řízení	85

6.4. Podání žalob.....	87
6.5. Rozhodnutí o žalobách.....	90
6.6. Shrnutí.....	91
Závěr.....	93
Seznam zkratk.....	95
Seznam použitých zdrojů.....	96
Seznam grafů a tabulek.....	102
Abstrakt	103
Abstract.....	104

Úvod

V průběhu svého studia na Právnické fakultě Univerzity Karlovy našel autor zalíbení v oborech soukromého práva. Nejvíce však v občanském právu procesním, jež tvoří nedílnou součást soukromého práva, bez které není možné účinně vymáhat hmotné právo. Zájem autora o občanské právo procesní markantně vzrostl v průběhu jeho stáže na civilním úseku Obvodního soudu pro Prahu 1, kterou absolvoval v červnu roku 2020. Ačkoliv se v průběhu své stáže s žádným opravným prostředkem přímo nesetkal, považuje téma mimořádných opravných prostředků za velmi zajímavé a podstatné, především z hlediska spravedlivého soudního rozhodování. Z výše uvedených důvodů bylo autorem zvoleno téma diplomové práce „Žaloba na obnovu řízení a pro zmatečnost“.

Soudy nejsou při své rozhodovací činnosti bezchybné a stejně jako téměř každý se dopouštějí chyb. Pro prohloubení důvěry v soudní soustavu a rozhodovací činnost soudů je třeba umožnit tomu, kdo cítí křivdu či nespravedlnost, takové rozhodnutí zvrátit. Ne vždy se to povede, ale už samotná možnost posiluje důvěru společnosti v soudnictví a zvyšuje pravděpodobnost, že rozhodnutí bude spravedlivé a věcně správné. Přezkoumání rozhodnutí se provádí v opravném řízení na základě podání řádného nebo mimořádného opravného prostředku. Žaloba na obnovu řízení a žaloba pro zmatečnost jsou tradičně řazeny mezi mimořádné opravné prostředky. Ona mimořádnost je spatřována v prolomení právní jistoty tím, že lze napadnout pravomocné rozhodnutí. Nicméně tato diplomová práce se zaměří i na jiný význam slova „mimořádný“.

Úvodní část seznámí čtenáře s opravnými řízeními a opravnými systémy. Druhá a třetí část poskytne stručný, ale pro pochopení následujících částí dostatečný popis žaloby na obnovu řízení a žaloby pro zmatečnost. Cílem této části práce bude seznámit podrobně čtenáře s jednotlivými ustanoveními upravujícími oba zkoumané opravné prostředky, a to při zachování systematiky zákona. Rozebrána bude přípustnost žalob, důvody k podání žalob, postup samotného podávání žalob (se zaměřením na jejich náležitosti a lhůty) a v neposlední řadě řízení a rozhodnutí o žalobách. Každá z žalob bude komentována odděleně, avšak s upozorněním na výrazné odlišnosti mezi nimi. Autor si je vědom, že se nejedná o nové instituty v českém právním řádu a že na toto téma již byla napsána řada absolventských či jiných prací a publikací. Přesto autor považuje za nezbytné poskytnout čtenářům základní vhled do problematiky, aby jim poskytl znalosti potřebné pro pochopení navazujících částí diplomové práce.

Čtvrtá část práce bude věnována pochopení slova mimořádný opravný prostředek pohledem sémantickým.¹ Synonymem slova mimořádný je slovo výjimečný či neobvyklý. Autor se pokusí potvrdit nebo vyvrátit svou hypotézu, že žaloba na obnovu řízení a žaloba pro zmatečnost jsou z pohledu četnosti mimořádným institutem, se kterým se zabývají české soudy. Zkoumaným okruhem bude nejen počet pravomocných rozhodnutí soudu o žalobách, ale především jejich úspěšnost před soudy. Autor si vyžádá rozhodnutí o žalobách na obnovu řízení, kterými byla obnova řízení povolena a rozhodnutí o žalobách pro zmatečnost, kterými bylo zrušeno rozhodnutí pro zmatečnost. Zkoumána budou rozhodnutí, která nabyla právní moci v roce 2020. Autorovým cílem je analyzovat četnost žalob a důvody, pro které byli navrhovatelé úspěšní.

Vzhledem k tomu, že práce je autorem psána v době jeho studijního pobytu Erasmus+ na Lund University ve Švédském království, bude pátá část práce věnována švédskému civilnímu právu procesnímu. Autor podá stručný výklad o švédských mimořádných opravných prostředcích a provede komparaci mezi českou a švédskou právní úpravou mimořádných opravných prostředků, které jsou předmětem této práce. Autor se pokusí najít obsahově podobné instituty ve švédském civilním právu. Pokud takové najde, porovná je s českými. Cílem této části práce bude poskytnout odpověď na otázku, v čem jsou si obě úpravy podobné a v čem se naopak odlišují.

Posledním a hlavním vytyčeným cílem je aplikovat získané poznatky z předchozích částí a na základě nich poskytnout v části šesté autorův kritický pohled na věcný záměr připravovaného civilního řádu soudního. Konkrétně na části týkající se žaloby pro zmatečnost a na obnovu řízení.

Zdroje, ze kterých bude autor vycházet, jsou především české a zahraniční knižní publikace, komentářová literatura a judikatura. Nelze opomenout ani statistické údaje zveřejněné Ministerstvem spravedlnosti České republiky. Převládající metodou pro zpracování teoretické části práce bude metoda deskriptivní, která byla použita při popisu opravných systémů a předmětných opravných prostředků. Dále bude použita komparativní metoda při porovnávání žaloby na obnovu řízení a žaloby pro zmatečnost. Komparativní metoda bude dále použita při porovnávání české a švédské právní úpravy. Při zkoumání statistických dat a získaných rozhodnutí bude užita metoda analytická. V neposlední řadě bude při zpracování práce užita metoda jazykového a systematického výkladu. Diplomová práce bude strukturována do šesti částí, které jsou dále rozděleny na dílčí kapitoly a podkapitoly.

¹ Věda o významu slov

1. Opravná řízení

1.1. Obecně o opravných řízeních

Občanské soudní řízení si klade za svůj cíl nejen zajistit spravedlnost, ale také ochránit práva a oprávněné zájmy účastníků řízení vyplývající z hmotného práva. Procesní právo na cestě za tímto cílem slouží jako nástroj, pomocí kterého jsou vytyčeny mantinely, v nichž se soudy, účastníci a další zúčastněné osoby mají pohybovat.²

Soud má za úkol vydat věcně správné a spravedlivé rozhodnutí. Samotný stav, že v řízení bylo rozhodnuto ve prospěch jednoho účastníka a v neprospěch jiného, nelze považovat za nespravedlnost. Nicméně to, že právo dává účastníkům možnost požádat o přezkoumání takového rozhodnutí, je projevem snahy o dosažení spravedlnosti.³ Avšak dle Zahradníkové je třeba najít rovnováhu mezi snahou o odstranění vad a nesprávností na jedné straně, a naopak hospodárností a rychlostí soudního řízení na straně druhé. Podle ní by náprava vad neměla znamenat neúměrné protahování při poskytování soudní ochrany.⁴

Slova „Errare humanum est“, v překladu „chybovat je lidské“, připisovaná římskému filozofu Senecovi poskytují odpověď na otázku, proč mají řízení o opravných prostředcích mezi soudními řízeními své nezastupitelné místo. Bylo by naivní domnívat se, že v rozhodovací činnosti soudů nemůže dojít k chybě. Proto je nutné, aby právo poskytovalo nástroje, s jejichž pomocí je možné tyto vady odstranit. Bez možnosti nápravy vad, které měly vliv na rozhodnutí, by nebylo možné soudní řízení považovat za spravedlivé. Sedláček k tomuto uvádí: „*ať už bude právní úprava jakákoli, je přezkoumání správnosti soudního rozhodnutí jak v zájmu jednotlivců, tak i v zájmu veřejném, neboť cílem soudního řízení je rozhodnutí věcně správné a spravedlivé.*“⁵

Za závažnější vady, které měly vliv na rozhodnutí, a jejichž neodstranění by mohlo způsobit nespravedlnost, lze považovat vady ve skutkovém zjištění a vady právní. Z tohoto pohledu se jako méně závažné jeví vady administrativní, chyby v psaní či počtech apod. Náprava administrativních nesprávností probíhá jinak než náprava skutkových či právních vad.

² SVOBODA, Karel. In: SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, ŠÍNOVÁ, Renáta. *Občanský soudní řád: komentář*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2017, s. 1.

³ WINTEROVÁ, Alena, MACKOVÁ, Alena. a kol. *Civilní právo procesní*. 9. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2018, s. 513.

⁴ ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. *Civilní právo procesní*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013, s. 301.

⁵ SEDLÁČEK, Miroslav. K opravným systémům v civilním soudním řízení. In: GERLOCH, Aleš, ŽÁK KRYŽANKOVÁ, Katarzyna (eds). *Právo v měnícím se světě*. 2020. Plzeň: Aleš Čeněk, s.r.o., 2020, s. 396-405.

Tyto vady je možné napravit i bez návrhu účastníků a zpravidla nezpůsobují odklad právní moci nebo vykonatelnosti.⁶

1.2. Opravné systémy

Právní teorie rozlišuje tři opravné systémy – apelační opravný systém, kasační opravný systém a revizní opravný systém. V českém občanském právu procesním ale revizní opravný systém nenalezneme. Slovo „systémy“ bývá často nahrazováno slovem „principy“, jelikož tyto systémy jsou od sebe odlišeny právě různými principy ovládající opravné řízení. Důležitým odlišovacím znakem je rozsah, v jakém je oprávněn opravný soud přezkoumávat napadené rozhodnutí. Přezkoumávána může být stránka právní nebo skutková. Dále jsou od sebe rozlišeny rozsahem práv a povinností účastníků a způsobem jakým opravný soud rozhoduje.⁷

1.2.1. Apelační opravný systém

Nejširším opravným systémem je systém apelační neboli odvolací. Jeho podstatou je přezkoumání napadeného rozhodnutí po stránce skutkové i právní. K přezkoumání rozhodnutí přistoupí soud jen na základě požadavku účastníka. Jestliže soud druhého stupně shledá rozhodnutí soudu prvního stupně jako bezvadné, potvrdí jej. Nalezne-li vadu, napadené rozhodnutí sám změní nebo zruší. Apelační opravný systém se dále dělí na systém úplné a neúplné apelace. Zásadním rozdílem mezi úplnou a neúplnou apelací je právo účastníka uvádět tzv. nova nebo novoty,⁸ a tomu odpovídající možnost soudu druhého stupně k nim při rozhodování přihlížet. V případě úplné apelace lze takové důkazy a skutečnosti uvádět a přihlížet k nim, u neúplné apelace to možné není.⁹

Jak už samotný název napovídá, v českém občanském procesním právu do tohoto systému řadíme odvolání. Odvolání je ve sporném řízení založeno na systému neúplné apelace, není proto zpravidla možné před odvolacím soudem předkládat nové skutečnosti a důkazy. Jsou-li přesto předloženy, soud k nim nemá přihlížet. Jedná se o vyústění zásady koncentrace řízení používané při řízení před soudem prvního stupně. Systém neúplné apelace není v českém právním řádu od nepaměti. Ještě před 1. lednem 2001 bylo odvolání v civilním právu založeno na systému úplné apelace. Účastníci mohli předkládat nové důkazy i v odvolacím řízení. Někdy

⁶ WINTEROVÁ, Alena, MACKOVÁ, Alena. a kol. *Civilní právo procesní*. 9. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2018, s. 513.

⁷ Ibid., s. 515.

⁸ Skutečnosti nebo důkazy, které nebyly uvedeny v řízení na prvním stupni.

⁹ WINTEROVÁ, Alena, MACKOVÁ, Alena. a kol. *Civilní právo procesní*. 9. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2018, s. 515 a násl.

se mohlo jednat i o procesní strategii, jak dosáhnout žádoucího prodloužení řízení anebo jak získat vyšší náhradu nákladů řízení. Účastník si mohl nechat rozhodné důkazy až před odvolací soud, před kterým pak mohl celý spor zvrátit. Úplná apelace se nicméně z českého procesního práva nevytratila úplně. Dnes zůstává zachována pro nesporná řízení a některá jiná řízení, například pro vykonávací.¹⁰

1.2.2. Kasační opravný systém

Podstatným rozdílem mezi apelačním a kasačním (zrušovacím) opravným systémem je rozsah přezkumu napadeného rozhodnutí. Zatímco apelační opravný systém dovoluje přezkum po stránce skutkové i právní, kasační opravný systém umožňuje přezkum pouze po stránce právní. Skutková stránka věci, která byla zjištěna soudem nižší instance, není kasačním soudem přezkoumávána. Účastníkovi proto není dovoleno navrhnout nové důkazy či skutečnosti. Pokud došlo k porušení procesního nebo hmotného práva, kasační soud napadené rozhodnutí zruší a vrátí soudu prvního stupně. Jestliže takovéto porušení neshledá, napadené rozhodnutí potvrdí. Není však oprávněn sám rozhodnout tím, že by napadené rozhodnutí změnil. Dle Winterové úpravu dovolání v českém civilním právu procesním řadíme do kasačního systému. Zpravidla však dovolání náleží do revizního systému.¹¹

1.2.3. Revizní opravný systém

Posledním opravným systémem je systém revizní. Svými znaky se velmi podobá systému kasačnímu. Stejně jako u něj je možné přezkoumat napadené rozhodnutí jen po stránce právní, nikoliv po stránce skutkové. Shledá-li revizní soud napadené rozhodnutí jako bezvadné, potvrdí jej. Naopak při objevení právních vad revizní soud rozhodnutí zruší a vrátí jej soudu nižšího stupně. Revizní a kasační opravný systém se odlišují v možnostech, jakými může soud rozhodnout. V revizním opravném systému může soud napadené rozhodnutí změnit a tím sám rozhodnout. Změna rozhodnutí není v kasačním opravném systému možná. Rozhodnutí revizní soud zruší pouze, zjistil-li soud nižší instance správně skutkový stav, avšak nesprávně ho posoudil. V českém občanském právu procesním není revizní systém v současné době využíván.¹²

¹⁰ WINTEROVÁ, Alena, MACKOVÁ, Alena. a kol. *Civilní právo procesní*. 9. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2018, s. 516.

¹¹ *Ibid.*, s. 502.

¹² *Ibid.*, s. 502.

1.3. Opravné prostředky

V rámci zachování spravedlnosti a důvěry lidí v právní stát je nutné v každé demokratické společnosti vytvořit právní prostředky, jimiž se může účastník domáhat přezkoumání a případné nápravy soudního rozhodnutí, o kterém se domnívá, že je vadné. Absence takových opravných prostředků by mohla být akceptována pouze v případě absolutní neomylnosti soudů a soudců. Takového stavu ovšem nelze vzhledem ke složitosti právního řádu, přetíženosti soudců a faktu, že lidé nejsou ze své podstaty neomylní, objektivně dosáhnout.¹³

Opravné prostředky jsou českou právní vědou tradičně děleny na řádné a mimořádné. Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „OSŘ“ nebo „občanský soudní řád“) ale takové názvosloví až na jednu výjimku nepoužívá. Pouze v § 40 odst. 3 OSŘ najdeme následující: „*Přepis záznamu nebo jeho části se pořídí vždy, je-li podán řádný nebo mimořádný opravný prostředek ve věci samé.*“ Jedná se o jedinou zmínku v OSŘ, kde jsou opravné prostředky rozdělené explicitně na řádné a mimořádné. Zákon neposkytuje žádnou definici těchto termínů, proto nezbyvá než ji hledat v právní teorii. Vzhledem k tomu, že pro řádné i mimořádné opravné prostředky platí v § 40 odst. 3 OSŘ stejná pravidla, není takové rozlišení na tomto místě ani potřeba. Není proto jasné, co zde zákonodárce motivovalo k tomu, aby druhy opravných prostředků rozlišoval.

Mimo systém řádných a mimořádných opravných prostředků bývají někdy vyčleňovány opravné prostředky *sui generis*. Za ně je považován odpor proti platebnímu rozkazu a jemu podobné instituty jako jsou námitky proti směnečnému nebo šekovému platebnímu rozkazu nebo ústavní stížnost.¹⁴ Vyjmenované instituty mohou způsobit zrušení napadeného rozhodnutí, proti kterému směřují, avšak zásadně nejsou zařazovány do tradičního systému opravných prostředků.

Nejčastěji uváděným znakem, podle kterého právní teorie rozlišuje opravné prostředky na řádné a mimořádné, je možnost napadení pravomocného rozhodnutí pomocí mimořádných opravných prostředků. Vzhledem k prolomení právní moci, a tím i právní jistoty, je použití mimořádného opravného prostředku vázáno na splnění přísnějších podmínek než řádného opravného prostředku.¹⁵ Z jiného úhlu pohledu však tato „právní nejistota“ způsobená existencí

¹³ SVOBODA, Karel. *Opravné prostředky: civilní proces z pohledu účastníka*. V Praze: C.H. Beck, 2020, s. 1.

¹⁴ ŠEBEK, R. In DRÁPAL, L., BUREŠ, J. a kol. *Občanský soudní řád I. § 1 až 200za. Komentář*. 1.vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 1160.; DRÁPAL, L. In DRÁPAL, L., BUREŠ, J. a kol. *Občanský soudní řád II. § 201 až 376. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 1585.

¹⁵ WINTEROVÁ, Alena, MACKOVÁ, Alena. a kol. *Civilní právo procesní*. 9. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2018, s. 503.

mimořádných opravných prostředků „nabízí účastníkovi výjimečné pojistky proti porušení práva na spravedlivý proces.“¹⁶

Dalším uváděným znakem pro rozlišení opravných prostředků je následek vyvolaný podáním opravného prostředku. Prvním samozřejmým následkem je povinnost soudu zabývat se podaným návrhem, avšak tento následek je pro rozlišení irelevantní. Mnohem zajímavějším následkem je suspenzivní a devolutivní účinek opravných prostředků.¹⁷

Suspenzivní neboli odkladný účinek je charakteristický pro řádné opravné prostředky, v českém právním řádu pro odvolání. Suspenzivní účinek přináší odklad právní moci a zpravidla i vykonatelnosti napadeného rozhodnutí.¹⁸ Právní moc teorie dělí na formální a materiální. Formální právní moc je definována jako nemožnost napadnout rozhodnutí řádným opravným prostředkem.¹⁹ Materiální právní mocí rozhodnutí se rozumí „závaznost povinnosti jím uložené a jeho nezměnitelnost prostřednictvím nového řízení pro totéž (tzv. překážka věci rozhodnuté).“²⁰

Vykonatelností rozumíme takovou vlastnost rozhodnutí, která ho „činí způsobilým k tomu, aby bylo proti vůli povinného subjektu uskutečněno.“²¹ Odkladný účinek odvolání je upraven v § 206 odst. 1 OSŘ, podle něhož v případě, že je přípustné odvolání podáno včas, nenabývá rozhodnutí právní moci do doby, než o odvolání pravomocně rozhodne odvolací soud.²² Avšak suspenzivní účinek může mít dle § 243 OSŘ za určitých podmínek i dovolání. Podle tohoto ustanovení může dovolací soud i bez návrhu odložit právní moc nebo vykonatelnost napadeného rozhodnutí. U žaloby na obnovu řízení a pro zmatečnost odložit právní moc na základě zákona nelze, avšak dle § 235c OSŘ může soud nařídit odklad vykonatelnosti napadeného rozhodnutí, pokud shledá za pravděpodobné, že žalobě (na obnovu řízení nebo pro zmatečnost) bude vyhověno.

Devolutivní neboli odvalovací účinek opravného prostředku znamená, že o podaném opravném prostředku nerozhoduje soud, který vydal napadené rozhodnutí, nýbrž soud jiný. Devolutivní účinek má v českém právním řádu odvolání a dovolání. Rozhoduje o nich odvolací, resp. dovolací soud. Žaloba na obnovu řízení ani žaloba pro zmatečnost devolutivní účinek nemá. Je o nich rozhodováno stejným soudem, a pokud je to možné i stejným soudcem.

¹⁶ JIRSA, Jaromír. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář: podle stavu k 1.4.2019*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019, s. 134.

¹⁷ SVOBODA, Karel. *Opravné prostředky: civilní proces z pohledu účastníka*. V Praze: C.H. Beck, 2020, s. 13.

¹⁸ HORA, Václav. *Československé civilní právo procesní*. Díl III. Praha: Wolters Kluwer, 2010, s. 30 a násl.

¹⁹ HRNČIŘÍK, Vít. In: SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, ŠÍNOVÁ, Renáta. *Občanský soudní řád. Komentář* 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2017, s. 675.

²⁰ *Ibid.*, s. 675 a násl.

²¹ *Ibid.*, s. 685.

²² SVOBODA, Karel. *Opravné prostředky: civilní proces z pohledu účastníka*. V Praze: C.H. Beck, 2020, s. 13.

V případě žaloby pro zmatečnost je možné hovořit o neúplném devolutivním účinku. Dle § 235a OSŘ je rozhodováno zpravidla soudem, který o věci rozhodoval v prvním stupni, avšak dle § 14 odst. 3 OSŘ jsou soudci, kteří žalobou napadené rozhodnutí vydali nebo věc projednávali, vyloučeni. Neúplnost devolutivního účinku je spatřována právě v tom, že o žalobě pro zmatečnost je rozhodováno alespoň jinými soudci stejného soudu.²³

1.3.1. Dělení opravných prostředků a jejich systematika v OSŘ

Opravné prostředky nalezneme v části čtvrté OSŘ, jež se dělí na hlavy, které jsou pojmenovány podle názvů jednotlivých opravných prostředků – odvolání, žaloba na obnovu řízení a pro zmatečnost a dovolání. Nenalezneme zde však výslovné rozdělení na řádné a mimořádné opravné prostředky.

Prvním opravným prostředkem upraveným v OSŘ je odvolání, které je jediným řádným opravným prostředkem. Systematicky je odvolání zařazeno do části čtvrté a hlavy první. Odvolání je z pohledu přípustnosti nejširším opravným prostředkem. Lze jím napadnout rozhodnutí soudu první instance. Avšak není opravným prostředkem neomezeným; § 202 odst. 1 OSŘ obsahuje taxativní výčet usnesení, proti kterým odvolání podat nelze. Pro praxi mnohem významnější omezení je obsaženo v § 202 odst. 2 OSŘ, které stanovuje dolní hranici 10 000 Kč pro spory, jejichž předmětem je peněžité plnění. Pokud hodnota sporu tuto hranici nepřevyšuje, není odvolání přípustné. Tyto spory jsou nazývány jako tzv. bagatelní. Dále není odvolání přípustné jen proti důvodům rozhodnutí, jestliže není současně napaden i výrok rozhodnutí.

V hlavě druhé jsou společně upraveny dva mimořádné opravné prostředky – žaloba na obnovu řízení a žaloba pro zmatečnost. Úprava obou mimořádných opravných prostředků se prolíná, což pro laika může působit poněkud zmatečně. Pokud zákon mluví o jednom nebo druhém opravném prostředku, nazývá je jejich plným názvem, pokud mluví o obou mimořádných opravných prostředcích současně, užívá termínu „žaloba“. Nejlépe je toto používané názvosloví zřetelné v § 230 OSŘ. V odstavci první užívá slov „žaloba není přípustná proti...“. Tím jsou zde myšleny obě žaloby, tedy žaloba na obnovu řízení i žaloba pro zmatečnost. Naopak odstavec druhý se vztahuje pouze k žalobě na obnovu řízení, když užívá slov „žaloba na obnovu řízení není přípustná...“. Obdobně odstavec třetí se vztahuje pouze k žalobě pro zmatečnost. Vzhledem k tomu, že obě žaloby jsou tématem této práce, obsahový rozbor bude podán ve druhé a třetí části.

²³ SVOBODA, Karel. *Opravné prostředky: civilní proces z pohledu účastníka*. V Praze: C.H. Beck, 2020, s. 13.

Poslední hlavou části čtvrté je hlava třetí týkající se posledního mimořádného opravného prostředku dovolání. Podle § 236 odst. 1 OSŘ lze dovoláním napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští. Stejně jako u odvolání nebude dovolání úspěšné jen proti důvodům rozhodnutí. Konkrétnější vymezení přípustnosti dovolání je upravena v § 237 OSŘ, který ji vymezuje poměrně široce, aby následně § 238 OSŘ podal naopak taxativní výčet případů, kde široce vymezené dovolání podle § 237 OSŘ není přípustné. Dovolacím soudem²⁴ je Nejvyšší soud ČR. Dovolání má v soudním řízení nejenom důležitou přezkumnou roli ve vztahu ke každému jednotlivému rozhodnutí, ale rovněž má významnou funkci při sjednocování judikatury.²⁵

²⁴ Soud, který rozhoduje o dovolání proti rozhodnutím odvolacích soudů.

²⁵ WINTEROVÁ, Alena, MACKOVÁ, Alena. a kol. *Civilní právo procesní*. 9. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2018, s. 547.

2. Žaloba na obnovu řízení

2.1. Úvod k žalobě na obnovu řízení

První z mimořádných opravných prostředků, které jsou předmětem této práce, je žaloba na obnovu řízení. Avšak ne všichni autoři ji za opravný prostředek považují; např. dle Šínové postrádá znaky opravných prostředků. Uvádí, že cílem opravných prostředků je přezkum napadeného rozhodnutí. Oproti tomu cílem žaloby na obnovu řízení je „*dosáhnout nového projednání věci a nového meritorního rozhodnutí.*“²⁶ Jako další argument Šínová uvádí, že: „*nedochází k devolutivnímu účinku, o žalobě rozhoduje soud, který věc rozhodoval v prvním stupni.*“²⁷ Proto se podle ní jedná o „*jiný než opravný prostředek nápravy vadných rozhodnutí.*“²⁸ Opačný názor zastává Svoboda, který žalobu na obnovu řízení mezi opravné prostředky řadí. Jako hlavní argument pro zařazení mezi opravné prostředky uvádí, že žaloba na obnovu řízení je „*nástrojem k odklizení původního rozhodnutí.*“²⁹ S absencí devolutivního účinku se Svoboda vypořádává uvedením, že vzhledem k povaze žaloby na obnovu řízení není potřebný. Nejedná se o nápravu procesního pochybení soudu či soudce, ale pouze o fakt, že vyšly najevo nové skutečnosti či důkazy, které mohou přivodit příznivější meritorní rozhodnutí ve věci. Mimořádnost spatřuje v možnosti zrušení pravomocného rozhodnutí.³⁰ Autor se kloní k názoru Svobody a považuje žalobu na obnovu řízení za mimořádný opravný prostředek.

Žalobu na obnovu řízení lze použít ve sporném i nesporném řízení ke „*zhojení nedostatků skutkových zjištění.*“³¹ Její pomocí lze zvrátit pravomocný rozsudek nebo usnesení ve věci, pokud se žalobce domnívá, že skutková stránka případu se natolik změnila, že může pro žalobce přinést příznivější rozhodnutí. Typicky se jedná o důkazy, skutečnosti a okolnosti, které nemohly být provedeny v původním řízení, přičemž účastník na tom nenese žádnou vinu.

2.2. Přípustnost žaloby na obnovu řízení

Žaloba na obnovu řízení zasahuje do právní jistoty tím, že s její pomocí lze napadnout pravomocné rozhodnutí, kterým bylo rozhodnuto ve věci samé. Ale jen tehdy jsou-li naplněny

²⁶ ŠÍNOVÁ, Renáta. In: SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, ŠÍNOVÁ, Renáta. *Občanský soudní řád. Komentář 2.* vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2017, s. 833.

²⁷ *Ibid.*, s. 833.

²⁸ *Ibid.*, s. 833.

²⁹ SVOBODA, Karel. *Opravné prostředky: civilní proces z pohledu účastníka.* V Praze: C.H. Beck, 2020, s. 285.

³⁰ *Ibid.*, s. 285.

³¹ WINTEROVÁ, Alena, MACKOVÁ, Alena. a kol. *Civilní právo procesní.* 9. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2018, s. 559.

důvody v § 228 OSŘ, jež budou rozebrány v kapitole 2.3. Důvody pro obnovu řízení. Pro výklad pojmu „věc sama“ autor použije právní názor Nejvyššího soudu, který potvrdil zavedený pohled právní teorie i soudní praxe a označuje věc samou „*předmětem, pro nějž se řízení vede.*“³² Ve stejném rozhodnutí zpřesňuje výklad pro sporná řízení, když je „*za věc samu... pokládán nárok, uplatněný žalobou, o kterém má být v příslušném řízení věcně rozhodnuto.*“³³ Za takové rozhodnutí se považuje rozsudek nebo usnesení, které bylo vydáno soudem prvního nebo druhého stupně.³⁴ Napadený rozsudek nemusí být pouze rozsudek konečný, ale jak dovodil Nejvyšší soud, může se jednat i o rozsudek částečný nebo mezitímní (§ 152 odst. 2 OSŘ).³⁵ Podle judikatury Nejvyššího soudu není naopak žaloba na obnovu řízení přípustná proti usnesením, jimiž soud zamítl nebo odmítl návrh na vydání předběžného opatření. Dále není přípustná proti usnesením, kterými soud odmítl zahájit řízení, nebo proti usnesením, kterými byla vyloučena věc k samotnému řízení. Stěžejním argumentem, pro který není dle Nejvyššího soudu přípustná obnova řízení, je skutečnost, že žádným z uvedených usnesení není rozhodnuto o věci samé.³⁶ Ze stejného důvodu není přípustná obnova řízení proti usnesení o zastavení řízení.³⁷

Nadto Nejvyšší soud postavil najisto, že: „*žalobou na obnovu řízení nelze napadnout rozhodnutí dovolacího soudu.*“³⁸ Pokud bude taková žaloba podána, Nejvyšší soud pro nedostatek funkční příslušnosti řízení zastaví.³⁹ Ostatně vyplývá to i ze samotného § 228 OSŘ, který hovoří pouze o rozhodnutích soudu prvního stupně a rozhodnutích odvolacích soudů. Nejvyšší soud dovodil, že ustanovení o žalobě na obnovu řízení nelze vykládat extenzivně. Nelze rozšiřovat okruh důvodů, ale ani okruh napadnutelných rozhodnutí nad rámec zákona, jelikož tento institut „*představuje výjimečné prolomení právní moci rozhodnutí, a tedy i právní jistoty účastníků a často i třetích osob.*“⁴⁰

Nad rámec zmíněného jsou v § 228 odst. 2 OSŘ výslovně vyjmenována rozhodnutí, proti kterým je žaloba na obnovu přípustná. Jedná se o usnesení, kterým byl schválen smír (§ 99 OSŘ), platební rozkaz (§ 175 a násl. OSŘ), rozsudek pro uznání (§ 153a OSŘ) a rozsudek pro zmeškání (§ 153b OSŘ). Prvním předpokladem je, že napadená rozhodnutí musí být

³² Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. srpna 1997, sp. zn. 2 Cdo 484/97.

³³ Ibid.

³⁴ ŠÍNOVÁ, Renáta. In: SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, ŠÍNOVÁ, Renáta. *Občanský soudní řád. Komentář* 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2017, s. 833.

³⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. listopadu 2001, sp. zn. 20 Cdo 2824/99.

³⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 11. září 2012, sp. zn. 21 Cdo 4288/2011.

³⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. dubna 2015, sp. zn. 29 Cdo 1330/2015.

³⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 3. října 2011, sp. zn. 30 Cdo 57/2011.

³⁹ Ibid.

⁴⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 21. září 2016 sp. zn. 22 Cdo 2431/2016.

pravomocná. Jinak proti nim lze brojit jinými způsoby, například odporem proti platebnímu rozkazu. Druhý předpoklad vychází ze shodné povahy vyjmenovaných rozhodnutí. Rozhodnutí nejsou založena pouze na rozhodovací činnosti soudů, ale jsou ovlivněna i určitým projevem vůle účastníka či účastníků.⁴¹ „*Tato rozhodnutí jsou založena na vůči soudu projevené dohodě účastníků, výslovném projevu vůle vyjadřujícím souhlas se žalovaným nárokem nebo určitou formou nečinnosti účastníka řízení.*“⁴²

Proto se lze obnovy řízení u soudního smíru dožadovat, jen jestliže lze důvod obnovy vztáhnout i na předpoklady, za kterých byl smír pro rozpor s právními předpisy schválen. Nové skutečnosti musí na takový rozpor poukazovat.⁴³ Stejně tak platební rozkaz lze zvrátit žalobou na obnovu řízení, pokud lze důvod obnovy vztáhnout na předpoklady, za kterých byl vydán.⁴⁴ U rozsudku pro zmeškání se za nové skutečnosti ospravedlňující soud povolit obnovu řízení považují pouze ty, které prokazují, že nebyly splněny předpoklady pro vydání rozsudku pro zmeškání.⁴⁵ Obdobně u rozsudku pro uznání mohou být důvodem pro obnovu řízení jen skutečnosti, které zpochybňují předpoklady pro vydání takového rozsudku, nikoliv důkazy, které objasňují samotný skutkový stav.⁴⁶ Zjednodušeně lze říct, že pokud se objeví důvod dle § 228 odst. 1 OSŘ, tedy skutečnost, rozhodnutí či důkaz, který by mohl přivodit pro žalobce příznivější rozhodnutí ve věci a současně způsobí nesplnění podmínek pro schválení smíru, nebo jiných rozhodnutí vyjmenovaných v § 228 odst. 2 OSŘ, je obnova řízení přípustná. Avšak zkoumány jsou pouze podmínky pro vydání vyjmenovaných rozhodnutí, nikoliv samotný skutkový stav a důkazy týkající se věci samé.⁴⁷

2.2.1. Nepřípustnost žaloby na obnovu řízení

Výše byla popsána přípustnost žaloby na obnovu řízení. Nyní budou rozebrány případy, kdy žaloba na obnovu řízení naopak přípustná není. Takové situace jsou vyjmenované v § 230 OSŘ. V odstavci prvním jsou taxativně vyjmenovány případy, kdy není přípustná žaloba na obnovu řízení ani pro zmatečnost. Podle písm. a) se jedná o usnesení, jímž bylo rozhodnuto o žalobě z rušené držby (§ 176 až 180 OSŘ). Důvod je prostý; povolením obnovy

⁴¹ ŠÍNOVÁ, Renáta. In: SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, ŠÍNOVÁ, Renáta. *Občanský soudní řád. Komentář* 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2017, s. 835.

⁴² *Ibid.*, s. 835

⁴³ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. února 2003, sp. zn. 20 Cdo 307/2002, shodně Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 19. září 2012, sp. zn. 33 Cdo 4364/2011.

⁴⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. ledna 2017, sp. zn. 29 Cdo 5893/2016.

⁴⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. září 2009, sp. zn. 25 Cdo 2959/2007.

⁴⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. července 2004, sp. zn. 33 Odo 294/2004.

⁴⁷ ŠÍNOVÁ, Renáta. In: SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, ŠÍNOVÁ, Renáta. *Občanský soudní řád. Komentář* 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2017, s. 835.

řízení by se zákonodárce vydal cestou popírající samotný smysl řízení o žalobě z rušené držby. Smyslem je poskytnout rychlou ochranu. Soud rozhoduje do patnácti dnů od zahájení řízení. Dalším důvodem, proč není problémem, že obnova řízení není povolena, je podstata řízení o žalobě z rušené držby. Jedná se svým způsobem o provizorní řešení a není vyloučeno podání další klasické žaloby, na jejímž základě bude rozhodnuto definitivně.⁴⁸

Ve stejném odstavci v písm. b) je stanovena nepřipustnost žaloby na obnovu řízení jen proti výrokům rozhodnutí o nákladech řízení a o lhůtě k plnění. Zde je cílem zákonodárce nezasahovat do právní moci rozhodnutí z marginálních důvodů. Jedná se o akcesorická rozhodnutí, která nemají takového významu jako rozhodnutí o věci samé, a proto není třeba je samostatně přezkoumávat mimořádným opravným prostředkem.⁴⁹ Ovšem to neznamená, že je nelze zvrátit. Pokud je žalobou na obnovu řízení napadeno rozhodnutí meritorní, lze napadnout i zmíněné výroky.⁵⁰ Dále zákon vylučuje obnovu řízení u rozhodnutí o předběžné vykonatelnosti. Povolením takové obnovy by zákonodárce šel proti smyslu tohoto institutu, který má za cíl vykonat rozhodnutí bez průtahů, nehledě na to, zda nabylo nebo nenabylo právní moci.⁵¹

Konečně písm. c) zakazuje žalobu na obnovu řízení jen proti důvodům rozhodnutí. Jedná se o podobnou úpravu jako u odvolání. Pokud není jen proti odůvodnění přípustné odvolání, není žádný důvod, aby tomu tak bylo u velmi úzce zaměřeného mimořádného opravného prostředku, jako je žaloba na obnovu řízení.⁵²

Na základě § 230 odst. 2 OSŘ je žaloba na obnovu řízení nepřipustná také proti rozsudkům a usnesením, jejichž zrušení nebo změny lze dosáhnout jinak, nepočítaje v to dovolání. Pokud existuje jakákoliv jiná procesní možnost, jak zrušit nebo změnit napadené rozhodnutí, musí být taková možnost využita přednostně. V případě, kdy je přípustné rozhodnutí napadnout žalobou pro zmatečnost, žalobou na obnovu řízení i dovoláním, a je tomu tak učiněno, může soud povolit obnovu řízení až poté, co soud negativně rozhodne o dovolání i žalobě pro zmatečnost. Tato úprava vytváří z žaloby na obnovu řízení prostředek *ultima ratio*.⁵³

⁴⁸ JIRSA, Jaromír. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář: podle stavu k 1.4.2019*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019, s. 149.

⁴⁹ ŠÍNOVÁ, Renáta. In: SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, ŠÍNOVÁ, Renáta. *Občanský soudní řád. Komentář* 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2017, s. 848.

⁵⁰ JIRSA, Jaromír. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář: podle stavu k 1.4.2019*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019, s. 149.

⁵¹ *Ibid.*, s. 149.

⁵² *Ibid.*, s. 149.

⁵³ ŠÍNOVÁ, Renáta. In: SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, ŠÍNOVÁ, Renáta. *Občanský soudní řád. Komentář* 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2017, s. 849.

V zákoně č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZŘS“) jsou upraveny případy, kdy soud sám z úřední povinnosti zruší rozhodnutí a není třeba podávat žalobu na obnovu řízení. V takovém případě je žaloba dle § 230 odst. 2 OSŘ nepřijatelná. Změny rozhodnutí je v těchto případech „dosaženo jinak“. Jedná se například o případy, kdy vyjde najevo, že nebyly dány podmínky pro omezení svéprávnosti (§ 42 ZŘS). Ten, kdo byl prohlášen za mrtvého, je stále naživu nebo žil v den, od kterého dosud neuplynula lhůta stanovená k tomu, aby nezvěstný mohl být prohlášen za mrtvého (§ 57 ZŘS). Vyjde-li najevo, že skutečný den smrti je odlišný ode dne určeného soudem v rozsudku (§ 64 ZŘS), nebo vyjde-li najevo, že zůstavitel žije, a proto je namístě zrušit rozhodnutí o pozůstalosti (§ 191 ZŘS).⁵⁴

V OSŘ najdeme, a to i mimo hlavu druhou části čtvrté upravující probíraný mimořádný opravný prostředek, i další vyřčení nepřijatelnosti žaloby na obnovu řízení. Konkrétně se jedná o § 254 odst. 2 OSŘ. Podle něj nelze při výkonu rozhodnutí podat žalobu na obnovu výkonu rozhodnutí.

Dále ZŘS jako *lex specialis* výslovně nepřipouští žalobu na obnovu řízení, kterým se určuje, zda tu manželství je, nebo není, a rovněž ji nepřipouští proti rozhodnutí o neplatnost manželství (§ 382 ZŘS). Stejně tak není přípustná obnova řízení o rozvodu manželství (§ 398 ZŘS) a řízení o statusových věcech partnerských (§ 399 ZŘS). Nejvyšší soud dovodil, že podle § 398 ZŘS nelze obnovit ani řízení o uznání cizozemského rozhodnutí o rozvodu manželství.⁵⁵ V neposlední řadě nepřipouští ZŘS žalobu na obnovu řízení o navrácení nezletilého dítěte ve věcech mezinárodních únosů dětí (§ 491 ZŘS).

Kromě OSŘ a ZŘS i některé další právní normy vylučují použití mimořádných opravných prostředků. Podle § 96 odst. 1 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „InsZ“) není obnova insolvenčního řízení přípustná. V rámci insolvenčního řízení jsou činěny nezvratné kroky. Pokud by zákonodárce obnovu řízení připustil, dostal by se do rozporu se smyslem a účelem insolvenčního řízení.⁵⁶ Stejně tak nelze dle § 35 odst. 5 exekučního řádu⁵⁷ podat návrh na obnovu řízení u exekučního řízení.

⁵⁴ ŠÍNOVÁ, Renáta. In: SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, ŠÍNOVÁ, Renáta. *Občanský soudní řád. Komentář* 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2017, s. 849.

⁵⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 16. srpna 2016, sp. zn. 32 Ncu 44/2016.

⁵⁶ MORAVEC, Tomáš. In: HÁSOVÁ, Jiřina, ERBSOVÁ, Hana, KUBÁLEK, Jan, MORAVEC, Tomáš, SMRČKA, Luboš, ŠMEJKAL, Viktor, TARANDA, Petr, ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. *Insolvenční zákon: Komentář*. 3. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2018, s. 329.

⁵⁷ Zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

2.3. Důvody pro obnovu řízení

Taxativní výčet důvodů pro podání žaloby na obnovu řízení nabízí § 228 OSŘ. V odstavci prvním nalezneme pod písm. a) a b) důvody pro povolení obnovy řízení, avšak předpoklady pro povolení obnovy jsou velmi totožné. Ostatně i text obou písmen je velmi obdobný. Pro úplnost § 228 OSŘ obsahuje i odstavec druhý, který ale nepřidává žádný důvod obnovy řízení, jen typově rozšiřuje napadnutelná rozhodnutí.

2.3.1. Důvody pro obnovu řízení podle § 228 odst. 1 písm. a) OSŘ

Pod písm. a) je v § 228 odst. 1 OSŘ zařazen první z důvodů pro obnovu řízení. Prvním předpokladem je, že jsou tu skutečnosti, rozhodnutí nebo důkazy, které bez své viny nemohl účastník použít v původním řízení před soudem prvního stupně nebo za podmínek uvedených v ustanovení § 205a a § 211a OSŘ též před odvolacím soudem. Druhým předpokladem je, že takové skutečnosti, rozhodnutí nebo důkazy mohou přivodit příznivější rozhodnutí ve věci.

Nejvyšší soud k problematice skutečností a důkazů, které zakládají důvod obnovy řízení uvádí: „*Judikatura...pro účely povolení obnovy řízení považuje skutečnosti a důkazy za nové, pakliže v době původního řízení objektivně vzato existovaly, účastník je však nemohl bez své viny (proto, že o nich nevěděl a ani jinak z procesního hlediska nezavinil nesplnění své povinnosti tvrzení či povinnosti důkazní) v původním řízení použít.*“⁵⁸ V judikatuře Nejvyšší soud opakovaně užívá termín „nové“ skutečnosti. Výraz „nový“ zde nemá nic společného s časem vzniku takové skutečnosti. Považujeme-li v souladu s judikaturou Nejvyššího soudu za dělící linii den vyhlášení rozhodnutí, jedná se spíše z pohledu vzniku rozhodné skutečnosti o skutečnost „starou“. Nejvyšší soud k tomu uvádí, že důvody pro obnovu řízení nejsou takové „*skutečnosti a důkazy, které nastaly či vznikly až po skončení původního řízení.*“⁵⁹ Proto i znalecké posudky, vyhotovené po skončení původního řízení a stanovující cenu věci odlišně než ty použité v původním řízení, nejsou důvodem pro obnovu řízení.⁶⁰ Respektive, aby skutečnost mohla založit důvod obnovy, musí nastat do dne vyhlášení rozhodnutí.⁶¹ Avšak důležitý je zde okamžik poznání skutečnosti účastníkem navrhujícím obnovu řízení. Pokud po skončení původního řízení účastník pozná skutečnost, která tu však byla již v době původního řízení, jedná se o skutečnost novou, která ve spojitosti s dalšími podmínkami zakládá důvod obnovy řízení. Z výše uvedeného vyplývá, že za nové skutečnosti či důkazy

⁵⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 21. října 2015, sp. zn. 28 Cdo 1872/2015.

⁵⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. února 2004, sp. zn. 22 Cdo 2347/2003.

⁶⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 5. září 2006, sp. zn. 22 Cdo 0290/2006.

⁶¹ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. září 2008, sp. zn. 28 Cdo 2930/2008.

se nepovažují takové, o kterých účastník věděl již za doby původního řízení, avšak v původním řízení je soudu nepředložil, a proto se nejedná o důvod obnovy řízení. Toto platí i v případě, že účastník provedení důkazů „nenavrhl proto, že tvrzení o skutečnosti, která by jím mohla být prokázána, nebyla druhým účastníkem popřena. To platí přesto, že účastník nebyl soudem o své důkazní povinnosti prokázat tuto skutečnost v rozporu se zákonem poučen.“⁶² Stejně tak nelze jako důvod obnovy připustit důkazy a skutečnosti, které byly účastníkům známé, byly předloženy soudu, avšak soud takové důkazy neprovedl, protože je nepovažoval v rámci sporu za důležité.⁶³

U „nových“ rozhodnutí je situace odlišná. Za nové rozhodnutí se považuje rozhodnutí skutečně nové z pohledu plynutí času, ale i rozhodnutí existující již za původního řízení. Jako důvodné pro obnovu řízení mohou být nejen „rozhodnutí jiného soudu nebo dalšího příslušného orgánu, které bylo vydáno v době původního řízení a jehož nemohl účastník bez své viny použít, ale také rozhodnutí, které bylo vydáno až po skončení původního řízení, přičemž podstatné je, zda toto „nové“ rozhodnutí vypovídá o skutečnostech a důkazech, které byly předmětem původního řízení.“⁶⁴ Co se týče obsahu takového rozhodnutí, které opravňuje účastníka požadovat obnovu řízení, za relevantní se považují „pozdější rozhodnutí příslušného orgánu řešící odchylně předběžnou otázku, šlo-li o případ, v němž byl soud při původním rozhodování vázán rozhodnutím jiného orgánu ve smyslu § 135 odst. 1 OSŘ, anebo o případ, v němž soud vycházel při svém rozhodování z rozhodnutí vydaného dříve příslušným orgánem ve smyslu § 135 odst. 2 OSŘ.“⁶⁵ Současně se však vyžaduje, aby se nové rozhodnutí vztahovalo ke skutečnostem a důkazům, které byly předmětem řízení původního. Za taková se nepovažují rozhodnutí v jiné právní věci. To i v případě, že se jedná o rozhodnutí soudu dovolacího, které vyjadřuje právní názor pro účastníka příznivý.⁶⁶ Stejně tak není důvodem obnovy právní názor vyjádřený (v jiné věci než ve věci, u které by se účastník chtěl domáhat obnovy řízení) v rozhodnutí Ústavního soudu nebo Evropského soudu pro lidská práva. Přestože by to pro účastníka mohlo znamenat příznivější rozhodnutí, jelikož právní otázku posuzuje jinak než soudy v původním řízení.⁶⁷

Za předpokladu, že se jedná o skutečnosti, rozhodnutí nebo důkazy splňující podmínky výše, musí splnit ještě další podmínku. Touto podmínkou je, že mohou přivodit příznivější

⁶² Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. září 2002, sp. zn. 20 Cdo 1170/2001.

⁶³ JIRSA, Jaromír. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář: podle stavu k 1.4.2019*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019, s. 135.

⁶⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 21. dubna 2010, sp. zn. 30 Cdo 4415/2009.

⁶⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 23. února 2016, sp. zn. 22 Cdo 329/2016.

⁶⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 11. listopadu 2014, sp. zn. 28 Cdo 2794/2014.

⁶⁷ Nález Ústavního soudu, ze dne 2. října 2018 sp. zn. II. ÚS 2546/18.

rozhodnutí ve věci. Podstatné je slovo „mohou“. Soud při rozhodování o povolení obnovy řízení nezkoumá, zda rozhodnutí vydané po povolení obnovy bude příznivější, či nikoliv. Z tohoto důvodu „není tedy třeba, aby soud v tomto směru dospěl k celkem bezpečnému závěru.“⁶⁸ Plně postačí, pokud se příznivější rozhodnutí jeví jako pravděpodobné.⁶⁹ Naopak pokud nový důkaz sice objasní nějaké další skutečnosti, avšak není schopen přivodit příznivější rozhodnutí ve věci, obnova řízení povolena nebude.⁷⁰

2.3.2. Důvody pro obnovu řízení podle § 228 odst. 1 písm. b) OSŘ

Podle § 228 odst. 1 písm. b) OSŘ je druhým důvodem pro obnovu řízení nastalá situace, kdy lze provést důkazy, které nemohly být provedeny v původním řízení před soudem prvního stupně nebo za podmínek uvedených v ustanovení § 205a a § 211a též před odvolacím soudem. Podmínkou je možnost přivození příznivějšího rozhodnutí ve věci pro toho, kdo žalobu podává.

Oproti písm. a) se zde jedná o důkazy, o kterých účastník v původním řízení věděl, soudu jejich provedení navrhl, soud by je rád provedl, avšak jejich provedení není objektivně možné. Jedná se o situace, kdy je pobyt navrženého svědka neznámý, nebo místo pobytu svědka známo je, avšak z jiných důvodů, například pro kóma, není schopen vypovídat. Aby bylo možné postupovat dle písm. b), je nutné kumulativně splnit vyjmenované podmínky. Tedy navržení důkazního prostředku soudu, chtění soudu provést takový důkazní prostředek, avšak současně nemožnost ho provést. V případě, že účastník sám učiní závěr, třebaže oprávněný, o nemožnosti provedení důkazního prostředku a nenavrhne ho soudu, ztrácí možnost později požadovat obnovu řízení. Stejně tak není důvodem pro obnovu řízení pozdější možnost provedení důkazního prostředku, pokud takový prostředek, který není možno objektivně provést, byl soudu navržen, ale soud se rozhodne ho neprovádět pro jeho irrelevantnost.⁷¹ Obdobně jako u písm. a) je zde podmínkou pro obnovu řízení předpoklad, že nově provedený důkaz může přivodit příznivější rozhodnutí ve věci.

2.4. Podání žaloby na obnovu řízení

Aktivně legitimován je k podání žaloby na obnovu řízení dle § 228 OSŘ především účastník původního řízení. Případně jeho právní nástupce z důvodu univerzální nebo singulární

⁶⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 10. prosince 2001, sp. zn. 20 Cdo 1419/2000.

⁶⁹ Ibid.

⁷⁰ Nález Ústavního soudu, ze dne 7. listopadu 2011, sp. zn. I. ÚS 1860/11.

⁷¹ ŠÍNOVÁ, Renáta. In: SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, ŠÍNOVÁ, Renáta. *Občanský soudní řád: komentář*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2017, s. 833.

sukcese.⁷² Nicméně § 231 odst. 1 OSŘ rozšiřuje okruh subjektů, které mohou podat žalobu na obnovu řízení, i na vedlejší účastníky řízení, jestliže vstoupili do původního řízení. Vedlejším účastníkem řízení může být dle § 93 odst. 1 OSŘ ten, kdo má právní zájem na výsledku řízení. Aby byl vedlejší účastník aktivně legitimován k podání žaloby musí vstoupit do původního řízení tak, aby se účastnil řízení již v době vydání, popř. vyhlášení napadaného rozhodnutí.⁷³ Přestože by byly naplněny důvody obnovy řízení, není žaloba na obnovu řízení přípustná, pokud s ní účastník, na jehož straně vedlejší účastník vstoupil do řízení, nesouhlasí. Nevyžaduje se však výslovný souhlas účastníka již v době podání žaloby, nicméně z pohledu procesní ekonomie je vítán. Pokud není soudu stanovisko účastníka známo, měl by ho soud zjistit a poučit ho o možné nepřípustnosti žaloby, pokud s ní nebude souhlasit.⁷⁴ S podáním žaloby na obnovu řízení je spojen soudní poplatek ve výši 5 000 Kč.⁷⁵ Od poplatku lze být dle § 11 zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích a poplatku za výpis z rejstříku trestů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „Zákon o soudních poplatcích“) osvobozen.

2.4.1. Náležitosti žaloby na obnovu řízení

Stejně jako všechna podání soudu musí i žaloba na obnovu řízení obsahovat obecné náležitosti vypočtené v § 42 odst. 4 OSŘ. Z žaloby musí být patrné, kterému soudu je určena, kdo ji činí, které věci se týká a co sleduje, a musí být podepsána a datována.⁷⁶ Kromě obecných náležitostí upravuje § 232 odst. 1 OSŘ i zvláštní náležitosti, které musí podání obsahovat. Jedná se o označení rozhodnutí, proti němuž směřuje. Pro správné označení napadeného rozhodnutí je třeba uvést jeho číslo jednací, soud, který napadené rozhodnutí vydal, a datum vyhlášení rozhodnutí.⁷⁷ Naopak datum nabytí právní moci nepatří mezi zákonné náležitosti žaloby, s jeho absencí se soud může vypořádat nahlédnutím do spisu.⁷⁸ Dále je nutné označení rozsahu, v jakém je rozhodnutí napadáno. Tímto rozsahem je mimo výjimek v § 235d OSŘ soud vázán a nelze je po uplynutí lhůty k podání žaloby měnit. Rovněž musí být uveden důvod podání žaloby na obnovu řízení, při uvedení důvodu nepostačuje odkaz na zákonné ustanovení bez dalšího.⁷⁹ Zákonné ustanovení, pod které účastník subsumuje důvod žaloby, není nutné

⁷² Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. září 2011, sp. zn. 32 Cdo 3076/2011.

⁷³ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 17. prosince 2014, sp. zn. 21 Cdo 4807/2014.

⁷⁴ JIRSA, Jaromír. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář: podle stavu k 1.4.2019*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019, s. 152.

⁷⁵ Položka 16 sazebníku soudních poplatků v příloze Zákona o soudních poplatcích.

⁷⁶ Podpis a datování se nevyžadují u podání v elektronické podobě podle zákon č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech, osobních číslech a autorizované konverzi dokumentů.

⁷⁷ ŠÍNOVÁ, Renáta. In: SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, ŠÍNOVÁ, Renáta. *Občanský soudní řád: komentář*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2017, s. 853.

⁷⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. října 2005, sp. zn. 26 Cdo 467/2005.

⁷⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 9. dubna 2015, sp. zn. 21 Cdo 1390/2014.

výslovně uvádět. Postačí, pokud účastník dostatečně srozumitelně a určitě vylicí skutečnosti, aby nebylo pochyb, pro který z důvodů je žaloba na obnovu řízení nebo pro zmatečnost podávána. Tento důvod obnovy nelze po uplynutí lhůty měnit.⁸⁰ Zákon obsahuje i požadavek na vylicení skutečností, které svědčí o tom, že je žaloba podána včas. Účastník musí dále označit důkazy, jimiž má být důvodnost žaloby prokázána. Je povinností účastníka, nikoliv soudu, prokázat, že žaloba je oprávněná.⁸¹ V neposlední řadě musí v žalobě účastník vymezit, čeho se domáhá. Nejasnou otázkou je, zda by měl uvádět současně, čeho se domáhá v obnoveném řízení. Dle Šínové by účastník toto u žaloby na obnovu řízení uvádět měl. Lze doplnit, že podmínkou obnovy řízení je pravděpodobnost příznivějšího rozhodnutí ve věci, proto by účastník měl uvést výrok, kterého se v obnoveném řízení domáhá.⁸²

Pokud žalobce některou z obecných nebo zvláštních náležitostí opomene, vyzve předseda senátu dle § 43 odst. 1, 2 OSŘ usnesením účastníka k opravení či doplnění podání. Neučiní-li tak ve stanovené lhůtě, bude žaloba odmítnuta. Naopak zákon nevyžaduje v žalobě označení účastníků, jelikož účastníky jsou ti, kteří se účastnili původního řízení. Takovéto opomenutí není důvodem pro odmítnutí nebo zamítnutí žaloby. Z obecných náležitostí však vyplývá, že alespoň ten účastník, který žalobu podává, musí sám sebe označit. Tento výklad byl opakovaně potvrzen judikaturou Nejvyššího soudu.⁸³ Z praxe vychází označení účastníků (žalobce, žalovaný) v řízení o žalobě na obnovu řízení. Toto označení se shoduje z jejich procesním postavením v původním řízení. Nehledě na to, zda žalobu dle označení v původním řízení podává žalobce nebo žalovaný.⁸⁴

Rozsah, v jakém se rozhodnutí napadá, a důvod obnovy řízení mohou být dle § 232 odst. 2 OSŘ měněny jen v průběhu trvání lhůty k podání žaloby. To zahrnuje i situace, kdy účastník po uplynutí lhůty uvádí nové důkazy, které by měly být důvodem obnovy řízení.⁸⁵

2.4.2. Lhůty pro podání žaloby na obnovu řízení

Žaloba na obnovu řízení je zásahem do právní jistoty, proto zákon neumožňuje její užití časově neomezeně. Podání žaloby je limitováno lhůtami upravenými v § 233 OSŘ. Upravena

⁸⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. března 2011, sp. zn. 21 Cdo 1093/2010.

⁸¹ ŠÍNOVÁ, Renáta. In: SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, ŠÍNOVÁ, Renáta. *Občanský soudní řád: komentář*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2017, s. 855.

⁸² *Ibid.*, s. 856.

⁸³ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 23. listopadu 2010, sp. zn. 21 Cdo 4629/2009 a Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 9. července 2014, sp. zn. 21 Cdo 1529/2013.

⁸⁴ JIRSA, Jaromír. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář: podle stavu k 1.4.2019*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019, s. 155.

⁸⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. února 2003, sp. zn. 28 Cdo 321/2003.

je zde lhůta subjektivní i lhůta objektivní.⁸⁶ Pro včasné podání žaloby je nutné dodržet lhůty obě. Lhůty mají povahu lhůt zákonných a procesních, pro jejich počítání a zachování se užíjí pravidla upravená v § 57 OSŘ. Dle § 235 OSŘ nelze za žádných okolností prominout zmeškání tříměsíční subjektivní lhůty pro podání žaloby, a to ani pokud má účastník podle ustanovení § 58 OSŘ objektivně omluvitelný důvod. Objektivní lhůtu rovněž nelze dle § 235 OSŘ prominout. Nicméně v § 233 odst. 2 OSŘ je stanovena výjimka umožňující napadnout rozhodnutí za určitých předpokladů i po třech letech od chvíle, kdy rozhodnutí nabylo právní moci. Právě tři roky jsou objektivní lhůtou pro žalobu na obnovu řízení.

Subjektivní lhůta je upravena v § 233 odst. 1 OSŘ. Žaloba na obnovu řízení musí být podána ve lhůtě tří měsíců. Lhůta začíná běžet od doby, kdy se ten, kdo obnovu navrhuje, dozvěděl o jejím důvodu. Tento dílčí závěr se z povahy věci uplatní pro důvod obnovy podle § 228 odst. 1 písm. a) OSŘ. Druhou variantou počátku běhu lhůty, aplikovatelnou pro důvod obnovy podle § 228 odst. 1 písm. b) OSŘ, je okamžik, kdy účastník důvod obnovy mohl uplatnit před soudem.⁸⁷ V druhém případě by posunutí začátku běhu lhůty na dobu, kdy se účastník o okolnosti dozvěděl, nedávalo z povahy věci smysl. Účastník mohl o důkazu (např. svědkovi v kómatu) vědět již v původním řízení, avšak nemohl ho použít. Komentované ustanovení nabízí i „korekční pravidlo“, které říká, že běh této lhůty však neskončí před uplynutím tří měsíců od právní moci napadeného rozhodnutí. Jinými slovy lhůta začíná běžet nejdříve dnem, kdy se napadané rozhodnutí stane pravomocným. Je to ochrana pro ty účastníky, kteří vědí o důvodu obnovy řízení, který by rádi uplatnili, avšak stále probíhá odvolací řízení, v němž z důvodu povahy odvolání jako tzv. neúplné apelace nemohou tyto důkazy ani skutečnosti uplatnit, a to ani za výjimek daných § 205a OSŘ.⁸⁸ Pokud by takové korekční pravidlo neexistovalo, mohlo by se vzhledem k možnosti brojit pouze proti pravomocným rozhodnutím stát, že by uplynula lhůta pro podání žaloby na obnovu řízení bez toho, aby byla žaloba vůbec někdy přípustná.

Objektivní tříletá lhůta je upravena v § 233 odst. 2 OSŘ. Počátek běhu lhůty je určen nabytím právní moci rozhodnutí. Z tohoto pravidla je stanovena výjimka. Po uplynutí tří let od nabytí právní moci napadeného rozhodnutí se lze domáhat obnovy řízení, jen pokud bylo přiznáno v civilním soudním řízení právo na základě trestního rozsudku, rozhodnutí o přestupku nebo rozhodnutí o jiném správním deliktu. Avšak takovéto rozhodnutí bylo později podle

⁸⁶ JIRSA, Jaromír. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář: podle stavu k 1.4.2019*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019, s. 156.

⁸⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. dubna 2011, sp. zn. 21 Cdo 3643/2009.

⁸⁸ JIRSA, Jaromír. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář: podle stavu k 1.4.2019*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019, s. 156.

příslušných právních předpisů zrušeno. V tomto případě se od okamžiku, kdy se účastník o takovém zrušení dozvěděl, rozběhne tříměsíční subjektivní lhůta. V této lhůtě je možné podat žalobu na obnovu řízení.⁸⁹

Zákonodárce použil v § 235 odst. 2 OSŘ, který řeší běh lhůt v případě podání dovolání, termínu „žaloba“ bez další specifikace. Toto názvosloví používá v ostatních případech, pokud chce upravit společně žalobu na obnovu řízení i žalobu pro zmatečnost. Nejvyšší soud však dovodil, že pokud bylo podáno dovolání proti rozhodnutí odvolacího soudu, „vztahuje se vyloučení zápočtu doby od právní moci napadeného rozhodnutí do právní moci rozhodnutí odvolacího soudu podle § 235 odst. 2 o. s. ř. toliko na běh lhůt pro podání žaloby pro zmatečnost, nikoliv žaloby na obnovu řízení.“⁹⁰ Ostatně i v textu ustanovení se hovoří pouze o lhůtách pro žalobu pro zmatečnost podle § 234 odst. 1 až 4 OSŘ.

2.5. Řízení a rozhodnutí o žalobě na obnovu řízení

Řízení o žalobě na obnovu se rozpadá na dvě stadia, která jsou upravena v § 235a OSŘ a následujících ustanoveních. V prvním stadiu řízení o žalobě na obnovu řízení (*iudicium rescindens*) rozhoduje příslušný soud, zda obnovu řízení povolí, nebo žalobu zamítne. V případě zamítnutí řízení končí. Jestliže je soudem obnova povolena, nastupuje druhé stádium, kterým je řízení po povolení obnovy (*iudicium rescissorium*). Poté, co rozhodnutí o povolení obnovy řízení nabude právní moci, soud opětovně bez návrhu věc projedná a rozhodne o ní. Soud může vydat ve věci nové rozhodnutí, které nahradí rozhodnutí původní, nebo v případě, že ani po novém projednání nedojde k jinému závěru, zamítne návrh na změnu napadeného rozhodnutí.⁹¹

2.5.1. Příslušnost soudu k projednání žaloby na obnovu řízení

Občanský soudní řád nepřiznává žalobě na obnovu řízení devolutivní účinek. Dle § 235a odst. 1 věty první OSŘ žalobu na obnovu řízení projedná a rozhodne o ní soud, který o věci rozhodoval v prvním stupni. Pro určení příslušnosti nehraje roli, zda proti rozhodnutí bylo podáno odvolání, nebo dovolání. Vzhledem k povaze žaloby na obnovu řízení není třeba přiznávat žalobě devolutivní účinek. O žalobě je rozhodováno soudem v totožném složení, v jakém bylo rozhodováno v řízení původním. Pokud je žaloba podána

⁸⁹ ŠÍNOVÁ, Renáta. In: SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, ŠÍNOVÁ, Renáta. *Občanský soudní řád: komentář*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2017, s. 858.

⁹⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. května 2015, sp. zn. 23 Cdo 2107/2013.

⁹¹ WINTEROVÁ, Alena, MACKOVÁ, Alena. a kol. *Civilní právo procesní*. 9. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2018, s. 562 a násl.

ke krajskému, nebo okresnímu soudu, který má za to, že není věcně příslušný, předloží věc dle § 104a odst. 2 OSŘ vrchnímu soudu, který následně o příslušnosti soudu rozhodne. V případě, že je žaloba podána místně nepříslušnému soudu, avšak k soudu téhož stupně, vysloví dle § 105 odst. 2 OSŘ soud, že není příslušný a podstoupí věc příslušnému soudu.

2.5.2. Průběh řízení o žalobě na obnovu řízení

Průběh první fáze řízení o žalobě na obnovu řízení upravuje společně se řízením o žalobě pro zmatečnost § 235a až § 235i OSŘ. Řízení o žalobě na obnovu řízení je svou povahou spíše řízením sporným než řízením o mimořádném opravném prostředku. Je totiž úkolem účastníka, který podává žalobu, aby tvrdil a prokázal, že zde existuje důvod obnovy řízení. Proto pokud v zmíněných ustanoveních není nějaká odlišnost upravena, použije se dle § 235a OSŘ přiměřeně ustanovení o řízení v prvním stupni. Přiměřenost je třeba poměřovat s ohledem na povahu a účel žaloby na obnovu řízení.⁹² Ustanovení, které zákonodárce dle § 235b odst. 2 OSŘ pro řízení o žalobě na obnovu řízení výslovně vyloučil, jsou § 92 OSŘ, který upravuje přistoupení a záměnu účastníků, § 97 OSŘ, jehož vyloučením je znemožněn vzájemný návrh a § 98 OSŘ, jehož vyloučením je znemožněn projev žalovaného, kterým by uplatňoval pohledávku k započtení. Otázkou, kterou soudní praxe doposud neřešila, je případná aplikace § 114c a § 118b OSŘ upravující koncentraci řízení. V komentářové literatuře se Mottl, Jirsa a Vacková shodují se Šínovou a zastávají názor, že se aplikuje § 114c a § 118b OSŘ. Avšak rozcházejí se v názoru na § 114b OSŘ. Mottl, Jirsa a Vacková zastávají formalistický výklad, když říkají, že § 114b OSŘ se zmiňuje o žalobě pouze v tom smyslu, jak je chápána § 79 odst. 1 OSŘ, nikoliv ve smyslu § 228 nebo § 229 OSŘ.⁹³ Šínová s tímto názorem nesouhlasí, a ačkoliv si je vědoma nízké použitelnosti, použití § 114b OSŘ připouští.⁹⁴

V případě podání žaloby na obnovu řízení musí soud nejprve přezkoumat, zda žaloba splňuje všechny obecné náležitosti i zvláštní náležitosti pro žalobu na obnovu řízení. Pokud některá z náležitostí chybí, žaloba je nesrozumitelná nebo neurčitá, vyzve předseda senátu k jejímu doplnění. Pokud i přes výzvu není žaloba doplněna, soud žalobu odmítne. Dále soud zkoumá splnění obecných podmínek řízení dle § 103 a § 104 OSŘ. Pokud zjistí nedostatek podmínek řízení, které odstranit nelze nebo se je nepovedlo odstranit, zastaví řízení. Důvodem pro zastavení řízení je rovněž nezaplacení soudního poplatku ani přes výzvu soudu. Soud dále

⁹² JIRSA, Jaromír. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář: podle stavu k 1.4.2019*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019, s. 165.

⁹³ *Ibid.*, s. 166.

⁹⁴ ŠÍNOVÁ, Renáta. In: SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, ŠÍNOVÁ, Renáta. *Občanský soudní řád: komentář*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2017, s. 865.

posoudí, zda je sám soudem věcně i místně příslušným. Dalším krokem je, že soud učiní závěr, zda je žaloba na obnovu řízení podána ve lhůtě a zda je podána oprávněnou osobou. V případě, že tomu tak není, soud žalobu na obnovu řízení zamítne. Soud zkoumá rovněž zda žaloba není nepřípustná. Pokud dojde k závěru, že je žaloba nepřípustná, žalobu zamítne.⁹⁵

V neposlední řadě musí soud vyřešit konkurenci mimořádných opravných prostředků, jelikož podáním jednoho není vyloučeno podání jiného. Poměrně častá je kombinace dovolání a žaloby pro zmatečnost, méně už se však setkáváme s kombinací dovolání a žaloby na obnovu řízení. Jestliže je proti stejnému rozhodnutí podána žaloba na obnovu řízení spolu s dovoláním, soud dle § 235b OSŘ řízení o žalobě na obnovu řízení přeruší až do rozhodnutí dovolacího soudu. Nastane-li situace, že dovolací soud napadené rozhodnutí zruší, bude dle § 235e odst. 4 OSŘ řízení o žalobě na obnovu řízení soudem zastaveno.⁹⁶

Méně častou situací je rovněž současné napadení rozhodnutí žalobou na obnovu řízení a žalobou pro zmatečnost. Důvodem je jiná povaha každé z žalob. Žaloba pro zmatečnost míří na vady řízení, zatímco žaloba na obnovu řízení na vady ve skutkovém zjištění. Pokud jsou proti stejnému rozhodnutí podány obě žaloby u stejného soudu, spojí soud dle § 235b odst. 1 OSŘ obě věci ke společnému řízení. Spojení není možné, pokud je k řízení o každé z žalob příslušný jiný soud. Pro žalobu na obnovu řízení je to vždy soud prvního stupně, ale pokud je žaloba pro zmatečnost podána z důvodu uvedeném v § 229 odst. 3 nebo 4 OSŘ, může být příslušný soud odvolací. V tomto případě jsou u každého soudu vedena dvě odlišná řízení. Soudy spolu musí o věci dostatečně komunikovat a vystupovat koordinovaně, aby neporušily § 235e odst. 3 OSŘ. Podle tohoto ustanovení obnova řízení může být povolena, v případě společného řízení, jen tehdy, pokud je žaloba pro zmatečnost zamítnuta, odmítnuta nebo je řízení zastaveno. V případě společného řízení u jednoho soudu je to jednoduché. Soud nejprve rozhodne o žalobě pro zmatečnost, a pokud rozhodnutí nezruší, rozhodne i o žalobě na obnovu řízení. Jestliže je však ke každé žalobě příslušný soud jiný, musí soud rozhodující o žalobě na obnovu řízení vyčkat na rozhodnutí jiného soudu o žalobě pro zmatečnost a až následně rozhodnout sám.⁹⁷ Paradoxní situace může nastat, pokud jsou obě žaloby adresovány soudu jedním podáním, ačkoliv ke každé z žalob je příslušný jiný soud. V tomto případě by měl soud

⁹⁵ JIRSA, Jaromír. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář: podle stavu k 1.4.2019*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019, s. 165.

⁹⁶ *Ibid.*, s. 167.

⁹⁷ ŠÍNOVÁ, Renáta. In: SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, ŠÍNOVÁ, Renáta. *Občanský soudní řád: komentář*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2017, s. 866 a násl.

dle § 112 odst. 2 OSŘ rozhodnout o vyloučení jedné z žalob k samotnému řízení a vyřešit otázku její příslušnosti.⁹⁸

Pokud by rozhodnutí bylo napadeno všemi mimořádnými opravnými prostředky, soud by musel přerušit řízení o obou žalobách do rozhodnutí dovolacího soudu. Kdyby dovolací soud napadené rozhodnutí zrušil, řízení o obou žalobách by bylo zastaveno. V případě zamítnutí, nebo odmítnutí dovolání by byly žaloby spojeny ke společnému řízení a následně by o nich bylo rozhodnuto.⁹⁹ Jiný než uvedený postup by mohl vést k porušení ústavního práva na zákonného soudce.¹⁰⁰ Teprve až všechny výše uvedené náležitosti jsou splněny, může soud nařídit jednání a o žalobě věcně rozhodnout. Jednání nemusí nařizovat, pokud lze o žalobě dle § 235f OSŘ rozhodnout bez něj.

S podáním žaloby na obnovu řízení není ze zákona spojen suspenzivní účinek, tedy odklad právní moci nebo vykonatelnosti. V praxi to znamená, že i pokud je rozhodnutí napadeno žalobou na obnovu řízení či pro zmatečnost, účastník má stále povinnost plnit, co mu bylo rozhodnutím uloženo, a ani není vyloučeno podání exekučního návrhu nebo návrhu na nařízení výkonu soudního rozhodnutí. Takový odklad vykonatelnosti zákon v § 235g OSŘ spojuje pouze s rozhodnutím o povolení obnovy řízení. Zákonodárce ponechal pomocí § 235c OSŘ odklad vykonatelnosti na rozhodnutí soudu. Jestliže soud uzná, že se jeví jako pravděpodobné, že bude žalobě vyhověno, může nařídit odklad vykonatelnosti napadeného rozhodnutí. Odklad vykonatelnosti může soud nařídit usnesením na návrh účastníka, ale i bez návrhu. Proti tomuto usnesení je přípustné odvolání. Z povahy věci může být vykonatelnost odložena jen do nabytí právní moci rozhodnutí o žalobě. Pokud je žalobě vyhověno, nastává odložení vykonatelnosti ze zákona. Jestliže vyhověno není, odpadá důvod, pro který byla původně odložena, a rozhodnutí může být vykonáno. Tímto může být zabráněno nepříznivým důsledkům spojeným s vykonáním rozhodnutí, jehož správnost je „otřesena“.¹⁰¹

Jednou z povinných náležitostí žaloby na obnovu řízení je určení rozsahu, v jakém je rozhodnutí napadáno. Rozsahem se rozumí vymezení těch výroků či výrokových částí, které soud může na základě žaloby přezkoumávat. Rozsah může ten, kdo žalobu podal, měnit pouze před uplynutím lhůty k podání žaloby. Avšak pro nesporná řízení upravená v ZŘS není při

⁹⁸ JIRSA, Jaromír. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář: podle stavu k 1.4.2019*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019, s. 167.

⁹⁹ *Ibid.*, s. 168.

¹⁰⁰ Čl. 38 odst. 1 Usnesení předsednictva ČNR č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součástí ústavního pořádku České republiky, ve znění pozdějších ústavních zákonů (dále jen „LZPS“) - Nikdo nesmí být odňat svému zákonnému soudci. Příslušnost soudu i soudce stanoví zákon.

¹⁰¹ ŠÍNOVÁ, Renáta. In: SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, ŠÍNOVÁ, Renáta. *Občanský soudní řád: komentář*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2017, s. 867 a násl.

povolání obnovy řízení dle § 29 ZŘS soud vázán mezemi, ve kterých se účastník domáhá přezkoumání rozhodnutí, bylo-li možné zahájit řízení i bez návrhu. Pro řízení upravená v ZŘS je návrh na zahájení řízení vyžadován jen tehdy, pokud je to výslovně uvedeno, jinak ho lze zahájit i bez návrhu.¹⁰² Ale i OSŘ nabízí v § 235d řadu výjimek. Určeným rozsahem v žalobě není soud dle § 235d písm. a) OSŘ vázán v případech, kdy na rozhodnutí o napadeném výroku je závislý výrok, který žalobou nebyl dotčen. Závislý výrok může být na napadeném výroku závislý hmotněprávně nebo procesněprávně. Příkladem hmotněprávní závislosti může být závislost výroku o náhradě mzdy na napadnutém výroku o neplatnosti skončení pracovního poměru. Pokud neobstojí výrok o neplatnosti skončení pracovního poměru, samotný výrok o náhradě mzdy by postrádal smyslu. O procesněprávní závislosti se jedná, pokud soud vynese meritorní výrok a v dalším výroku určí neúspěšnému z účastníků náhradu nákladů řízení. Rozhodnout o obnově meritorního výroku, ale nerozhodnout o obnově výroku o náhradě nákladů řízení, která se zpravidla odvíjí od úspěchu ve věci, by postrádalo smyslu.¹⁰³

Výjimku pro nerozlučné společenství účastníků upravuje § 235d odst. 2 OSŘ. V případech, kde jde o taková společná práva nebo povinnosti, že se rozhodnutí musí vztahovat na všechny účastníky, kteří vystupují na jedné straně, a kde platí úkony jednoho z nich i pro ostatní, není soud vázán rozsahem žaloby. Soud rozhodne o povolení obnovy řízení pro všechny nerozlučné společníky, přestože by některý z nich žalobu nepodal.¹⁰⁴ Skutečnost, že by soud obnovil řízení jen ve vztahu k jednomu z více účastníků původního řízení, přestože „*oba byli ve věcně rovnocenné pozici nositelů nedílného společného práva, ustavil pro následné řízení poměry procesního excesu, který v intencích čl. 36 odst. 1 a čl. 38 odst. 2 LZPS – pro absenci statusu účastníka – má i rozměr ústavněprávní.*“¹⁰⁵ Citovaný náleží Ústavního soudu se týká žaloby pro zmatečnost, avšak dle autora ho lze vztáhnout i na žalobu na obnovu řízení.

Podle § 235d odst. 3 OSŘ není soud rozsahem vázán, jestliže z právního předpisu vyplývá určitý způsob vypořádání vztahu mezi účastníky. Touto výjimkou je dosaženo toho, aby tam, kde je to z povahy věci žádoucí, nebyl soud vázán žalobou, ale mohl věc vypořádat, jak zákon požaduje. Příkladem může být vypořádání společného jmění manželů dle § 736 až 742 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „OZ“),

¹⁰² ŠÍNOVÁ, Renáta. In: SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, ŠÍNOVÁ, Renáta. *Občanský soudní řád: komentář*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2017, s. 869 a násl.

¹⁰³ JIRSA, Jaromír. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář: podle stavu k 1.4.2019*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019, s. 172.

¹⁰⁴ ŠÍNOVÁ, Renáta. In: SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, ŠÍNOVÁ, Renáta. *Občanský soudní řád: komentář*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2017, s. 870.

¹⁰⁵ Nález Ústavního soudu ze dne 23. ledna 2014, sp. zn. III. ÚS 3837/11.

vypořádání podílového spoluvlastnictví dle § 1140 a násl. OZ nebo škoda způsobena několika osobami dle § 2915 a násl. OZ.¹⁰⁶

Zásada ústnosti, která je promítnuta do § 115 OSŘ, se uplatní i pro řízení o žalobě na obnovu řízení. Řízení o ní probíhá zásadně s jednáním. Bez jednání lze žalobu odmítnout pro formální nedostatky dle § 43 OSŘ, které nebyly ani přes výzvu opraveny, nebo je-li řízení o žalobě zastaveno pro nedostatky procesních podmínek dle § 104 OSŘ. V § 235f OSŘ jsou nabídnuty výjimky, pro které soud nemusí nařizovat jednání. Jedná se o situace, kdy soud zamítá žalobu, poněvadž není přípustná, nebo jelikož ji podal někdo, kdo k ní nebyl oprávněn, nebo protože byla podána po uplynutí lhůt počítaných od právní moci napadeného rozhodnutí. Zvláštností je, že z obdobných důvodů by u odvolání či dovolání tyto důvody vedly k procesnímu rozhodnutí a žaloba by byla odmítnuta, zatímco zde se žaloba meritorně zamítá. Taxativní výčet důvodů, pro které při zamítnutí žaloby není nutné nařizovat jednání, má společného jmenovatele. Jedná se o důvody zjevné nebo snadno zjistitelné ze spisu, na kterých by nařízené jednání nemohlo nic změnit. Uvedené lze dobře rozlišit na zamítnutí žaloby pro zmeškání lhůty. V případě zmeškání lhůty počítané od právní moci rozhodnutí lze snadno konec lhůty zjistit ze spisu. U subjektivní lhůty, která začíná běžet okamžikem, kdy účastník nabyt nebo mohl nabyt vědomosti o rozhodné skutečnosti, je třeba prokázat, kdy se o této skutečnosti dozvěděl.¹⁰⁷

Žalobu na obnovu řízení lze projednat bez nařízeného jednání jen za předpokladu, že lze rozhodnout jen na základě předložených listinných důkazů. Účastníci ale musí souhlasit s rozhodnutím věci bez jednání.¹⁰⁸ Mimo uvedené není možné vyhovět žalobě bez jednání. Nicméně pokud soud přesto v rozporu s § 235f OSŘ rozhodne o žalobě bez nařízeného jednání a žádný z účastníků nepodá odvolání, nejedná se o nicotné rozhodnutí.¹⁰⁹

Pokud neexistuje žádná překážka, která by znamenala nutnost žalobu odmítnout, zamítnout dle § 235f OSŘ, či vzhledem ke konkurenci mimořádných opravných prostředků nutnost počkat na rozhodnutí jiného soudu, může soud přistoupit k posouzení důvodnosti samotné žaloby. Zpravidla aby mohl soud důvodnost žaloby posoudit, musí ve věci nařídit jednání, ve kterém postupuje dle § 115 OSŘ a násl. Jednání není ani při posuzování důvodnosti žaloby nutné. Pokud s tím účastníci souhlasí a lze rozhodnout na základě listinných důkazů. Je-li žaloba posouzena jako důvodná, soud usnesením povolí obnovu řízení, avšak napadené

¹⁰⁶ ŠÍNOVÁ, Renáta. In: SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, ŠÍNOVÁ, Renáta. *Občanský soudní řád: komentář*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2017, s. 870.

¹⁰⁷ *Ibid.*, s. 875.

¹⁰⁸ Dle § 225a odst. 2 a § 115a OSŘ.

¹⁰⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 22. června 2006, sp. zn. 33 Odo 543/2006.

rozhodnutí neruší. S povolením obnovy řízení však ze zákona přichází odklad vykonatelnosti. Pokud soud rozhodne, že žaloba důvodná není, usnesením žalobu zamítne. Proti těmto usnesením je možné podat odvolání.¹¹⁰

2.5.3. Řízení po povolení obnovy řízení

Jestliže soud v první fázi rozhodl o povolení obnovy řízení, přichází na řadu druhá fáze řízení, tj. řízení po povolení obnovy řízení (tzv. řízení obnovené). Řízení po povolení obnovy je upraveno v odstavci prvním § 235h OSŘ.

Po povolení obnovy vyčkává soud, než usnesení o povolení obnovy řízení nabude právní moci. Poté věc znovu projedná a rozhodne o ní. K zahájení obnoveného řízení není třeba žádného návrhu účastníka, soud zahájí a provede řízení z úřední povinnosti. Soud věc neeviduje pod novou spisovou značkou, ale původní spis tzv. obživne a pokračuje se v něm.¹¹¹

Při projednání a následném rozhodování soud přihlédne ke všemu, co vyšlo najevo v původním řízení nebo při projednávání žaloby na obnovu řízení. Především pak odstraní nedostatky ve skutkovém zjištění, pro které byla žaloba na obnovu řízení shledána důvodnou. Soud proto provede nové důkazy, které v původním řízení nemohly být provedeny nebo přihlédne k novým důkazům, skutečnostem a rozhodnutím, které nemohl účastník bez své viny použít v původním řízení.¹¹²

Soud může při řízení o obnoveném řízení dospět v zásadě ke dvěma závěrům. Prvním je, že shledá napadené rozhodnutí věcně správným. V tomto případě usnesením zamítne návrh na jeho změnu. Soud nevydává rozhodnutí, kterým by potvrzoval správnost původního rozhodnutí. Vedlo by to ke dvěma totožným rozhodnutím, která by měla dvě různá data právní moci. Napadené rozhodnutí totiž stále existuje, je pravomocné a jen byla odložena jeho vykonatelnost. Právní mocí usnesení o zamítnutí návrhu na změnu rozhodnutí odklad vykonatelnosti končí a vykonání původního rozhodnutí nic nestojí v cestě. Proti usnesení o zamítnutí návrhu na změnu rozhodnutí lze podat odvolání.¹¹³

Druhým závěrem soudu může být, že skutková zjištění v původním řízení byla nesprávná. Soud napadené rozhodnutí změní a vydá nové rozhodnutí, které nahradí původní rozhodnutí. Forma rozhodnutí se odvíjí od formy rozhodnutí v původním řízení. Je-li

¹¹⁰ ŠÍNOVÁ, Renáta. In: SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, ŠÍNOVÁ, Renáta. *Občanský soudní řád: komentář*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2017, s. 875.

¹¹¹ *Ibid.*, s. 877.

¹¹² *Ibid.*, s. 877 a násl.

¹¹³ *Ibid.*, s. 877 a násl.

nahrazován rozsudek, rozhoduje soud rozsudkem, obdobně u usnesení.¹¹⁴ Obnova řízení může být povolena i u rozsudku pro zmeškání, nebo rozsudku pro uznání. Vzhledem k povaze a důvodům pro vydání těchto rozhodnutí nelze dovést, že by soud měl vždy vydat nový rozsudek pro zmeškání, resp. pro uznání. Proto soud zpravidla rozhodne rozsudkem. Rozsudek pro zmeškání může být vydán, pokud se účastník nedostavil na první jednání. Řízení po povolení obnovy nelze dle Mottla a Vackové za první jednání považovat. Vzhledem k povaze rozsudku pro uznání a důvodům, pro které se lze dožadovat obnovy řízení, je téměř nepředstavitelné, aby účastník vyvinul aktivitu k obnově řízení a následně souhlasil s rozsudkem pro uznání. Rovněž může být obnoveno řízení u platebního rozkazu. Podle Mottla a Vackové by bylo vydání nového platebního rozkazu, který by nahradil ten napadený, velmi nepraktické, avšak není to vyloučené. Soud tak zpravidla rozhodne rozsudkem. U obnoveného řízení, které skončilo soudním smírem, nejprve musí soud opět zvážit, zda jsou dány předpoklady pro soudní smír navrhovaný v původním řízení. Usoudí-li, že dány nejsou, musí se nejprve vypořádat s návrhem z původního řízení. Soud by měl vydat nové rozhodnutí, které nahradí usnesení o soudním smíru. V tomto rozhodnutí uvede, že soudní smír se neschvaluje, a následně, když takové usnesení nabude právní moci, může věc konečně meritorně projednat a rozhodnout o ní.¹¹⁵

Ať už je napadán jakýkoliv typ rozhodnutí, případné vydání rozhodnutí nového nemá vliv na nikoho jiného než na účastníky řízení. Právní poměry osob odlišných od účastníků nejsou dotčeny. Právní postavení třetích osob se vždy řídí původním rozhodnutím, tedy nové rozhodnutí nemůže nikdy změnit práva a povinnosti třetích osob.¹¹⁶

2.5.4. Náhrada nákladů řízení v souvislosti s žalobou na obnovu řízení

V § 235i OSŘ je řešena otázka, jak je to s náhradou nákladů původního řízení a řízení po povolené obnově. Odpověď závisí na tom, v jaké fázi řízení a jakým způsobem bylo rozhodnuto. Pokud soud rozhodl o žalobě na obnovu řízení tak, že žalobu zamítl, odmítl nebo zastavil řízení, výrok z původního rozhodnutí zůstává nezměněn. Soud proto rozhodne pouze o nákladech řízení o žalobě na obnovu řízení. Pokud soud žalobě na obnovu řízení vyhověl a povolení řízení obnoví, nevydává soud žádný výrok ohledně náhrady nákladů řízení. Takový

¹¹⁴ ŠÍNOVÁ, Renáta. In: SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, ŠÍNOVÁ, Renáta. *Občanský soudní řád: komentář*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2017, s. 877 a násl.

¹¹⁵ JIRSA, Jaromír. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář: podle stavu k 1.4.2019*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019, s. 181.

¹¹⁶ ŠÍNOVÁ, Renáta. In: SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, ŠÍNOVÁ, Renáta. *Občanský soudní řád: komentář*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2017, s. 877 a násl.

výrok bude učiněn až v řízení po povolení obnovy řízení. Jestliže soud po povolení obnovy řízení nedospěje k závěru, že je třeba vydat nové rozhodnutí, a usnesením zamítne návrh na změnu rozhodnutí, zůstává původní výrok o nákladech nedotčen. Soud v zamítavém usnesení rozhodne o náhradě nákladů řízení o obnově řízení, ale i náhradě nákladů v obnoveném řízení. Poslední neprobranou možností je, že soud v obnoveném řízení vydá nové rozhodnutí. V tomto případě je v § 235a písm. a) OSŘ předpokládáno, že pokud to ten, kdo podává žalobu, sám nenavrhne, zruší soud i bez návrhu akcesorický výrok ohledně nákladů původního řízení. Proto je třeba, aby soud v novém rozhodnutí rozhodl o náhradě nákladů řízení původního řízení, řízení o obnově řízení a obnoveném řízení. O všech nákladech rozhodne dle ustanovení § 151 odst. 1 OSŘ.¹¹⁷

¹¹⁷ JIRSA, Jaromír. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář: podle stavu k 1.4.2019*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019, s. 182.

3. Žaloba pro zmatečnost

3.1. Úvod k žalobě pro zmatečnost

Podobně jako žaloba na obnovu řízení není žaloba pro zmatečnost všemi autory považována za mimořádný opravný prostředek. Podle Šínové jí chybí pouze devolutivní účinek. Proto je mimořádným opravným prostředkům bližší než žaloba na obnovu řízení, ale i přesto obě žaloby vyčleňuje do skupiny jiných prostředků nápravy vadného rozhodnutí.¹¹⁸

Opačný názor zastává Svoboda, který řadí žalobu pro zmatečnost mezi opravné prostředky. Jako hlavní argument pro zařazení mezi opravné prostředky uvádí, že žaloba pro zmatečnost je „*nástrojem k odklizení původního rozhodnutí*“.¹¹⁹ Mimořádnost spatřuje v možnosti zrušení pravomocného rozhodnutí.¹²⁰ Autor se kloní k názoru Svobody a považuje žalobu pro zmatečnost za mimořádný opravný prostředek. Oproti žalobě na obnovu řízení, jejímž cílem je poskytnout účastníkům procesní nástroj, pomocí kterého mohou napravit nedostatečné skutkové zjištění, je smyslem a účelem žaloby pro zmatečnost poskytnout účastníkům možnost napravit zásadní procesní vady řízení.¹²¹ Jedná se především o porušení základních principů ovládajících řízení před soudem. Judikaturou bylo upřesněno, že pro zrušení rozhodnutí pro zmatečnost by měl existovat nejen zájem účastníka na zrušení rozhodnutí pro podstatné procesní vady, ale současně i veřejný zájem. Není však podstatné, zda je rozhodnutí věcně správné či nikoliv.¹²² Jelikož se nezkoumá věcná stránka případu, není oproti žalobě na obnovu řízení požadována pravděpodobnost příznivějšího meritorního rozhodnutí. Zkoumá se pouze zda tu je, nebo není uváděný důvod zmatečnosti.¹²³

3.2. Přípustnost žaloby pro zmatečnost

Žaloba pro zmatečnost zasahuje do právní jistoty tím, že s její pomocí lze napadnout pravomocné rozhodnutí soudu prvního stupně nebo odvolacího soudu, kterým bylo rozhodnuto ve věci samé, kterým bylo řízení skončeno. Žalobu lze podat, je-li naplněn některý z důvodů zmatečnosti v § 229 OSŘ, jež budou rozebrány v kapitole 3.3. Důvody zmatečnosti. Na rozdíl od žaloby na obnovu řízení lze žalobou pro zmatečnost napadnout i taková rozhodnutí, kterými

¹¹⁸ ŠÍNOVÁ, Renáta. In: SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, ŠÍNOVÁ, Renáta. *Občanský soudní řád: komentář*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2017, s. 840.

¹¹⁹ SVOBODA, Karel. *Opravné prostředky: civilní proces z pohledu účastníka*. V Praze: C.H. Beck, 2020, s. 285

¹²⁰ Ibid., s. 285.

¹²¹ JIRSA, Jaromír. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář: podle stavu k 1.4.2019*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019, s. 137.

¹²² Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. dubna 2003, sp. zn. 21 Cdo 2179/2002.

¹²³ JIRSA, Jaromír. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář: podle stavu k 1.4.2019*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019, s. 137.

nebylo rozhodnuto ve věci samé. Naopak nelze s její pomocí napadnout rozhodnutí pro pochybení ve skutkovém zjištění anebo pro nesprávné právní posouzení věci.¹²⁴

3.2.1. Nepřípustnost žaloby pro zmatečnost

Výše byla popsána přípustnost žaloby pro zmatečnost, nyní budou rozebrány případy, kdy žaloba pro zmatečnost naopak přípustná není. Některé situace se překrývají s případy představenými u žaloby na obnovu řízení, proto budou zmíněny bez podrobnějšího výkladu. Základem je opět § 230 OSŘ. V odstavci prvním jsou taxativně vyjmenovány případy, kdy není přípustná žaloba na obnovu řízení ani pro zmatečnost. Jedná se o usnesení, jímž bylo rozhodnuto o žalobě z rušené držby. Dále je dána nepřípustnost žalob jen proti výrokům rozhodnutí o nákladech řízení a o lhůtě k plnění a jen proti důvodům rozhodnutí.

V § 230 odst. 3 OSŘ je upravena nepřípustnost jen pro žalobu pro zmatečnost. Tato žaloba je nepřípustná proti usnesení, kterým bylo rozhodnuto o žalobě pro zmatečnost. Snahou zákonodárce je vyhnout se zacyklení a nekonečnému napadání soudních rozhodnutí pro skutečné či domnělé procesní pochybení soudů. Neznamená to však, že je účastníkům odepřena spravedlnost. Proti rozhodnutí o žalobě pro zmatečnost lze podat odvolání a následně za podmínek v § 237 OSŘ lze podat dovolání.¹²⁵

V OSŘ najdeme i mimo hlavu druhou částí čtvrté, upravující diskutovaný mimořádný opravný prostředek, upravenou nepřípustnost žaloby pro zmatečnost. V § 254 odst. 2 OSŘ je upravena nepřípustnost žaloby pro zmatečnost při výkonu rozhodnutí. Podle něj lze podat žalobu pro zmatečnost pouze z důvodu uvedeného v § 229 odst. 4 OSŘ.

Obdobně jako u žaloby na obnovu řízení ZŘS jako *lex specialis* výslovně nepřipouští žalobu pro zmatečnost proti rozhodnutí, kterým se určuje, zda tu manželství je, či není, proti rozhodnutí o neplatnost manželství (§ 382 ZŘS). Stejně tak není přípustná obnova řízení o rozvodu manželství (§ 398 ZŘS) a řízení o statusových věcech partnerských (§ 399 ZŘS). Nejvyšší soud dovedl, že podle § 398 ZŘS ani proti rozsudku o uznání cizozemského rozhodnutí o rozvodu manželství není přípustná žaloba pro zmatečnost.¹²⁶ V neposlední řadě nepřipouští ZŘS žalobu pro zmatečnost proti rozhodnutí o navrácení nezletilého dítěte ve věcech mezinárodních únosů dětí (§ 491 ZŘS).

¹²⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. března 2010, sp. zn. 33 Cdo 4832/2010.

¹²⁵ ŠÍNOVÁ, Renáta. In: SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, ŠÍNOVÁ, Renáta. *Občanský soudní řád: komentář*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2017, s. 850.

¹²⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 16. srpna 2016, sp. zn. 32 Ncu 44/2016.

3.3. Důvody zmatečnosti

V § 229 OSŘ nalezneme taxativní výčet důvodů, pro které lze podat žalobu pro zmatečnost. Stejně jako u žaloby na obnovu řízení nelze vykládat vypočtené důvody extenzivně. Proto nelze uzavřít, že každé procesní pochybení je pokládáno za zmatečnost řízení. Jedním z takových případů, kdy se nelze úspěšně dožadovat zrušení rozhodnutí pro zmatečnost, je rozhodnutí, které bylo vydáno věcně a místně nepřislušným soudem.¹²⁷

3.3.1. Důvody zmatečnosti podle § 229 odst. 1 OSŘ

Podle § 229 odst. 1 OSŘ žalobou pro zmatečnost účastník může napadnout pravomocné rozhodnutí soudu prvního stupně nebo odvolacího soudu, kterým bylo řízení skončeno, pokud byla naplněna další podmínka v písmenech a) až h). Vzhledem k tomu, že zde není podmínka toho, aby rozhodnutím bylo rozhodnuto ve věci samé, lze podat tento opravný prostředek i proti rozhodnutí, kterým bylo řízení zastaveno nebo žaloba odmítnuta. Stejně tak lze podle odstavce prvního podat žalobu pro zmatečnost proti smíru schváleného soudem.¹²⁸

V písm. a) je upraven první z důvodů, podle kterého lze žalobou pro zmatečnost napadnout rozhodnutí, kterým bylo rozhodnuto ve věci, která nenáleží do pravomoci soudů. Zmatečná jsou proto taková rozhodnutí, která byla vydána soudem, ačkoliv ten k jejich vydání není kompetentní podle § 7 OSŘ. Tedy všechna rozhodnutí ve sporu či jiné právní věci, která nevyplývají z poměrů soukromého práva (§ 7 odst. 1 OSŘ), nebyla-li pravomoc soudu k projednání a rozhodnutí věci stanovena zvláštním zákonem (§ 7 odst. 3 OSŘ).¹²⁹ Za takové zmatečné rozhodnutí je považováno rozhodnutí civilního soudu, kterým by zasahoval do pravomoci správních orgánů, například povolil stavbu.¹³⁰

Podle písm. b) lze žalobou pro zmatečnost napadnout rozhodnutí, pokud ten, kdo v řízení vystupoval jako účastník, neměl způsobilost být účastníkem řízení. Způsobilost být účastníkem řízení má dle § 19 OSŘ ten, kdo má právní osobnost, nebo ten, komu je přiznána zákonem. Jedná se o podmínku řízení, jejíž nedostatek nelze odstranit.¹³¹ Právní osobnost mají

¹²⁷ ŠÍNOVÁ, Renáta. In: SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, ŠÍNOVÁ, Renáta. *Občanský soudní řád: komentář*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2017, s. 838.

¹²⁸ JIRSA, Jaromír. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář: podle stavu k 1.4.2019*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019, s. 140.

¹²⁹ ŠÍNOVÁ, Renáta. In: SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, ŠÍNOVÁ, Renáta. *Občanský soudní řád: komentář*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2017, s. 842.

¹³⁰ JIRSA, Jaromír. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář: podle stavu k 1.4.2019*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019, s. 140.

¹³¹ ŠÍNOVÁ, Renáta. In: SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, ŠÍNOVÁ, Renáta. *Občanský soudní řád: komentář*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2017, s. 842.

dle OZ pouze osoby. Rozlišují se na osoby fyzické a osoby právnické.¹³² Za právnickou osobu se dle potřeby soukromého práva považuje i stát (§ 21 OZ). Právní osobnost přiznanou zákonem má například dle § 35 OSŘ státní zastupitelství. Takovým subjektem bez právní osobnosti, který vystupuje v řízení se může stát osoba, která udělila jiné osobě plnou moc k podání žaloby, avšak tato osoba zemřela dříve, než byla žaloba podána. Pokud je v takovém řízení pokračováno a vydáno rozhodnutí, jedná se o zmatečnost.¹³³ Z povahy věci není zmatečné takové rozhodnutí, kterým bylo zastaveno řízení dle § 104 OSŘ pro nezpůsobilost účastníka být účastníkem řízení.¹³⁴

Obdobný důvod zmatečnosti upravuje písm. c), podle něhož lze podat žalobu pro zmatečnost, pokud účastník řízení neměl procesní způsobilost nebo nemohl před soudem vystupovat a nebyl řádně zastoupen. Nedostatek řádného zastoupení je důvodem zmatečnosti pouze v případě, že účastník současně neměl procesní způsobilost.¹³⁵ Procesní způsobilost je upravena v § 20 OSŘ. Fyzická osoba může samostatně právně jednat v tom rozsahu, v jakém je svéprávná. Jednání za právnickou osobu je upraveno v § 21 OSŘ, může se jednat například o člena statutárního orgánu. Dle starší judikatury se za plně svéprávnou fyzickou osobu považovala osoba až do doby, než bylo pravomocně rozhodnuto o omezení svéprávnosti. Ani zahájení takového řízení nezakládalo důvod zmatečnosti.¹³⁶ Nová judikatura však tento výklad změnila a nyní je za důvod zmatečnosti pokládáno nejenom vystupování účastníka v řízení, kterému byla omezena svéprávnost, ale i skutečný duševní stav osoby, který způsobuje jeho nezpůsobilost k právnímu jednání. Podle Ústavního soudu se jedná „i o osobu, která nebyla v konkrétní situaci v důsledku duševní poruchy schopna samostatně právně jednat a nebyla náležitě zastoupena opatrovníkem, resp. advokátem.“¹³⁷ Oproti písm. b) se zde naopak jedná v zásadě o odstranitelnou podmínku řízení. Pokud však soud pokračoval v řízení, aniž by tato procesní vada byla odstraněna, například ustanovením opatrovníka podle § 29 OSŘ, jedná se o důvod zmatečnosti.¹³⁸ Nedostatek procesní způsobilosti, a tím i zmatečnosti, se může

¹³² ŠÍNOVÁ, Renáta. In: SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, ŠÍNOVÁ, Renáta. *Občanský soudní řád: komentář*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2017, s. 66.

¹³³ JIRSA, Jaromír. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář: podle stavu k 1.4.2019*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019, s. 140.

¹³⁴ ŠÍNOVÁ, Renáta. In: SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, ŠÍNOVÁ, Renáta. *Občanský soudní řád: komentář*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2017, s. 842.

¹³⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. dubna 2012, sp. zn. 21 Cdo 1015/2012.

¹³⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. října 1997, sp. zn. 2 Cdon 1541/97.

¹³⁷ Nález Ústavního soudu ze dne 18. prosince 2018, sp. zn. II. ÚS 3040/16.

¹³⁸ ŠÍNOVÁ, Renáta. In: SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, ŠÍNOVÁ, Renáta. *Občanský soudní řád: komentář*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2017, s. 842 a násl.

domáhat pouze ten účastník, který v původním řízení neměl procesní způsobilost. Jelikož právě a pouze tomuto účastníkovi vznikla újma na procesních právech.¹³⁹

Písm. d) míří na situace, kdy nebyl podán návrh na zahájení řízení, ačkoliv podle zákona ho bylo třeba. K zahájení civilního soudního řízení je v zásadě potřeba návrh. Především v řízení sporném je návrh potřebný. Avšak některá řízení dle § 13 odst. 1 ZŘS lze zahájit i bez návrhu. Jedná se o řízení, u kterých zákon výslovně nestanoví, že je návrhu potřeba. Situací, kde může nastat komentovaný důvod zmatečnosti, může být případ, kdy soud rozhoduje v rámci řízení, které lze zahájit i bez návrhu o nároku, který s případem souvisí, ale nelze o něm bez návrhu rozhodnout. Soud může bez návrhu rozhodnout ve věcech péče o nezletilé dítě (§ 466 písm. b) ZŘS), ale nemůže bez návrhu dítěte či zákonného zástupce rozhodnout o přiznání svéprávnosti nezletilému dítěti (§ 466 odst. 1 písm. p) a § 467 odst. 2 ZŘS).¹⁴⁰

Podle písm. e) jsou zmatečná rozhodnutí, o kterých rozhodoval vyloučený soudce nebo přisedící. Pojem rozhodování vyloučeným soudcem je třeba vykládat extenzivně, nepovažuje se za něj pouze rozhodnutí ve věci samé, ale i působení ve sporu v takovém rozsahu, že to ve svém důsledku mělo vliv na meritorní rozhodnutí. Dle čl. 36 LZPS má každý právo na nezávislého a nestranného soudce. Důvody pro vyloučení soudců a přisedících jsou upraveny v § 14 OSŘ. Podle odstavce prvního se obecně jedná o takový vztah k věci, účastníkům nebo zástupcům, který způsobuje pochybnosti o jejich nepodjatosti. Dle judikatury Ústavního soudu však není nezbytnou podmínkou pro uplatnění žaloby pro zmatečnost podání námítky podjatosti dle § 15a OSŘ, přestože účastník o podjatosti soudce nebo přisedícího věděl, byl řádně poučen, avšak námitku v původním řízení neuplatnil. Ústavní soud vyslovil přesvědčení, že není povinností účastníků, nýbrž soudců, aby dbali na dodržení nestrannosti. Při plnění této povinnosti musí soudci o nestrannosti uvažovat nejen v subjektivní, ale i v objektivní rovině. Proto se nesmí soudce „spokojit s tím, že se subjektivně necítí být podjatý, ale vždy se musí zabývat i otázkou, zda s ohledem na jemu známé okolnosti případu jsou (objektivně vzato) vyloučeny oprávněné pochybnosti o jeho nestrannosti.“¹⁴¹ Za důvod pro vyloučení soudce se podle starší judikatury nepovažuje samo o sobě podání stížnosti na průtahy v řízení i přesto, že byla shledána částečně důvodnou. Stejně tak není důvodem samo o sobě vedení sporu o ochranu osobnosti mezi účastníkem a soudem.¹⁴² Ve světle citovaného nálezu Ústavního soudu je třeba soudci důkladně zvážit, zda opravdu nejsou objektivně podjatí.

¹³⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. listopadu 2003, sp. zn. 21 Cdo 1503/2003.

¹⁴⁰ JIRSA, Jaromír. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář: podle stavu k 1.4.2019*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019, s. 141.

¹⁴¹ Nález Ústavního soudu ze dne 27. května 2015, sp. zn. I. ÚS 1811/14.

¹⁴² Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. října 2001, sp. zn. 29 Odo 750/2001.

V případě, že tu objektivní okolnosti podjatosti jsou, nesmí se spokojit s tím, že účastníci námitku podjatosti nepodávají. V opačném případě může toto uspokojení vést k tomu, že neúspěšný účastník po vynesení rozhodnutí změni na podjatost soudce názor a může se velmi snadno domáhat zrušení rozhodnutí pro zmatečnost.

V písm. f) je jako zmatečností důvod dáno nesprávné obsazení soudu, s výjimkou rozhodování senátu namísto samosoudce. Tento důvod je projevem čl. 38 odst. 1 LZPS, který přiznává každému právo na jeho zákonného soudce. Míří na situace, kdy měl ve věci rozhodovat senát, ale bylo rozhodnuto samosoudcem.¹⁴³ Rovněž se jedná o nesprávné obsazení senátu, nebo rozhodnutí vydané jiným než zákonným soudcem.¹⁴⁴ Přidělování věcí jednotlivým soudcům či senátům se řídí rozvrhem práce každého soudu. Pokud rozvrh práce a přidělování věcí jednotlivým soudním oddělením je v rozporu se zákonem, jsou všechna rozhodnutí vydána dle takového rozvrhu práce postižená zmatečností.¹⁴⁵ Naopak porušením práva na zákonného soudce není, pokud soudce senátu určeného rozvrhem práce z důvodu nepřítomnosti zastoupí soudce ze senátu, který je rozvrhem práce označen jako zastupující senát.¹⁴⁶

Dalším důvodem pod písm. g) je rozhodnutí v neprospěch účastníka v důsledku trestného činu soudce nebo přisedícího. Z gramatického výkladu ustanovení je patrné, že žalobu pro zmatečnost nemůže podat ten účastník, v jehož prospěch bylo rozhodnuto. Stejně tak vyplývá, že mezi trestným činem a nepříznivým rozhodnutím musí být kauzální nexus. Toto chrání účastníky před nepříznivými následky jednání soudců neslučující se s jejich nestranností a nezávislostí, pokud byla takovým jednáním naplněna skutková podstata některého z trestných činů.¹⁴⁷ Podle judikatury nicméně není podmínkou, aby bylo proti soudci nebo přisedícímu zahájeno trestní stíhání (úsek trestního řízení od doručení usnesení o zahájení trestního stíhání až do právní moci rozsudku, případně jiného meritorního rozhodnutí)¹⁴⁸ nebo aby byl soudce nebo přisedící za takový trestný čin pravomocně odsouzen. Postačí, pokud jeho jednání „představuje pro společnost nebezpečný čin, jehož znaky jsou uvedené v trestním zákoně.“¹⁴⁹

Poslední důvod zmatečnosti v odstavci prvním nabízí písm. h), které zakládá důvod zmatečnosti v případě, že účastníku řízení byl ustanoven opatrovník z důvodu neznámého

¹⁴³ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 2. července 1998, sp. zn. 2 Cdo 1424/97.

¹⁴⁴ ŠÍNOVÁ, Renáta. In: SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, ŠÍNOVÁ, Renáta. *Občanský soudní řád: komentář*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2017, s. 843 a násl.

¹⁴⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. ledna 2010, sp. zn. 21 Cdo 1316/2008.

¹⁴⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. srpna 2015, sp. zn. 21 Cdo 1357/2014.

¹⁴⁷ ŠÍNOVÁ, Renáta. In: SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, ŠÍNOVÁ, Renáta. *Občanský soudní řád: komentář*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2017, s. 844.

¹⁴⁸ ŠÁMAL, Pavel. Trestní stíhání. In: HENDRYCH, Dušan, BĚLINA, Miroslav, FIALA, Josef, ŠÁMAL, Pavel, ŠTURMA, Pavel, ŠTENGLOVÁ, Ivana, KARFÍKOVÁ, Marie. *Právní slovník*. 3. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2009.

¹⁴⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 17. října 2003, sp. zn. 21 Cdo 960/2003.

pobytu, nebo protože se mu nepodařilo doručit písemnost na známou adresu v cizině, ačkoliv k takovému opatření nebyly splněny předpoklady.

3.3.2. Důvody zmatečnosti podle § 229 odst. 2 OSŘ

Podle § 229 odst. 2 OSŘ lze žalobou pro zmatečnost napadnout rovněž pravomocný rozsudek soudu prvního stupně, odvolacího soudu, pravomocné meritorní usnesení těchto soudů, pravomocný platební rozkaz, směnečný a šekový platební rozkaz nebo elektronický platební rozkaz pro některou z překážek řízení. Touto překážkou může být překážka litispendence, tedy že v téže věci bylo již dříve zahájeno řízení nebo překážka *res iudicatae*, tedy že v téže věci bylo dříve pravomocně rozhodnuto, což by bylo v rozporu se zásadou zákazu dvojího rozhodování ve věci. Podle § 159a odst. 4 OSŘ nemůže po pravomocném rozhodnutí ve věci být stejná věc projednávána znovu. Proto v případě překážky litispendence by neodklizení takového rozhodnutí znamenalo nemožnost rozhodnout v dříve zahájeném řízení.¹⁵⁰

Podle písm. c) lze napadnout žalobou pro zmatečnost stejná rozhodnutí jako uvedená v úvodu posledního odstavce, jestliže odvolacím soudem byl pravomocně zamítnut návrh na nařízení výkonu těchto rozhodnutí nebo pravomocně zastaven výkon rozhodnutí z důvodu, že povinnosti uložené rozsudkem, usnesením nebo platebním rozkazem nelze vykonat. Podle § 261a OSŘ lze výkon rozhodnutí nařídit jen tehdy, obsahuje-li rozhodnutí označení oprávněné a povinné osoby, vymezení rozsahu a obsahu povinností, k jejichž splnění byl výkon rozhodnutí navržen, a určení lhůty ke splnění povinnosti. V případě, že nějaká z vypočtených náležitostí chybí, nelze rozhodnutí materiálně vykonat. Proto nezbývá nic jiného než takový návrh zamítnout, popřípadě řízení zastavit. Žaloba na obnovu řízení dává oprávněnému možnost, jak dosáhnout nápravy rozhodnutí a doplnit do rozhodnutí náležitosti potřebné pro nařízení výkonu rozhodnutí.¹⁵¹

3.3.3. Důvody zmatečnosti podle § 229 odst. 3 OSŘ

Třetí odstavce § 229 OSŘ dává účastníkovi možnost napadnout žalobou pro zmatečnost pravomocná rozhodnutí, kterými jsou rozsudek soudu prvního stupně, proti němuž není odvolání přípustné podle § 202 odst. 2 OSŘ, a rozsudek odvolacího soudu nebo jeho usnesení, kterým bylo rozhodnuto ve věci samé. Dle § 202 odst. 2 OSŘ nelze podat odvolání

¹⁵⁰ ŠÍNOVÁ, Renáta. In: SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, ŠÍNOVÁ, Renáta. *Občanský soudní řád: komentář*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2017, s. 844 a násl.

¹⁵¹ *Ibid.*, s. 845.

v tzv. bagatelních sporech, tedy v řízeních, kdy předmětem sporu je hodnota peněžitého plnění nepřevyšující 10 000 Kč. Usnesení, kterým bylo rozhodnuto o návrhu na povolení obnovy řízení, nelze považovat ani pro potřeby § 229 odst. 3 OSŘ za meritorní rozhodnutí.¹⁵² Vyjmenovaná rozhodnutí lze napadnout za předpokladu, že účastníku byla v průběhu řízení nesprávným postupem soudu odňata možnost jednat před soudem. K výkladu pojmu „postup soudu v průběhu řízení“ poslouží judikatura Nejvyššího soudu. Podle něj se jedná o „činnost, která vydání konečného soudního rozhodování předchází, nikoli vlastní rozhodovací akt soudu, který má za úkol průběh řízení zhodnotit.“¹⁵³

Výklad pojmu „odnětí možnosti jednat před soudem“ nabízí Nejvyšší soud ve stejném usnesení. „Odnětím možnosti jednat před soudem podle § 229 odst. 3 o.s.ř. se rozumí postup soudu, jímž znemožnil účastníku řízení realizaci procesních práv, která mu občanský soudní řád dává. O zmatečnost přitom jde, jen jestliže šlo o postup nesprávný (uvažováno z hlediska zachování postupu soudu určeného zákonem nebo dalšími obecně závaznými právními předpisy) a jestliže se postup soudu projevil v průběhu řízení a nikoliv také při rozhodování.“¹⁵⁴ Obecně se jedná o odepření takových procesních práv, která jsou před vydáním rozhodnutí přiznána účastníkům. Může se například jednat o „právo účastnit se jednání, činit přednesy, navrhnout důkazy, vyjadřovat se k provedeným důkazům apod.“¹⁵⁵ Takové pochybení bývá v praxi nejčastěji způsobeno nesprávným obesláním účastníků soudem nebo v případě, kdy soud neakceptuje účastníkovu omluvu z jednání, která je důvodná a včasná, a následně jedná v nepřítomnosti účastníků.¹⁵⁶ Judikatura považuje za odnětí možnosti jednat před odvolacím soudem i rozhodnutí soudu o odvolání v situaci, kdy nebylo účastníku doručeno písemné vyhotovení rozsudku soudu prvního stupně. Účastník sice, alespoň co do výroku, obsah rozsudku znal, jelikož proti němu podal odvolání, neměl však možnost seznámit se s úplnou argumentací soudu v odůvodnění rozhodnutí. Proto mu ve smyslu § 229 odst. 3 OSŘ byla odňata možnost jednat před soudem.¹⁵⁷ V případě nezletilého účastníka, za kterého jedná rodič jako jeho zákonný zástupce, lze takovéto zastoupení, pokud není řádně vykonáváno, považovat za odnětí práva nezletilého jednat před soudem. Zastoupení, které nelze z hlediska zájmu nepovažovat za řádné, může být takové, kdy zákonný zástupce zastupuje nezletilého v soudním řízení pouze formálně, nečinní kroky k ochraně práv nezletilého nebo se soudem vůbec

¹⁵² Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 17. prosince 2003, sp. zn. 21 Cdo 1529/2003.

¹⁵³ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. dubna 2007, sp. zn. 26 Cdo 2252/2006.

¹⁵⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. dubna 2007, sp. zn. 26 Cdo 2252/2006.

¹⁵⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 12. února 2014, sp. zn. 21 Cdo 206/2013.

¹⁵⁶ JIRSA, Jaromír. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář: podle stavu k 1.4.2019*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019, s. 145.

¹⁵⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 14. července 2016, sp. zn. 21 Cdo 3732/2015.

nekomunikuje.¹⁵⁸ Podobně je nahlíženo i na formální zastoupení ustanoveným opatrovníkem, který nevyvíjí žádnou procesní aktivitu.¹⁵⁹ Naopak za porušení procesních práv účastníka se nepovažuje, pokud soud rozhodne o věci samé bez výslechu účastníka, ačkoliv to účastník navrhoval. Výslech účastníka slouží jako důkazní prostředek k prokázání tvrzení. Jeho odepření nikterak nebrání účastníkovi v realizaci jeho procesních práv, ani vyjádřit se k jiným provedeným důkazům.¹⁶⁰

3.3.4. Důvody zmatečnosti podle § 229 odst. 4 OSŘ

Poslední odstavce § 229 OSŘ umožňuje účastníkovi napadnout žalobou pro zmatečnost pravomocné usnesení odvolacího soudu, kterým bylo odmítnuto odvolání nebo kterým bylo zastaveno odvolací řízení, jakož i pravomocné usnesení odvolacího soudu, kterým bylo potvrzeno nebo změněno usnesení soudu prvního stupně o odmítnutí odvolání nebo dovolání pro opožděnost. Tento odstavce se týká zmatečnosti odvolacího řízení. Rozhodnutí jsou vymezena taxativně. Nelze podle něj napadnout rozhodnutí soudu prvního stupně, ačkoliv by se to týkalo odvolacího řízení, například odmítnutí odvolání pro jeho opožděnost soudem prvního stupně (§ 208 odst. 1 OSŘ). Oproti ostatním odstavcům v § 229 OSŘ nejsou v tomto ustanovení explicitně definovány důvody, pro které je možné podat žalobu pro zmatečnost. Vypočteny jsou toliko typy rozhodnutí, proti kterým lze žalobu podat.¹⁶¹ K tomu Ústavní soud dovedl, že důvodem podle komentovaného odstavce je „*skutkově nebo právně chybný závěr o tom, že odvolání muselo být odmítnuto či odvolací řízení zastaveno; jinak řečeno, tímto důvodem je sama nezákonnost usnesení odvolacího soudu.*“¹⁶²

3.4. Podání žaloby pro zmatečnost

Obdobně jako u žaloby na obnovu řízení je aktivně legitimován k podání žaloby pro zmatečnost dle § 229 OSŘ především účastník původního řízení. Případně jeho právní nástupce z důvodu univerzální nebo singulární sukcese.¹⁶³ Dle § 231 odst. 1 OSŘ je rozšířen okruh subjektů, které mohou podat žalobu pro zmatečnost i na vedlejší účastníky řízení, jestliže vstoupili do původního řízení tak, aby se účastnili řízení již v době vydání, popř. vyhlášení

¹⁵⁸ Nález Ústavního soudu ze dne 31. května 2016, sp. zn. II. ÚS 2748/15 a Nález Ústavního soudu ze dne 21. dubna 2016, sp. zn. I. ÚS 3598/14.

¹⁵⁹ Nález Ústavního soudu ze dne 12. listopadu 2019, sp. zn. II. ÚS 3134/19.

¹⁶⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. května 2011, sp. zn. 32 Cdo 4892/2010.

¹⁶¹ JIRSA, Jaromír. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář: podle stavu k 1.4.2019*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019, s. 146.

¹⁶² Nález Ústavního soudu ze dne 14. září 2006, sp. zn. III. ÚS 457/06.

¹⁶³ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. září 2011, sp. zn. 32 Cdo 3076/2011.

napadaného rozhodnutí.¹⁶⁴ Pokud však účastník, na jehož straně vedlejší účastník vstoupil, s podáním žalob pro zmatečnost nesouhlasí, je taková žaloba nepřipustná. Obdobně jako u žaloby na obnovu řízení to však neznamena, že souhlas je vyžadován v době podání žaloby. S podáním žaloby pro zmatečnost je spojen soudní poplatek ve výši 5 000 Kč.¹⁶⁵ Od poplatku lze být dle § 11 Zákona o soudních poplatcích osvobozen.

Kromě účastníka řízení a vedlejšího účastníka řízení mohou za splnění dalších podmínek v § 231 odst. 1, 2 OSŘ podat žalobu pro zmatečnost z důvodů uvedených v § 229 OSŘ i státní zastupitelství a Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových. Pro oba orgány platí, že nevstoupily-li do řízení již dříve, mohou podat žalobu pro zmatečnost, dokud běží lhůta některému z účastníků, jestliže současně vstoupí do řízení. Státní zastupitelství může dle § 35 odst. 1 OSŘ vstoupit do těch řízení, která jsou stanovena zákonem. Taková řízení nalezneme v § 8 odst. 1 ZRS, tedy řízení ve věci ochrany proti domácímu násilí, o svéprávnosti, prohlášení za mrtvého atd. Státní zastupitelství může vstoupit také do již zahájeného rejstříkového řízení.¹⁶⁶ Dle § 7c InsZ může státní zastupitelství rovněž vstoupit do zahájeného insolvenčního řízení, včetně incidenčních sporů a moratoria. Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových může vstoupit dle § 35a OSŘ jen do těch řízení, která jsou stanovena zákonem č. 201/2002 Sb., o Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových, ve znění pozdějších předpisů a za podmínek stanovených tímto zákonem.¹⁶⁷

Podle § 231 odst. 4 OSŘ nejsou vedlejší účastník, státní zastupitelství, ani Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových (stejně jako účastník) oprávněni podat žalobu pro zmatečnost, v těch případech, u kterých je dle § 230 OSŘ stanoveno, že je žaloba nepřipustná.¹⁶⁸

3.4.1. Náležitosti žaloby pro zmatečnost

Právní úprava v § 232 OSŘ je společná pro podání obou představovaných žalob. Pro jejich podání je třeba uvést všechny obecné i zvláštní náležitosti, kterými jsou označení rozhodnutí, proti němuž žaloba směřuje, uvedení rozsahu, v jakém je rozhodnutí napadáno, důvod žaloby pro zmatečnost, vylíčení skutečností, které svědčí o tom, že je žaloba podána včas, označení důkazů, jimiž má být důvodnost žaloby prokázána, jakož i to, čeho se ten, kdo

¹⁶⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 17. prosince 2014, sp. zn. 21 Cdo 4807/2014.

¹⁶⁵ Položka 17 sazebníku soudních poplatků v příloze Zákona o soudních poplatcích.

¹⁶⁶ Dle § 77 zákona č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících fyzických a právnických osob, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁶⁷ JIRSA, Jaromír. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář: podle stavu k 1.4.2019*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019, s. 152.

¹⁶⁸ *Ibid.*, s. 152.

podal žalobu, domáhá. U žaloby pro zmatečnost se účastník domáhá zrušení rozhodnutí. Oproti žalobě na obnovu řízení není dána podmínka příznivějšího rozhodnutí. Dle Šínové není do žaloby pro zmatečnost třeba uvádět výrok, který by soud měl vynést v řízení po zrušení rozhodnutí, avšak považuje to za vhodné.¹⁶⁹ Podrobněji jsou náležitosti diskutovány v podkapitole 2.4.1 Náležitostí žaloby na obnovu řízení. Pro úplnost autor dodává, že jediným rozdílem oproti podkapitole, na kterou odkazuje je, že tam, kde se hovoří o důvodech obnovy řízení, se samozřejmě jedná o důvody zmatečnosti.

Stejně jako u žaloby na obnovu řízení může být rozsah, v jakém se rozhodnutí napadá, a důvod zmatečnosti dle § 232 odst. 2 OSŘ měněn jen v průběhu trvání lhůt k podání žaloby. Proto soud při rozhodování o důvodnosti žaloby může vzít v úvahu jen takové skutečnosti, „*kteřé byly uplatněny ve včasné žalobě pro zmatečnost, popřípadě též v dodatečném podání, učiněném ještě dříve, než uplynuly lhůty k žalobě pro zmatečnost.*“¹⁷⁰ K důvodům uplatněným po uplynutí lhůt se nepřihlíží.

3.4.2. Lhůty pro podání žaloby pro zmatečnost

Žaloba pro zmatečnost je zásahem do právní jistoty, proto zákon neumožňuje její užití časově neomezeně. Podání žaloby je limitováno lhůtami upravenými v § 234 OSŘ. V odstavci prvním je stanovena obecná tříměsíční lhůta. Začíná běžet doručením napadeného rozhodnutí. Lhůty upravené v § 234 OSŘ mají povahu lhůt zákonných a procesních. Pro jejich počítání a zachování se užití pravidla upravená v § 57 OSŘ.¹⁷¹ Po marném uplynutí lhůty nelze podat žalobu pro zmatečnost. Dle § 235 OSŘ nelze za žádných okolností prominout zmeškání lhůty pro podání žaloby, a to ani pokud má účastník objektivně omluvitelný důvod dle ustanovení § 58 OSŘ.¹⁷²

Obecná lhůta však není jedinou lhůtou stanovenou v § 234 OSŘ, některé důvody zmatečnosti mají lhůty vlastní a stejně tak mají i rozdílné počátky běhu lhůt. Tyto zvláštní lhůty mají přednost před lhůtou obecnou. Jedná se o zmatečnostní důvody v § 229 odst. 1 písm. c), e), g), h) a v § 229 odst. 2 písm. c) OSŘ.

V § 224 odst. 2 OSŘ se nachází odlišná úprava pro lhůtu při podání žaloby pro zmatečnost z důvodu v § 229 odst. 1 písm. c) OSŘ, kterým je nedostatečná procesní způsobilost

¹⁶⁹ ŠÍNOVÁ, Renáta. In: SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, ŠÍNOVÁ, Renáta. *Občanský soudní řád: komentář*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2017, s. 856.

¹⁷⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 23. května 2017, sp. zn. 21 Cdo 79/2017.

¹⁷¹ ŠÍNOVÁ, Renáta. In: SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, ŠÍNOVÁ, Renáta. *Občanský soudní řád: komentář*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2017, s. 859.

¹⁷² *Ibid.*, s. 862.

účastníka, příp. nemožnost vystupovat před soudem, pokud takový účastník nebyl řádně zastoupen. Žalobu lze podat ve tříměsíční subjektivní lhůtě, která začíná běžet dnem, kdy byl účastníku ustanoven zástupce nebo kdy odpadla překážka, pro kterou nemohl před soudem samostatně jednat nebo pro kterou nemohl před soudem vystupovat. Mezi tyto případy se řadí i nabytí zletilosti účastníka. Žaloba musí být podána v objektivní tříleté lhůtě, která začíná běžet ode dne, kdy napadené rozhodnutí nabylo právní moci. Objektivní i subjektivní lhůta musí být splněny současně. Pokud marně uplyne, byť jen jedna z nich, žaloba není podána včasně. Judikatura Nejvyššího soudu dodává, že objektivní tříletá lhůta, může marně uplynout i za situace, kdy subjektivní lhůta nikdy běžet nezačala. Může k tomu dojít za situace, „*kdy v řízení vystupoval procesně nezpůsobilý účastník a dosud mu nebyl ustanoven zástupce ani nedošlo k odpadnutí překážky, pro kterou nemohl před soudem samostatně jednat. Jinak by počátek jejího běhu splýval s počátkem běhu lhůty subjektivní, protože by zákonná úprava objektivní lhůty postrádala smysl.*“¹⁷³ Typickou situací může být jednání soudu s nezletilým účastníkem, který není řádně zastoupen. Nezletilý účastník nabude zletilosti až po třech letech od chvíle, kdy rozhodnutí nabylo právní moci. Komentované ustanovení mu tak brání v podání žaloby pro zmatečnost.¹⁷⁴ Uvedený závěr by znamenal nemožnost bránit se proti dluhům vzniklým účastníkovi v dětství, o kterých často účastník ani neměl tušení. Jestliže nezletilý nebyl řádně zastoupen zákonným zástupcem a nebyl účastníkovi ani ustanoven opatrovník, jednalo by se při podání žaloby ve lhůtě o důvod zmatečnosti. Ústavní soud však dovodil, že po uplynutí objektivní lhůty je možné se domáhat zrušení rozhodnutí ústavní stížností, a to z důvodu, který by jinak byl důvodem pro zrušení rozhodnutí pro zmatečnost dle § 229 odst. 1 písm. c) OSŘ.¹⁷⁵ Autor by považoval za vhodné doplnit do zákona výjimku pro spory nezletilých účastníků, kterým marně uplynula objektivní lhůta. Domnívá se, že je zájmem společnosti snížit počet „dětských“ dlužníků na minimum. Možnost domáhat se zrušení rozhodnutí u obecných soudů žalobou pro zmatečnost by byla pro účastníky, s ohledem na nutné zastoupení advokátem v řízení u Ústavního soudu,¹⁷⁶ přívětivější než podání ústavní stížnosti.

Odstavec třetí komentovaného ustanovení stanoví zvláštní lhůtu pro důvod zmatečnosti dle § 229 odst. 1 písm. e) OSŘ. Tímto důvodem je, že v řízení rozhodoval vyloučený soudce nebo přísedící. Žalobu lze podat ve tříměsíční subjektivní lhůtě, která počíná běžet dnem, kdy

¹⁷³ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 18. února 2020, sp. zn. 27 Cdo 18/2020.

¹⁷⁴ JIRSA, Jaromír. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář: podle stavu k 1.4.2019*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019, s. 159.

¹⁷⁵ Nález Ústavního soudu ze dne 12. listopadu 2019, sp. zn. II. ÚS 3134/19.

¹⁷⁶ Dle § 30 Zákona č. 182/1993 Sb., Zákon o Ústavního soudu, ve znění pozdějších předpisů.

ten, kdo žalobu podává, se o důvodu zmatečnosti dozvěděl. K rozběhnutí subjektivní lhůty postačí „*aby se ten, kdo žalobu podává, dozvěděl (získal vědomost) o tom, že jsou zde takové skutkové okolnosti, které zakládají důvod pochybovat o nepodjatosti soudce nebo přisedícího, jenž vydal žalobou napadené rozhodnutí nebo se na jeho vydání podílel.*“¹⁷⁷ Upravena je i objektivní tříletá lhůta, která běží ode dne nabytí právní moci napadeného rozhodnutí. Stejně jako u předchozího odstavce musí být objektivní i subjektivní lhůta splněny současně. Pokud marně uplyne, byť jen jedna z nich, žaloba není podána včasně. Přestože vzhledem k nevědomosti účastníka o důvodu zmatečnosti subjektivní lhůta nikdy běžet nezačala.

V § 224 odst. 4 OSŘ nalezneme odlišnou úpravu pro lhůtu při podání žaloby pro zmatečnost z důvodu v § 229 odst. 1 písm. g) OSŘ. Pokud bylo rozhodnuto v neprospěch účastníka v důsledku trestného činu soudce nebo přisedícího, lze podat žalobu pro zmatečnost v subjektivní lhůtě tří měsíců. Lhůta začíná běžet od té doby, kdy se ten, kdo žalobu podává, o důvodu zmatečnosti dozvěděl (resp. mohl se o něm dozvědět). Toto získání vědomosti je jediným rozhodným okamžikem pro běh lhůty, nelze proto čekat na pravomocný odsuzující rozsudek, kterým by byl soudce nebo přisedící uznán vinným. Mohlo by to mít za následek marné uplynutí lhůty. Objektivní lhůta není v tomto případě stanovena.¹⁷⁸

Odstavec pátý se týká zmatečnostního důvodu v § 229 odst. 1 písm. h) OSŘ. Pokud byl účastníku řízení ustanoven opatrovník z důvodu neznámého pobytu nebo proto, že se mu nepodařilo doručit písemnost na známou adresu v cizině, ačkoliv k takovému opatření nebyly splněny předpoklady, lze žalobu podat v tříměsíční subjektivní lhůtě. Lhůta začne běžet od doby, kdy se ten, kdo žalobu podává, dozvěděl o napadeném rozhodnutí. Objektivní lhůta není stejně jako u předchozího odstavce ani tomto případě stanovena.¹⁷⁹

Poslední zvláštní lhůta pro podání žaloby pro zmatečnost je upravena v odstavci šestém. Oproti výše komentovaným ustanovením je v tomto případě stanovena pouze lhůta objektivní, nikoliv lhůta subjektivní. Z důvodu zmatečnosti uvedeného v § 229 odst. 2 písm. c) OSŘ, tedy podáním žaloby pro zmatečnost proti rozhodnutí, které nelze materiálně vykonat, lze žalobu podat ve lhůtě tří měsíců od právní moci usnesení odvolacího soudu o zamítnutí návrhu na nařízení výkonu rozhodnutí nebo o zastavení výkonu rozhodnutí.¹⁸⁰

¹⁷⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. května 2017, sp. zn. 21 Cdo 5931/2016.

¹⁷⁸ JIRSA, Jaromír. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář: podle stavu k 1.4.2019*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019, s. 160.

¹⁷⁹ ŠÍNOVÁ, Renáta. In: SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, ŠÍNOVÁ, Renáta. *Občanský soudní řád: komentář*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2017, s. 861.

¹⁸⁰ *Ibid.*, s. 861.

Závěrem je nutné doplnit, že dle § 235 odst. 2 OSŘ se v případě napadení rozhodnutí dovoláním do běhu lhůt podle § 234 odst. 1 až 4 OSŘ nepočítá doba od právní moci napadeného rozhodnutí do právní moci rozhodnutí dovolacího soudu. Není však rozhodné, jak bylo o dovolání rozhodnuto. Uvedené platí i v případě, že dovolání „*bylo odmítnuto pro opožděnost nebo nepřipustnost anebo že o něm bylo dovolací řízení zastaveno.*“¹⁸¹ Naopak podání ústavní stížnosti žádný vliv na běh lhůty nemá.¹⁸²

3.5. Řízení a rozhodnutí o žalobě pro zmatečnost

Řízení o žalobě pro zmatečnost je stejně jako řízení o žalobě na obnovu řízení upraveno v § 235a OSŘ a následujících. Obdobně jako u žaloby na obnovu řízení přichází v úvahu dvě stadia řízení. V prvním stadiu řízení o žalobě pro zmatečnost má příslušný soud dvě možnosti. Napadené rozhodnutí shledá zmatečným a zruší ho, případně zruší i rozhodnutí soudu první instance. V opačném případě žalobu pro zmatečnost zamítne. V případě zamítnutí řízení končí. Pokud soud usnesením zruší rozhodnutí pro zmatečnost a takové usnesení nabylo právní moci, soud, jehož rozhodnutí bylo zrušeno, věc bez návrhu opětovně projedná a rozhodne o ní.¹⁸³

3.5.1. Příslušnost soudu k projednání žaloby pro zmatečnost

Obdobně jako žaloba na obnovu řízení ani žaloba pro zmatečnost nemá zákonem přiznaný devolutivní účinek. Svoboda u žaloby pro zmatečnost hovoří o neúplném devolutivním účinku. Dle § 14 odst. 3 OSŘ jsou soudci, kteří žalobou napadené rozhodnutí vydali nebo věc projednávali, vyloučeni z projednávání věci a rozhodnutí o ní. Neúplnost devolutivního účinku je spatřována právě v tom, že o žalobě pro zmatečnost je rozhodováno alespoň jinými soudci stejného soudu.¹⁸⁴

Dle § 235a odst. 1 věty první OSŘ žalobu pro zmatečnost podanou z důvodů uvedených v § 229 odst. 1 a 2 OSŘ projedná a rozhodne o ní soud, který o věci rozhodoval v prvním stupni. Pokud byla ale podána žaloba pro zmatečnost z důvodů uvedených v § 229 odst. 3 a 4 OSŘ, projedná ji a rozhodne o ní soud, jehož rozhodnutí bylo napadeno. Narozdíl od žaloby na obnovu řízení je zde dána příslušnost i odvolacího soudu. V případě, že soudem prvního stupně je soud krajský (§ 9 odst. 2 OSŘ), a bude napadáno rozhodnutí odvolacího soudu, kterým je soud vrchní, bude příslušným opět soud, který rozhodoval v prvním stupni. Důvod této

¹⁸¹ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. března 2007, sp. zn. 21 Cdo 1107/2007.

¹⁸² Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. dubna 2011, sp. zn. 21 Cdo 4178/2010.

¹⁸³ WINTEROVÁ, Alena, MACKOVÁ, Alena. a kol. *Civilní právo procesní*. 9. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2018, s. 567 a násled.

¹⁸⁴ SVOBODA, Karel. *Opravné prostředky: civilní proces z pohledu účastníka*. V Praze: C.H. Beck, 2020, s. 13.

výjimky je prostý; proti rozhodnutí o žalobě pro zmatečnost je přípustné odvolání. Pokud by byla žaloba podána k vrchnímu soudu, byl by Nejvyšší soud soudem odvolacím. To ale neodpovídá jeho významu a postavení v rámci soudní soustavy. Vzhledem k výše uvedenému je potřeba pečlivě zkoumat, z jakého důvodu je žaloba pro zmatečnost podávána. Jen a pouze pokud se důvod zmatečnosti týká řízení před odvolacím krajským soudem, bude o žalobě rozhodovat právě tento soud. Pokud je žaloba podána ke krajskému nebo okresnímu soudu, který má za to, že není věcně příslušný, předloží věc dle § 104a odst. 2 OSŘ nadřízenému vrchnímu soudu, který následně o příslušnosti soudu rozhodne. Z důvodu složitějšího určení věcné příslušnosti zde není rozhodování vrchního soudu o určení příslušnosti tak mimořádné jako u žaloby na obnovu řízení. V případě, že je žaloba podána k místně nepřislušnému soudu, avšak k soudu téhož stupně, vysloví dle § 105 odst. 2 OSŘ soud usnesením, že není přípustný, a podstoupí věc příslušnému soudu.¹⁸⁵

3.5.2. Průběh řízení o žalobě pro zmatečnost

První fáze řízení o žalobě pro zmatečnost je upravena v § 235a až 235i OSŘ. Řízení o žalobě pro zmatečnost se od řízení o žalobě na obnovu řízení až do momentu, než se začne žaloba věcně projednávat, zásadně neliší, proto v podrobnostech autor odkazuje na podkapitolu 2.5.2. Průběh řízení o žalobě na obnovu řízení. Řízení o žalobě pro zmatečnost je svou povahou blízké řízení spornému, kdy účastník podávající žalobu musí důvod zmatečnosti před soudem tvrdit a prokázat. Proto pokud ve zmíněných ustanoveních není nějaká odlišnost upravena, použijí se dle § 235a OSŘ přiměřeně ustanovení o řízení v prvním stupni.¹⁸⁶ Ustanovení, která zákonodárce dle § 235b odst. 2 OSŘ pro řízení o žalobě pro zmatečnost výslovně vyloučil, jsou § 92 OSŘ (přistoupení a záměna účastníků), § 97 OSŘ (vzájemný návrh) a § 98 OSŘ (projev žalovaného, kterým by uplatňoval pohledávku k započtení). Navíc oproti žalobě na obnovu řízení zákonodárce vyloučil ustanovení § 107a OSŘ, týkající se procesního nástupnictví z důvodu singulární sukcese, tedy vstup nabyvatele práv a povinností do řízení namísto původního účastníka.¹⁸⁷ Soudní praxí doposud nevyřešenou otázkou je, zda se aplikují § 114c

¹⁸⁵ ŠÍNOVÁ, Renáta. In: SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, ŠÍNOVÁ, Renáta. *Občanský soudní řád: komentář*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2017, s. 863 a násl., shodně JIRSA, Jaromír. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář: podle stavu k 1.4.2019*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019, s. 164 a násl.

¹⁸⁶ JIRSA, Jaromír. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář: podle stavu k 1.4.2019*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019, s. 165.

¹⁸⁷ ŠÍNOVÁ, Renáta. In: SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, ŠÍNOVÁ, Renáta. *Občanský soudní řád: komentář*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2017, s. 863.

a § 118b OSŘ upravující koncentraci řízení. Použitá komentářová literatura se shoduje, že ano. Rozchází se však v použití § 114b OSŘ.¹⁸⁸

V případě, že je žaloba pro zmatečnost podána soudu, začne soud přezkoumávat, zda splňuje požadavky dané zákonem. Proces je velmi podobný řízení u žaloby na obnovu řízení. Nejprve soud přezkoumá, zda žaloba splňuje všechny obecné i zvláštní náležitosti pro žalobu pro zmatečnost. Pokud některá z náležitostí chybí, žaloba je nesrozumitelná nebo neurčitá, předseda senátu vyzve k jejímu doplnění. Pokud i přes výzvu není žaloba doplněna, soud žalobu odmítne. Nesplnění obecných podmínek řízení dle § 103 a § 104 OSŘ a jejich neodstranění má za následek zastavení řízení. Důvodem pro zastavení řízení je dále nezaplacení soudního poplatku, a to ani přes výzvu soudu. Soud rovněž posoudí, zda je sám soudem věcně i místně příslušným. Úkolem soudu je i posouzení, zda je žaloba pro zmatečnost podána ve lhůtě dle § 234 OSŘ a zda ji podala oprávněná osoba. Žalobu podanou po uplynutí lhůty či neoprávněnou osobou soud zamítne. Soud rovněž zkoumá, zda žaloba není nepřijatelná. Pokud shledá žalobu nepřijatelnou, zamítne ji.¹⁸⁹

V neposlední řadě musí soud vyřešit konkurenci mimořádných opravných prostředků, jelikož podáním jednoho není vyloučeno podání jiného. Současné podání dovolání a žaloby pro zmatečnost není neobvyklé. Ostatně je-li dovolání přípustné, k vadám, které mohly způsobit nesprávné rozhodnutí a jsou uvedeny v § 229 odst. 1, 2 a 3 OSŘ (některé důvody zmatečnosti) se přihlíží i v dovolacím řízení. Někteří účastníci tak mohou podat dovolání a žalobu pro zmatečnost pro zvýšení své šance na úspěch. O dovolání a žalobě pro zmatečnost totiž rozhodují jiné soudy. Pokud je proti stejnému rozhodnutí podána žaloba pro zmatečnost spolu s dovoláním, soud dle § 235b OSŘ řízení o žalobě na obnovu řízení přeruší až do rozhodnutí dovolacího soudu. Nastane-li situace, že dovolací soud napadené rozhodnutí zruší, bude dle § 235e odst. 4 OSŘ řízení o žalobě na obnovu řízení soudem zastaveno.¹⁹⁰

Jestliže se účastník domnívá, že ve stejném řízení jsou vady, pro které je přípustná žaloba pro zmatečnost, a současně má za to, že jsou tu vady ve skutkovém zjištění, nic mu nebrání podat současně žalobu pro zmatečnost a žalobu na obnovu řízení. Pokud jsou proti stejnému rozhodnutí podány obě žaloby u stejného soudu, spojí soud obě věci ke společnému řízení. Toto ale není možné, je-li k řízení o každé z žalob příslušný jiný soud. V tomto případě je u jednoho ze soudu vedeno řízení o žalobě na obnovu řízení a u druhého řízení o žalobě pro

¹⁸⁸ ŠÍNOVÁ, Renáta. In: SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, ŠÍNOVÁ, Renáta. *Občanský soudní řád: komentář*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2017, s. 865.

¹⁸⁹ JIRSA, Jaromír. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář: podle stavu k 1.4.2019*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019, s. 165.

¹⁹⁰ *Ibid.*, s. 167.

zmatečnost. Soudy spolu musí o věci dostatečně komunikovat a vystupovat koordinovaně, aby neporušily § 235e odst. 3 OSŘ. Jelikož obnova řízení může v případě společného řízení být povolena jen pokud je žaloba pro zmatečnost zamítnuta, odmítnuta nebo je řízení zastaveno. V případě společného řízení u jednoho soudu je to jednoduché, soud zkrátka nejprve rozhodne o žalobě pro zmatečnost, a pokud rozhodnutí nezruší, rozhodne i o žalobě na obnovu řízení. Jestliže je však ke každé žalobě příslušný soud jiný, musí soud rozhodující o žalobě na obnovu řízení vyčkat na rozhodnutí soudu druhého a až následně rozhodnout sám.¹⁹¹ V podrobnostech autor odkazuje na část podkapitoly 2.5.2. Průběh řízení o žalobě na obnovu řízení týkající se konkurence žaloby pro zmatečnost a žaloby na obnovu řízení.

Zákon nezakazuje napadení rozhodnutí všemi mimořádnými opravnými prostředky současně. Postup soudu by měl být takový, že nejprve přeruší řízení o obou žalobách do rozhodnutí dovolacího soudu. Jestliže dovolací soud napadené rozhodnutí zruší, řízení o obou žalobách by bylo zastaveno. V případě zamítnutí, nebo odmítnutí dovolání by byly žaloby spojeny ke společnému řízení a následně by o nich bylo rozhodnuto.¹⁹² Teprve až když všechny výše uvedené náležitosti jsou splněny, může soud nařídit jednání a o žalobě věcně rozhodnout. Jednání nemusí nařizovat, pokud lze o žalobě dle § 235f OSŘ rozhodnout bez něj.

Jak bylo uvedeno výše, s podáním žaloby pro zmatečnost není, stejně jako s žalobou na obnovu řízení, ze zákona spojen suspenzivní účinek. V praxi to znamená, že i pokud rozhodnutí je napadeno žalobou pro zmatečnost, účastník má stále povinnost plnit to, co mu bylo rozhodnutím uloženo. Zákonodárce však dal soudu možnost rozhodnout o odkladu vykonatelnosti, pokud pro to shledá důvody. Jestliže soud uzná, že se jeví jako pravděpodobné vyhovění žalobě, může nařídit odklad vykonatelnosti napadeného rozhodnutí. Odklad vykonatelnosti může soud nařídit usnesením na návrh účastníka, ale i bez návrhu. Proti tomuto usnesení je přípustné odvolání. Z povahy věci může být vykonatelnost odložena jen do nabytí právní moci rozhodnutí o žalobě. Jestliže žalobě pro zmatečnost vyhověno není, odpadá důvod, pro který byla původně vykonatelnost odložena a rozhodnutí může být vykonáno. Tímto může soud zabránit nepříznivým důsledkům spojeným s vykonáním rozhodnutí, jehož správnost je „otřesena“. Naopak pokud žalobě bylo vyhověno a rozhodnutí bylo zrušeno, není nutné

¹⁹¹ ŠÍNOVÁ, Renáta. In: SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, ŠÍNOVÁ, Renáta. *Občanský soudní řád: komentář*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2017, s. 866 a násl.

¹⁹² JIRSA, Jaromír. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář: podle stavu k 1.4.2019*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019, s. 168.

se zrušením rozhodnutí pro zmatečnost spojovat odklad vykonatelnosti jako s rozhodnutím o povolení obnovy řízení. Z povahy věci už není co odkládat.¹⁹³

Ten, kdo podává žalobu pro zmatečnost, v ní musí určit rozsah, v jakém je rozhodnutí napadáno. Po uplynutí lhůty k podání žaloby již nesmí být rozsah měněn. Rozsahem se rozumí vymezení těch výroků či výrokových částí, které soud může na základě žaloby přezkoumávat. V těchto mezích pak může soud žalobu projednat a rozhodnout o ní, to neplatí pro nesporná řízení upravená v ZŘS. Pokud bylo možné původní řízení zahájit i bez návrhu, není zde soud vázán rozsahem. Pro řízení upravená v ZŘS je návrh na zahájení řízení vyžadován, jen pokud je to výslovně uvedeno, jinak ho lze zahájit i bez návrhu.¹⁹⁴ Ale i OSŘ nabízí v § 235d řadu případů, kdy může soud překročit meze dané žalobou pro zmatečnost. Určeným rozsahem v žalobě není soud dle § 235d písm. a) OSŘ vázán v případech, kdy na rozhodnutí o napadeném výroku je závislý výrok, který žalobou nebyl dotčen. Závislý výrok může být na napadeném výroku závislý hmotněprávně nebo procesněprávně.¹⁹⁵

Dle § 235d odst. 2 OSŘ není soud rozsahem daným v žalobě vázán v případech, kde jde o taková společná práva nebo povinnosti, že se rozhodnutí musí vztahovat na všechny účastníky, kteří vystupují na jedné straně, a kde platí úkony jednoho z nich i pro ostatní. Soud rozhodne o zrušení rozhodnutí vůči všem nerozlučným společníkům, ačkoliv by některý z nich žalobu nepodal.¹⁹⁶

Podle § 235d odst. 3 OSŘ není soud rozsahem vázán, jestliže z právního předpisu vyplývá určitý způsob vypořádání vztahu mezi účastníky. Touto výjimkou je dosaženo žádoucího cíle, aby tam, kde je to z povahy věci žádoucí, nebyl soud vázán žalobou, ale mohl věc vypořádat tak, jak to zákon požaduje. Příkladem může být vypořádání společného jmění manželů, vypořádání podílového spoluvlastnictví nebo škoda způsobena několika osobami.¹⁹⁷ V podrobnostech autor odkazuje na část podkapitoly 2.5.2. Průběh řízení o žalobě na obnovu řízení týkající se vázanosti soudu rozsahem žaloby na obnovu řízení.

Řízení o žalobě pro zmatečnost probíhá zásadně s jednáním. Bez jednání lze žalobu odmítnout pro formální nedostatky dle § 43 OSŘ, které nebyly ani přes výzvu opraveny, nebo je-li řízení o žalobě zastaveno pro nedostatky procesních podmínek dle § 104 OSŘ.

¹⁹³ ŠÍNOVÁ, Renáta. In: SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, ŠÍNOVÁ, Renáta. *Občanský soudní řád: komentář*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2017, s. 867 a násl.

¹⁹⁴ *Ibid.*, s. 869 a násl.

¹⁹⁵ JIRSA, Jaromír. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář: podle stavu k 1.4.2019*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019, s. 172.

¹⁹⁶ ŠÍNOVÁ, Renáta. In: SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, ŠÍNOVÁ, Renáta. *Občanský soudní řád: komentář*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2017, s. 870.

¹⁹⁷ *Ibid.*, s. 870.

V § 235f OSŘ jsou nabídnuty výjimky, pro které soud nemusí nařizovat jednání. Jedná se o situace, kdy soud zamítá žalobu, protože není přípustná, nebo ji podal někdo, kdo k ní nebyl oprávněn, nebo byla podána po uplynutí lhůt počítaných od právní moci napadeného rozhodnutí. Taxativní výčet důvodů, pro které při zamítnutí žaloby není nutné nařizovat jednání, má společné znaky. Jedná se o důvody zjevné nebo snadno zjistitelné ze spisu, na kterých by nařízené jednání nemohlo nic změnit.¹⁹⁸

Žalobu pro zmatečnost lze projednat bez nařízeného jednání, pokud lze rozhodnout jen na základě předložených listinných důkazů a účastníci souhlasí s rozhodnutím věci bez jednání. Mimo uvedené není možné vyhovět žalobě bez jednání, avšak pokud soud přesto v rozporu s § 235f OSŘ rozhodne o žalobě bez nařízeného jednání a žádný z účastníků nepodá odvolání, nejedná se o nicotné rozhodnutí.¹⁹⁹

Pokud neexistuje žádná překážka, která by znamenala nutnost žalobu odmítnout, zamítnout dle § 235f OSŘ či vzhledem ke konkurenci mimořádných opravných prostředků nutnost vyčkat na rozhodnutí jiného soudu, může soud přistoupit k posouzení důvodnosti samotné žaloby. Pokud soud dospěje k závěru, že žaloba není důvodná, usnesením žalobu zamítne. Je-li žaloba posouzená jako důvodná, soud napadené rozhodnutí zruší. Jeho další postup se liší na základě toho, z jakého zmatečnostního důvodu bylo rozhodnutí zrušeno. Přestože bylo napadeno pouze rozhodnutí odvolacího soudu, zruší soud dle § 235e odst. 2 OSŘ současně s rozhodnutím odvolacího soudu i rozhodnutí soudu prvního stupně, platí-li pro něj stejné důvody pro zrušení jako pro zrušení napadeného rozhodnutí. Některé zmatečnostní vady ze své povahy vylučují další projednání věci, jelikož by toto řízení bylo opět zatíženo stejnou vadou. Jedná se o důvody uvedené v § 229 odst. 1 písm. a), b), a d) OSŘ nebo § 229 odst. 2 písm. a) a b) OSŘ. Pokud bylo rozhodnutí zrušeno z těchto důvodů, soud současně rozhodne dle § 235 odst. 2 věty druhé OSŘ o zastavení řízení o věci, případně o postoupení věci orgánu, do jehož pravomoci náleží. Nedostatek pravomoci soudu a nedostatek právní subjektivity dle § 229 odst. 1 písm. a) a b) OSŘ je neodstranitelný nedostatek procesní podmínky. Jakékoliv další řízení by bylo zatíženo stejnou zmatečnostní vadou jako to původní. Chybějící návrh na zahájení řízení dle § 229 odst. 1 písm. d) OSŘ lze napravit pouze podáním návrhu na zahájení řízení, ale pak bude řízení zahájeno na základě podaného návrhu. Jestliže bylo rozhodnutí zrušeno, protože v téže věci bylo již dříve pravomocně zahájeno řízení nebo dříve pravomocně rozhodnuto, nelze z povahy věci projednat a rozhodnout znovu. Takové rozhodnutí by z povahy

¹⁹⁸ ŠÍNOVÁ, Renáta. In: SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, ŠÍNOVÁ, Renáta. *Občanský soudní řád: komentář*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2017, s. 875.

¹⁹⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 22. června 2006, sp. zn. 33 Odo 543/2006.

věci bylo opět zatíženo vadou dle § 229 odst. 2 písm. a) nebo b). Proti těmto usnesením je možné podat odvolání.²⁰⁰

3.5.3. Řízení po zrušení rozhodnutí pro zmatečnost

Jestliže soud v první fázi rozhodl o zrušení rozhodnutí pro zmatečnost a současně s tím nezastavil řízení, přichází na řadu fáze druhá, kterou je řízení po zrušení rozhodnutí. Je-li rozhodnuto o zrušení rozhodnutí pro zmatečnost, vyčká soud, než usnesení o zrušení nabude právní moci. Jakmile se tak stane, soud, jehož rozhodnutí bylo zrušeno, věc projedná a rozhodne o ní. Dle poslední věty § 235e odst. 2 OSŘ je však možné, že bylo napadeno pouze rozhodnutí odvolacího soudu, ale pro stejné vady soud zruší i rozhodnutí prvostupňového soudu. V tomto případě řízení po zrušení rozhodnutí provádí soud, který rozhodoval v prvním stupni. Příslušný soud věc neeviduje pod novou spisovou značkou, ale původní spis tzv. obživne a pokračuje se v něm.²⁰¹

Zrušené rozhodnutí přestává právně existovat, na další řízení již nemá vliv, proto je potřeba ve věci rozhodnout opětovně. V řízení po zrušení rozhodnutí soud navazuje na původní řízení a pokračuje v projednání věci, aby mohl vydat rozhodnutí. Ke všemu, co vyšlo najevo v původním řízení nebo při projednávání žaloby, musí být soudem přihlédnuto. Soud by se měl snažit, aby znovu nenastala obdobná situace jako v původním řízení, která by zakládala důvod zmatečnosti, a rozhodnutí nemuselo být opětovně zrušeno. I z tohoto důvodu stanoví § 235 odst. 2 OSŘ v poslední větě závaznost právního názoru obsaženého ve zrušovacím usnesení pro nové projednání a rozhodnutí věci. Soud zrušující rozhodnutí by měl v usnesení o zrušení rozhodnutí jasně a srozumitelně vyjádřit, z jakého zmatečnostního důvodu rozhodnutí zrušil. Případně pokud to není zřejmé, může navést soud, jak se takovému pochybení příště vyvarovat. Vzhledem k tomu, že příslušným soudem pro žalobu pro zmatečnost není nikdy soud vrchní, ale napadat lze i rozhodnutí vrchního soudu (příslušný k projednání a rozhodnutí je v tomto případě soud krajský), může nastat nezvyklá situace, že soud krajský zruší rozhodnutí o odvolání soudu vrchního. V dalším řízení tak bude právní názor soudu krajského závazný pro soud vrchní.²⁰² Závěrem jen doplnění, že výše uvedené neplatí pro řízení, které bylo dle § 235e odst. 2 OSŘ zastaveno z důvodu vady vedoucí ke zmatečnosti řízení, jelikož vadu nelze v dalším řízení odstranit. K takovému závěru by se jistě dalo dojít výkladem, ale zákonodárce

²⁰⁰ ŠÍNOVÁ, Renáta. In: SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, ŠÍNOVÁ, Renáta. *Občanský soudní řád: komentář*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2017, s. 875.

²⁰¹ *Ibid.*, s. 878.

²⁰² JIRSA, Jaromír. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář: podle stavu k 1.4.2019*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019, s. 181.

se rozhodl postavit tuto situaci najisto. Avšak lze dovodit, že i pokud bylo rozhodnuto ve věci, která nepřísluší soudům, není ani jiný orgán, který bude následně rozhodovat ve věci, právním názorem ve zrušovacím usnesení nikterak vázán.²⁰³

Dle § 235i odst. 3 OSŘ případné zrušení pro zmatečnost a vydání rozhodnutí nového nemá vliv na nikoho jiného než na účastníky řízení. Právní poměry osob odlišných od účastníků nejsou dotčeny. Právní postavení třetích osob se vždy řídí původním rozhodnutím, tedy nové rozhodnutí nemůže nikdy změnit práva a povinnosti třetích osob.²⁰⁴

3.5.4. Náhrada nákladů řízení v souvislosti s žalobou pro zmatečnost

Případy, ve kterých je rozhodováno o náhradě nákladů řízení v souvislosti s žalobou pro zmatečnost, lze v zásadě rozdělit do tří situací podle toho, jak se soud s žalobou vypořádal. Pokud žaloba pro zmatečnost byla zamítnuta, odmítnuta, nebo řízení o žalobě pro zmatečnost bylo zastaveno, rozhoduje soud v takovém rozhodnutí pouze o nákladech řízení o žalobě pro zmatečnost. Původní výrok zůstává nedotčen. Rozhodne-li soud o vyhovění žalobě pro zmatečnost a zruší napadené rozhodnutí, potom záleží, z jakého důvodu zmatečnosti rozhodnutí zrušil. Jestliže se jednalo o takový důvod zmatečnosti, pro který je ze zákonných důvodů řízení nutné zastavit, rozhodne soud podle § 235i odst. 2 OSŘ o náhradě nákladů řízení o žalobě pro zmatečnost a současně i o náhradě nákladů původního řízení. Důvodem je, že původní výrok o nákladech byl zrušen a toto rozhodnutí je posledním rozhodnutím ve věci. Poslední situací je vyhovění žalobě pro zmatečnost, které má za následek zrušení napadeného rozhodnutí, věc je následně opětovně projednána a je meritorně rozhodnuto. Zde soud rozhodne o nákladech původního řízení, řízení o žalobě pro zmatečnost i řízení po zrušeném rozhodnutí dohromady až v novém rozhodnutí.²⁰⁵

²⁰³ JIRSA, Jaromír. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář: podle stavu k 1.4.2019*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019, s. 181.

²⁰⁴ ŠÍNOVÁ, Renáta. In: SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, ŠÍNOVÁ, Renáta. *Občanský soudní řád: komentář*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2017, s. 877 a násl.

²⁰⁵ JIRSA, Jaromír. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář: podle stavu k 1.4.2019*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019, s. 182.

4. Mimořádnost mimořádných opravných prostředků

4.1. Způsob získání dat

Tato část práce se zaměří na význam slovního spojení „mimořádný“ opravný prostředek nikoliv z právního pohledu, ale z pohledu jazyka práva neznalé populace. Právní věda chápe onu mimořádnost jakožto možnost prolomit právní jistotu napadením pravomocného rozhodnutí.²⁰⁶ Tento pohled však většinou laik nezná. Onu mimořádnost chápe spíše pomocí synonym, kterými jsou slova výjimečný nebo neobvyklý.²⁰⁷ Spojuje si tedy mimořádné opravné prostředky nikoliv s jejich právní silou, ale s jejich četností. Cílem této části je analyzovat četnost žalob a důvody, pro které byli navrhovatelé úspěšní, a především potvrdit nebo vyvrátit hypotézu, že žaloba na obnovu řízení a žaloba pro zmatečnost jsou z pohledu četnosti mimořádným institutem, se kterým se zabývají české soudy. Ministerstvo spravedlnosti ČR vydává za každý kalendářní rok statistické listy týkající se civilní soudní agendy. Autor bude pracovat s daty za posledních deset kalendářních let, tj. roky 2011 až 2020. Data do roku 2019 jsou volně dostupná na webových stránkách Ministerstva Spravedlnosti ČR,²⁰⁸ data z roku 2020 nebyla ke dni zpracování této části práce zveřejněna. Autor si je proto vyžádal na základě zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „InfZ“). Ministerstvo spravedlnosti ČR obratem vyžádaná data poskytlo.²⁰⁹

Prvním zkoumaným okruhem bude počet pravomocných rozhodnutí soudů ve věcech žalob na obnovu řízení a žalob pro zmatečnost a jejich vývoj ve sledovaném období. Vzhledem k tomu, že mimořádný opravný prostředek lze podat, nehledě na šance na úspěch, bude druhou zkoumanou oblastí počet zahájených řízení po povolení obnovy a po zrušení rozhodnutí pro zmatečnost. Posledním zkoumaným okruhem budou samotné důvody, pro které se soud rozhodl takovým žalobám vyhovět a vydat usnesení o povolení obnovy řízení nebo usnesení o zrušení rozhodnutí pro zmatečnost. Za zkoumané období byl zvolen kalendářní rok 2020, autor považuje kalendářní rok za dostatečně reprezentativní vzorek pro tento typ práce.

²⁰⁶ WINTEROVÁ, Alena, MACKOVÁ, Alena. a kol. *Civilní právo procesní*. 9. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2018, s. 517.

²⁰⁷ Výraz mimořádný. ABZ slovník českých synonym [online]. [cit. 2021-03-12]. Dostupné z: <https://www.slovník-synonym.cz/web.php/slovo/mimoradny>

²⁰⁸ Přehledy statistických listů. InfoData: Statistika a výkaznictví [online]. [cit. 2021-03-12]. Dostupné z: <https://cslav.justice.cz/InfoData/prehledy-statistickych-listu.html>

²⁰⁹ Elektronická úřední deska Ministerstva Spravedlnosti ČR: MSP-233/2021-OSV-OSV. [online]. 26.2.2021 [cit. 2021-03-12]. Dostupné z: <https://eudeska.justice.cz/Lists/EUD/DispForm.aspx?ID=2906&ContentTypeId=0x0100BF5FF844C69A004F96D98BD3DF5F03D5>

Usnesení o povolení obnovy řízení nebo usnesení o zrušení rozhodnutí pro zmatečnost nejsou volně dostupná, proto se autor obrátil s žádostí o poskytnutí těchto usnesení ve smyslu InfZ na všechny okresní, krajské a vrchní soudy v České republice. Předmět žádosti byl formulován takto: „*Žádám Vás o poskytnutí všech rozhodnutí vydaných dotázaným soudem v období 1.1.2020 – 31.12.2020, kterými byla ve smyslu § 235e občanského soudního řádu povolena obnova řízení nebo zrušeno rozhodnutí pro zmatečnost.*“ Odpovědi se autorovi dostalo od všech soudů vyjma Krajského soudu v Brně. Velmi překvapivé bylo pro autora zjištění, že informační systémy soudů nedokážou vyhledat rozhodnutí dle typu a výsledku řízení. Městský soud v Praze k problematice vyhledávání uvedl: „*Pro vyhledávání v informačních systémech Městského soudu v Praze je nezbytné zadat konkrétní údaje, v ideálním případě spisové značky. Nejsou-li žadateli známy, pak jméno, příjmení, pokud to není známo, jsme odkázáni na, ne vždy spolehlivé, fulltextové vyhledávání.*“²¹⁰ Postup soudů při zjišťování, zda bylo dotázaným soudem vydáno rozhodnutí o povolení obnovy řízení nebo pro zmatečnost, byl rozdílný. Některé soudy se pokusily najít vyžádaná rozhodnutí fulltextovým vyhledáváním ve svých informačních systémech, jiné pouhým dotázním soudců. Z těchto důvodů je pravděpodobné, že soudy nezaslaly autorovi všechna rozhodnutí, která vydaly.

4.2. Počet pravomocných rozhodnutí o žalobách

Prvním zkoumaným okruhem je počet pravomocných rozhodnutí o žalobách na obnovu řízení a pro zmatečnost. Data byla získána ze statistických listů „Přehled o pravomocných rozhodnutích soudů v občanskoprávních věcech podle druhů sporů“ z let 2011 až 2020.²¹¹ Data o počtu pravomocně rozhodnutých dovolání byla získána z webových stránek Nejvyššího soudu.²¹²

4.2.1. Žaloba na obnovu řízení

Ze zkoumaných dat lze vyčíst dlouhodobě klesající tendenci počtu pravomocných rozhodnutí o žalobě na obnovu řízení. V roce 2011 bylo soudy rozhodnuto o 252 žalobách

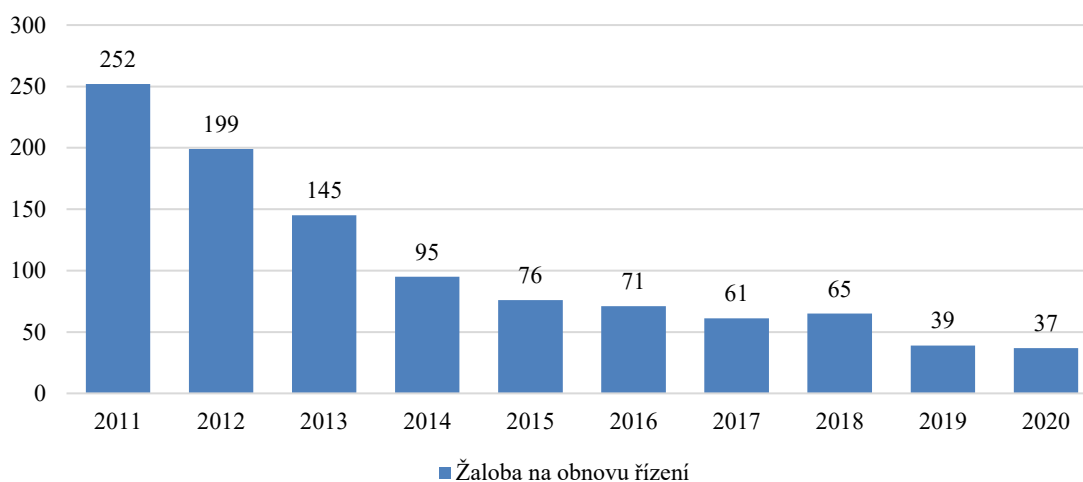
²¹⁰ Odpověď Městského soudu v Praze ze dne 20. ledna 2021, sp. zn. Si 125/2021.

²¹¹ Přehledy statistických listů. InfoData: Statistika a výkaznictví [online]. [cit. 2021-03-12]. Dostupné z: <https://cslav.justice.cz/InfoData/prehledy-statistickych-listu.html>; Elektronická úřední deska Ministerstva Spravedlnosti ČR: MSP-233/2021-OSV-OSV. [online]. 26.2.2021 [cit. 2021-03-12]. Dostupné z: <https://eudeska.justice.cz/Lists/EUD/DispForm.aspx?ID=2906&ContentTypeId=0x0100BF5FF844C69A004F96D98BD3DF5F03D5>

²¹² Statistika Nejvyššího soudu za rok 2020. Nejvyšší soud [online]. [cit. 2021-03-12]. Dostupné z: https://nsoud.cz/Judikatura/ns_web.nsf/web/ONejvyssimsoudu~Statistiky~Rok_2020~?openDocument&lng=CZ

na obnovu řízení, v roce 2015 to bylo 76 a v roce 2020 pouze 37 rozhodnutí. Rovněž lze vyčíst, že rychlost poklesu se, co do absolutních čísel, v posledních letech zpomalila a počet rozhodnutí se pohybuje v řádu desítek.

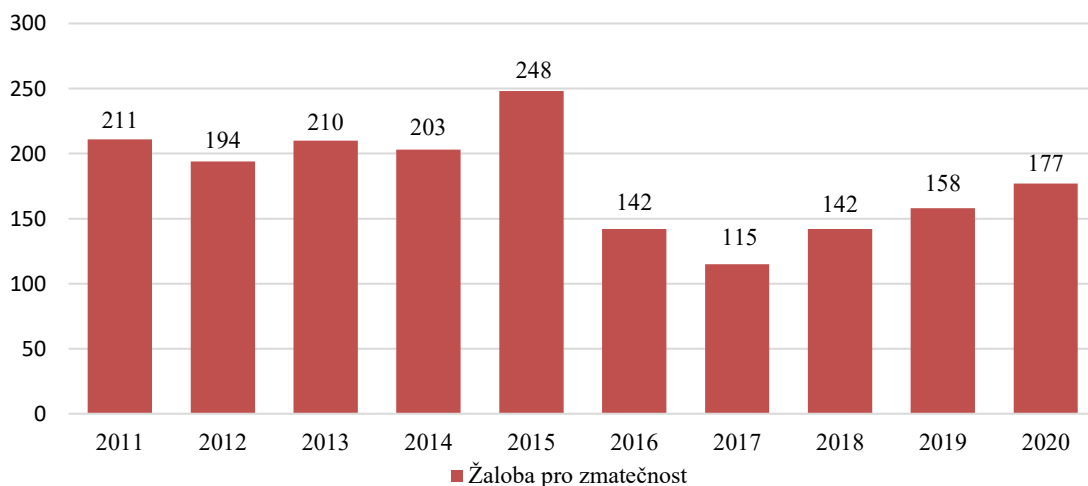
Graf 1: Počet pravomocných rozhodnutí o žalobě na obnovu řízení v letech 2011-2020

4.2.2. Žaloba pro zmatečnost

U žaloby pro zmatečnost lze nějakou tendenci vyčíst jen obtížně. V roce 2011 až 2014 se počet rozhodnutí držel kolem 200 ročně. V roce 2015 nastalo maximum sledovaného období, bylo rozhodnuto o 248 žalobách pro zmatečnost. V dalších dvou letech přišel výrazný propad na 142 rozhodnutí v roce 2016 a 115 rozhodnutí v roce 2017. Od roku 2018 až do roku 2020 je trend stoupající, avšak nedosáhl ještě četnosti z let 2011 až 2014. Maximem od roku 2016 je 177 pravomocných rozhodnutí o žalobě pro zmatečnost z roku 2020.

Graf 2: Počet pravomocných rozhodnutí o žalobě pro zmatečnost v letech 2011-2020

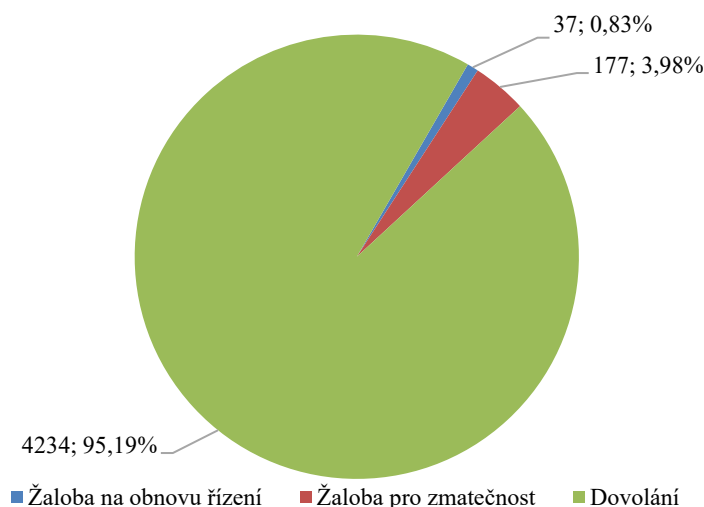

4.2.3. Srovnání žaloby na obnovu řízení a pro zmatečnost s dovoláním

Závěrem kapitoly zkoumající četnost rozhodnutí o žalobě na obnovu řízení a pro zmatečnost je uveden graf porovnávající počet pravomocných rozhodnutí o všech mimořádných opravných prostředcích. Celkem bylo v civilním řízení v roce 2020 pravomocně rozhodnuto o 4448 mimořádných opravných prostředcích. Zdaleka největší podíl na těchto rozhodnutích má dovolání. Dovolání zaujímá 95,19 % ze všech pravomocných rozhodnutí o mimořádných opravných prostředcích. Rozhodnutí o žalobách na obnovu řízení a pro zmatečnost zaujímá minoritní podíl. U žaloby pro zmatečnost se jedná o 3,98 %, u žaloby na obnovu řízení je podíl pouze 0,83 %.

Na závěr se nabízí krátké srovnání s jediným řádným opravným prostředkem – odvoláním. O odvolání bylo v roce 2020 rozhodnuto v celkem 14 390 případech.²¹³ Při sečtení rozhodnutí o všech opravných prostředcích zaujímá rozhodnutí o odvolání podíl 76,39 %, rozhodnutí o všech mimořádných opravných prostředcích zaujímají 23,61 %.

Graf 3: Počet pravomocných rozhodnutí o všech mimořádných opravných prostředcích

4.3. Počet zahájených řízení po úspěšném uplatnění žalob

Druhým zkoumaným okruhem je počet řízení po povolení obnovy řízení a řízení po zrušení rozhodnutí pro zmatečnost. Nutno dodat, že počet řízení po zrušení rozhodnutí pro zmatečnost se nemusí rovnat počtu zrušených rozhodnutí pro zmatečnost. Pro některé

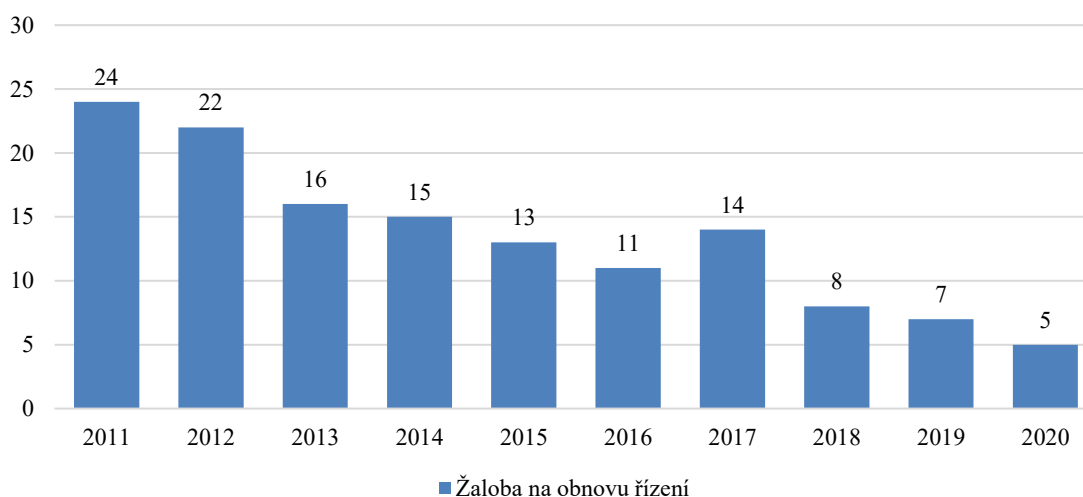
²¹³ Elektronická úřední deska Ministerstva Spravedlnosti ČR: MSP-233/2021-OSV-OSV. [online]. 26.2.2021 [cit. 2021-03-12]. Dostupné z: <https://eudeska.justice.cz/Lists/EUD/DispForm.aspx?ID=2906&ContentTypeId=0x0100BF5FF844C69A004F96D98BD3DF5F03D5>

zmatečnostní důvody řízení je současně se zrušením rozhodnutí řízení zastaveno. Statistický přehled takových řízení však Ministerstvo spravedlnosti ČR nenabízí. Data byla získána ze statistických listů „Přehled o průběhu řízení v občanskoprávních věcech“ z let 2011 až 2020.²¹⁴

4.3.1. Počet obnovených řízení

Počet tzv. obnovených řízení ve zkoumaném období vytrvale klesá. Jedinou výjimkou je nepatrné meziroční zvýšení v roce 2017 na 14 obnovených řízení, oproti 11 obnoveným řízením předchozího roku. Nicméně hned v roce 2018 snižování pokračovalo. Roku 2011 bylo zahájeno 24 obnovených řízení, oproti tomu v roce 2020 bylo zahájeno pouhých 5 obnovených řízení.

Graf 4: Počet obnovených řízení v letech 2011-2020

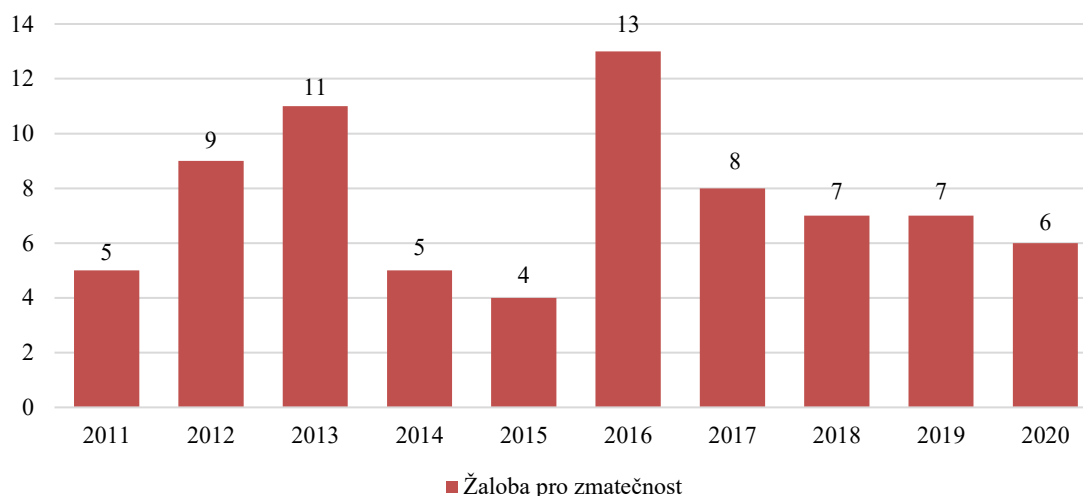

4.3.2. Počet řízení po zrušení rozhodnutí pro zmatečnost

Obdobně jako u počtu pravomocných rozhodnutí o žalobě pro zmatečnost ani zde nelze mluvit o nějakém trendu vývoje. Počet řízení po zrušení rozhodnutí pro zmatečnost ve zkoumaném období se pohybuje mezi minimem 5 řízení z roku 2015 a maximem 13 řízení z roku 2016. Avšak od roku 2017 do roku 2020 se ustálil mezi 8 a 6 řízeními ročně.

²¹⁴ Přehledy statistických listů. InfoData: Statistika a výkaznictví [online]. [cit. 2021-03-12]. Dostupné z: <https://cslav.justice.cz/InfoData/prehledy-statistickych-listu.html>; Elektronická úřední deska Ministerstva Spravedlnosti ČR: MSP-233/2021-OSV-OSV. [online]. 26.2.2021 [cit. 2021-03-12]. Dostupné z: <https://eudeska.justice.cz/Lists/EUD/DispForm.aspx?ID=2906&ContentTypeId=0x0100BF5FF844C69A004F96D98BD3DF5F03D5>

Graf 5: Počet řízení po zrušení rozhodnutí pro zmatečnost v letech 2011-2020

4.3.3. Srovnání s jinými způsoby zahájení řízení

Data o četnosti řízení po zrušení rozhodnutí pro zmatečnost a řízení po obnově řízení by byla nic neříkající bez porovnání s ostatní soudní agendou. V roce 2020 bylo zahájeno celkem 382 862 řízení. Nejčastějším způsobem zahájení řízení v roce 2020, jak je rozlišuje statistický list „Přehled o průběhu řízení v občanskoprávních věcech v roce 2020“,²¹⁵ je s velkým předstihem návrh na vydání elektronického platebního rozkazu (291 192), následován návrhem/žalobou (55 761) a návrhem na vydání platebního rozkazu (25 894). Čtvrtým nejčastějším způsobem je zahájení řízení bez návrhu (7 381). Naopak nejméně častým způsobem, jakým je před českými soudy zahajováno řízení v civilních věcech, je návrh na vydání šekového platebního rozkazu (5) společně s rozhodnutím o povolení obnovy (5). Dalším vzácným způsobem je zrušením rozhodnutí pro zmatečnost (6) nebo zrušením rozhodnutí nálezem Ústavního soudu (9).

4.4. Obecně o získaných rozhodnutích, kterými byla povolena obnova

Autorovi se na základě žádosti o poskytnutí informací ve smyslu InfZ podařilo získat tři rozhodnutí soudů, kterými byla povolena obnova řízení. Dle statistického listu „Přehled o průběhu řízení v občanskoprávních věcech v roce 2020“ mělo být v roce 2020 zahájeno celkem pět řízení po povolení obnovy. Konkrétně to mělo být jednou v Západočeském kraji

²¹⁵Elektronická úřední deska Ministerstva Spravedlnosti ČR: MSP-233/2021-OSV-OSV. [online]. 26.2.2021 [cit. 2021-03-12]. Dostupné z: <https://eudeska.justice.cz/Lists/EUD/DispForm.aspx?ID=2906&ContentTypeId=0x0100BF5FF844C69A004F96D98BD3DF5F03D5>

a Východočeském kraji, třikrát v Severomoravském kraji. Autor získal dvě pravomocná rozhodnutí o povolení obnovy řízení ze Severomoravského kraje a jedno z Jihomoravského kraje.²¹⁶ Tato získaná rozhodnutí budou podrobena zkoumání konkrétních důvodů, pro které soud povolil obnovu řízení. Pro zjednodušení bude ten, kdo žalobu na obnovu řízení podal, v následujících rozborech označen vždy jako navrhovatel nebo navrhovatelka, ačkoliv to nemusí odpovídat jeho postavení v původním řízení. Dle výkladu v části o obnově řízení by měl soud postupovat tak, že používá v řízení o obnově stejnou spisovou značku jako v původním řízení. Ne vždy tomu tak bylo. Vzhledem k tomu, že není v silách autora zkontrolovat, zda se jedná o tiskovou chybu či chybu soudu ve vedení spisů, bude vždy uváděna spisová značka, či číslo jednací v záhlaví rozhodnutí. Na tuto odlišnost bude případně upozorněno v poznámce pod čarou.

4.4.1. Příklady obnovy řízení podle § 228 odst. 1 písm. a), b) OSŘ

V prvním zkoumaném rozhodnutí²¹⁷ se navrhovatelka domáhala obnovy dědického řízení. Navrhovatelka uplatnila důvod obnovy dle § 228 odst. 1 písm. a) a b) OSŘ. Důvodem pro obnovu dědického řízení bylo nalezení dodatku k závěti, který byl nalezen až poté, co původní rozhodnutí nabylo právní moci. Dodatek k závěti tedy nemohla navrhovatelka uplatnit v původním řízení bez své viny. Vzhledem k tomu, že dodatek přinášel pro navrhovatelku příznivější následek v podobě připadnutí dalšího movitého i nemovitého majetku, který v původním řízení připadl České republice – Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových, byla splněna i podmínka, že dodatek může přivodit příznivější rozhodnutí ve věci. Z výše uvedených důvodů soud usnesením povolil obnovu dědického řízení a rozhodl o náhradě nákladů řízení tak, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu řízení. Za pozornost stojí především výrok o náhradě nákladů řízení. Navrhovatelka měla ve věci plný úspěch, ale výslovně se vzdala náhrady nákladů řízení. Soud proto rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.²¹⁸ Dle § 235i odst. 1 OSŘ však rozhodnutí o nákladech řízení má být provedeno až v obnoveném řízení.

V jiné věci se navrhovatel domáhal obnovy řízení, jelikož se doručením rozsudku dozvěděl, že proběhlo ve věci jednání, o kterém dle svých slov nebyl žádným způsobem vyzooměn. Jelikož se jednalo o bagatelní spor, nebylo možné podat odvolání. Navrhovatel uvedl, že se nemohl dostavit k jednání, a proto bez vlastní viny nemohl předložit důkaz, který

²¹⁶ Územní členění dle zákona č. 36/1960 Sb., o územním členění státu; Zákon byl k 1. lednu 2021 zrušen.

²¹⁷ Spisová značka zde nesouhlasí se spisovou značkou původního řízení, ve kterém byla 60 D 631/2019.

²¹⁸ Usnesení Okresního soudu v Blansku ze dne 22. října 2020, č.j. 6 C 98/2020–68.

by vyvrátil tvrzení žalované a mohl by přinést pro žalobce příznivější rozhodnutí ve věci. Tímto je naplněn důvod zmatečnosti v § 228 odst. 1 písm. a) OSŘ. Soud při řízení zjistil, že předvolání k jednání bylo řádně odesláno, avšak vzhledem k chybě na straně České pošty nebylo řádně doručeno. Doručovatelka chybně vyhodnotila předvolání jako nedoručitelné, jelikož navrhovatel neměl schránku, do které by ho mohla vložit, a vrátila ho soudu. Soud nařídil jednání a rozhodl ve věci, protože měl za to, že bylo doručeno fikcí. Z dokazování vyplynulo, že tato chyba se při doručování navrhovateli stávala opakovaně, jelikož navrhovatel žil na samotě vzdálené zhruba 1,5 kilometru od nejbližší nemovitosti, ale schránku měl. Z výše uvedených důvodů soud usnesením povolil obnovu řízení.²¹⁹ Na první pohled se může zdát, že se jedná spíše o důvod zmatečnosti dle § 229 odst. 3 OSŘ, jelikož byla účastníku nesprávným postupem soudu odňata možnost jednat před soudem. Zde však byl dle autora postup soudu správný. Soud měl za to, že bylo doručeno fikcí. Nemožnost účastníka jednat před soudem způsobil nesprávný postup České pošty. Z tohoto důvodu autor souhlasí s postupem soudu.

V posledním získaném rozhodnutí,²²⁰ které povoluje obnovu řízení, se všichni účastníci společně domáhají obnovy dědického řízení. Soudem byla schválena dohoda dědiců o rozdělení pozůstalosti, která neobsahovala žádné pohledávky. Později bylo účastníkům doručeno usnesení, kterým byli účastníci určeni jako procesní nástupci zůstavitele v exekučním řízení. Ačkoliv z obsahu spisu je zřejmé, že soudní komisařka o existujících pohledávkách věděla, účastníky o nich neinformovala. Účastníci uvedli, že pokud by o pohledávkách věděli, nezvolili by výhradu soupisu, ale zvolili by procesně přívētější variantu, např. by dědictví odmítli. Dle názoru soudu uvedený stav naplňuje podmínky v § 228 odst. 1 písm. a) OSŘ, neboť existují skutečnosti, které bez své viny nemohli použít v původním řízení, a tyto skutečnosti by mohly pro účastníky přivodit příznivější následek v podobě výhodnějšího procesního postupu, tedy odmítnutí dědictví. Z výše uvedených důvodů soud usnesením povolil obnovu řízení.²²¹ Za pozornost stojí, jak se soud vypořádal s otázkou, zda na neuplatnění skutečností nesou vinu účastníci či nikoliv. Skutečnosti byly uvedeny ve spisu, avšak soud považuje popsany stav za situaci, kde účastníci neuplatnili skutečnosti bez své viny. Odkazuje na judikaturu a uvádí, že ten, kdo má zjišťovat stav dědického řízení, okolnosti související s ním a informovat o něm účastníky, je soudní komisařka. V této souvislosti odkazuje na právní názor Nejvyššího soudu,

²¹⁹ Usnesení Okresního soudu v Olomouci ze dne 1. dubna 2020, č.j. 11 C 121/2018–195.

²²⁰ Spisová značka zde nesouhlasí se spisovou značkou původního řízení, ve kterém byla 13 D 211/2016.

²²¹ Usnesení Okresního soudu v Jeseníku ze dne 1. prosince 2020, č.j. 10 C 155/2019–40.

který „je toho názoru, že nahlížení do spisů není povinností účastníků řízení, tím méně v případě dědického řízení, které je svým charakterem řízením zvláštním (nesporným).“²²²

4.5. Obecně o získaných rozhodnutích, kterými bylo zrušeno rozhodnutí pro zmatečnost

Autorovi se na základě žádosti o poskytnutí informací ve smyslu InfZ podařilo získat patnáct rozhodnutí soudů, kterými bylo zrušeno rozhodnutí pro zmatečnost.

Dle statistického listu „Přehled o průběhu řízení v občanskoprávních věcech“ z roku 2020 mělo být zahájeno celkem šest řízení po zrušení rozhodnutí pro zmatečnost. Konkrétně to mělo být jednou v Západočeském kraji a Východočeském kraji, čtyřikrát v Jihomoravském kraji. Autor získal jedno pravomocné rozhodnutí o zrušení rozhodnutí pro zmatečnost z Jihomoravského kraje, po dvou ze Severočeského, Severomoravského, Středočeského, Východočeského a Západočeského kraje a čtyři z Prahy.²²³ Nutno podotknout, že žádné řízení nebylo zatíženou vadou zmatečnosti, pro kterou by dle § 235e odst. 2 OSŘ bylo nutné řízení zastavit, nebo podstoupit jinému orgánu. U získaných rozhodnutí bude proveden rozbor důvodů, pro které bylo rozhodnutí zrušeno pro zmatečnost. Pro zjednodušení bude obdobně jako v předchozí části ten, kdo žalobu pro zmatečnost podal, v následujících rozborech označen vždy jako navrhovatel nebo navrhovatelka, ačkoliv to nemusí odpovídat jeho postavení v původním řízení.

4.5.1. Příklady zmatečnosti podle § 229 odst. 1 písm. c) OSŘ

V prvním získaném rozhodnutí se jedná o „učebnicový příklad“ zmatečnosti dle § 229 odst. 1 písm. c) OSŘ. V době vydání napadeného rozsudku existovalo pravomocné rozhodnutí, kterým byl navrhovatel omezen ve svéprávnosti. Navrhovatel neměl procesní způsobilost a měl být v původním řízení řádně zastoupen opatrovníkem. Opatrovník navrhovatele proto podal žalobu pro zmatečnost, které soud vyhověl a rozhodnutí zrušil. Získané rozhodnutí je označeno jako rozsudek, ačkoliv by se mělo jednat o usnesení.²²⁴ Vzhledem k tomu, že v poučení jsou uvedena slova „proti tomuto usnesení“ jedná se pravděpodobně o tiskovou chybu, která mohla vzniknout při anonymizaci rozhodnutí.

Další rozhodnutí, tentokrát odvolacího soudu, se opět týká opatrovnictví. V tomto případě byly uplatněny dva důvody zmatečnosti. Navrhovatel se domáhal zrušení rozhodnutí pro zmatečnost dle § 229 odst. 1 písm. c) a § 229 odst. 4 OSŘ. Nezletilý navrhovatel byl

²²² Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 10. srpna 2011, sp. zn. 28 Cdo 3204/2010.

²²³ Územní členění dle zákona č. 36/1960 Sb., o územním členění státu, zákon byl k 1. lednu 2021 zrušen.

²²⁴ Usnesení Okresního soudu v Chebu ze dne 13. února 2020, č. j. 12 C 22/2019–63.

v původním sporu zastoupen kolizním opatrovníkem. Prvostupňové rozhodnutí bylo doručeno opatrovníkovi, který proti němu podal odvolání. V reakci na výzvu soudu k zaplacení soudního poplatku vzal opatrovník odvolání zpět. Nutno podotknout, že účastníkem byl nezletilý a nemajetný žák základní školy. Proto by bylo bývalo osvobození od soudního poplatku nejspíš důvodné. Opatrovník však o osvobození nepožádal. Nezletilý navrhovatel v den svých patnáctých narozenin se souhlasem matky udělil plnou moc k zastupování advokátce. Advokátce bylo soudem následně doručeno na její žádost prvostupňové rozhodnutí z původního řízení, proti kterému podala v patnáctidenní lhůtě odvolání. Odvolacím soudem bylo odvolání pro opožděnost odmítnuto, jelikož lhůta pro podání odvolání již uplynula předchozímu zástupci – opatrovníkovi. Následně byla podána žaloba pro zmatečnost proti tomuto odmítnutí pro opožděnost, kterou soud první instance zamítl. Bylo však podáno odvolání a odvolací soud dospěl k závěru, že nehledě na snahu a dobrou víru opatrovníka při hájení zájmů zastoupeného, nelze z výše popsaného důvodu zastoupení považovat za řádné. Podle odvolacího soudu nebyla zajištěna dostatečná ochrana práv zastoupeného a je dán důvod zmatečnosti. Vzhledem k nedostatečnému zastoupení nelze považovat ani doručení opatrovníkovi za řádné. Odvolací soud proto rozhodl, že lhůta pro odvolání měla plynout až od doručení advokátce, nikoliv od doručení opatrovníkovi. Z výše uvedeného důvodu odvolací soud změnil rozhodnutí o žalobě pro zmatečnost a usnesení považující odvolání za opožděné zrušil.²²⁵

4.5.2. Příklady zmatečnosti podle § 229 odst. 1 písm. h) OSŘ

V tomto případě navrhovatel napadl rozhodnutí žalobou pro zmatečnost dle § 229 odst. 1 písm. h) OSŘ. Navrhovatel se trvale zdržoval v Irsku, kde měl také doručovací adresu. Na tuto adresu se však soudu nepodařilo doručit písemnost, a proto soud bez dalšího zkoumání ustanovil opatrovníka. Jelikož se jednalo o rozhodnutí o zrušení společnosti s likvidací, dozvěděl se žalobce o existenci rozhodnutí ze sbírky listin obchodního rejstříku. Vytýkanou vadou bylo nesplnění předpokladů pro ustanovení opatrovníka. Z dokazování vyplynulo, že se soudu nevrátila doručenka ani nedoručená písemnost. Vydání rozhodnutí o ustanovení opatrovníka nepředcházelo žádné šetření ohledně doručování. Nebylo prokázáno, že navrhovateli nebylo doručeno, a pokud by doručeno opravdu nebylo, není jasné,

²²⁵ Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 30. ledna 2020, č. j. 4 Co 32/2019–176.

z jakého důvodu se tak stalo. Z výše uvedených důvodů soud rozhodl o zrušení rozhodnutí pro zmatečnost.²²⁶

4.5.3. Příklady zmatečnosti podle § 229 odst. 3 OSŘ

Následuje série rozhodnutí, která byla zrušena pro zmatečnost pro odnětí možnosti jednat před soudem kvůli pochybení při doručování způsobené soudem. V prvním řízení o žalobě pro zmatečnost se navrhovatel dožadoval zrušení rozhodnutí, jelikož mu v důsledku chyby soudu nebylo umožněno účastnit se soudního řízení dle § 229 odst. 3 OSŘ. O tom, že řízení proběhlo, se dozvěděl až z doručení rozsudku. Vzhledem k tomu, že se jednalo o bagatelní spor, nebylo možné podat odvolání. Navrhovateli byla na adresu trvalého pobytu doručena výzva k vyjádření se k věci a k možnosti rozhodnout bez jednání. Nicméně navrhovatel se v tu dobu prokazatelně nacházel ve výkonu trestu. Soud pochybil, když navrhovateli nedoručil výzvu do věznice, a znemožnil tak navrhovateli vystupovat před soudem. Z výše popsaných důvodů soud napadené rozhodnutí zrušil.²²⁷

V dalším případě soud opět doručoval na nesprávnou adresu. Tentokrát soud v původním řízení doručoval na domnělou adresu navrhovatelky (žalované), kterou uvedla žalobkyně v původním řízení. Navrhovatelka se však na této adrese nikdy nezdržovala. Tato adresa se lišila od adresy trvalého pobytu navrhovatelky. Přestože soud si z centrální evidence obyvatel adresu trvalého pobytu prokazatelně zjistil, z neznámého důvodu na ni nedoručoval. Poté co byla navrhovatelce doručena na adresu trvalého pobytu výzva ke splnění vymáhané povinnosti, podala žalobu na zrušení rozhodnutí pro zmatečnost dle § 229 odst. 3 OSŘ. Této žalobě soud vyhověl a zrušil napadené rozhodnutí, jelikož bylo navrhovatelce odňato právo jednat před soudem.²²⁸

V jednom z dalších případů bylo proti rozhodnutí prvostupňového soudu podáno odvolání, odvolací soud rozhodnutí zrušil a vrátil prvostupňovému soudu k dalšímu projednání. Zrušující usnesení však nebylo navrhovateli doručeno. Následně soud prvního stupně ve věci znovu rozhodl. Proti poslednímu rozhodnutí byla navrhovatelem podána žaloba pro zmatečnost, jelikož se domníval, že mu dle § 229 odst. 3 OSŘ byla odňata možnost jednat před soudem. Pochybení spatřoval v nedoručení zrušujícího usnesení, kvůli kterému neměl možnost seznámit se s argumentací odvolacího soudu, a proto neměl možnost dále řádně hájit svá práva. Soud prvního stupně žalobu pro zmatečnost zamítl jako nedůvodnou. Popsanou situaci

²²⁶ Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 10. července 2020, č. j. 83 Cm 1137/2018–41.

²²⁷ Usnesení Okresního soudu Plzeň-město ze dne 9. března 2020, č. j. 11 C 60/2019–53.

²²⁸ Usnesení Okresního soudu pro Prahu 9 ze dne 13. května 2020, č. j. 19 C 133/2019-54.

nechápal jako „odnětí možnosti jednat před soudem“. Navrhovatel podal odvolání a odvolací soud se postavil na stranu navrhovatele. V odůvodnění zrušujícího rozhodnutí byly uvedeny důvody, pro které bylo původní rozhodnutí zrušeno – soud prvního stupně nedostatečně zjistil skutkový stav. Vzhledem k tomu, že navrhovatel o tomto důvodu nevěděl, nemohl na novou procesní situaci reagovat. Proto nemohl navrhovatel v dalším řízení řádně realizovat své právo tvrzení a právo vyjádřit se k věci. Odvolací soud z těchto důvodů žalobě pro zmatečnost vyhověl, usnesení soudu prvního stupně změnil a napadené rozhodnutí zrušil.²²⁹

V následujícím případě bylo napadeno rozhodnutí soudu odvolacího. Navrhovatel požádal o odročení odvolacího jednání. Jako důvod uvedl pouze, že jeho nezletilé děti mají naplánovaný lékařský zákrok. Vzhledem ke svému předchozímu počínání v řízení se domníval, že žádosti bude vyhověno. Proto se o další osud žádosti nezajímal. Soud navrhovatele prostřednictvím datové schránky vyzval, aby doložil důvod své žádosti. Ke dni jednání tak neučinil, proto soud jednal a rozhodl v jeho nepřítomnosti. Navrhovatel proti tomuto rozhodnutí podal z důvodu dle § 229 odst. OSŘ žalobu pro zmatečnost, protože se domníval, že neodročením jednání mu byla odňata možnost jednat před soudem. Soud prvního stupně žalobu zamítl s tím, že je v zájmu navrhovatele zajímat se, jak soud naložil s jeho žádostí. Navrhovatel podal odvolání. Odvolací soud se především zajímal, zda a kdy byla výzva doručena. Výzva byla do datové schránky dodána 11. března, jednání bylo nařizeno na 20. března, kdy se také uskutečnilo. Nicméně navrhovatel se do datové schránky přihlásil až 21. března. Ke dni jednání nebylo doručeno ani fikcí.²³⁰ Odvolací soud uvádí, že pokud vyzve účastníka k prokázání důvodů žádosti o odročení jednání, je třeba, aby byla tato žádost doručena řádně nebo fikcí. Vzhledem k nedoručení výzvy nemohl soud učinit závěr o oprávněnosti žádosti o odročení odvolacího jednání a jednání měl odročit. Z uvedených důvodů a s přihlédnutím k prokázání oprávněnosti žádosti v průběhu odvolacího řízení bylo odvolacím soudem napadené rozhodnutí zrušeno pro zmatečnost.²³¹

Zdravotních důvodů se týká i následující rozhodnutí. Navrhovatel se přibližně čtyři hodiny před začátkem nařízeného jednání telefonicky omluvil pro vážné zdravotní důvody a požádal o jeho odročení. Dodal, že lékařskou zprávu zašle obratem. Vzhledem k tomu, že do doby začátku jednání nebyla lékařská zpráva doručena, nebylo žádosti o odročení vyhověno a jednání proběhlo bez navrhovatele. O několik dní později navrhovatel opět kontaktoval soud

²²⁹ Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 23. ledna 2020, č.j. 7 Co 25/2019-269.

²³⁰ Dle § 17 odst. 4 Zákona č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů, ve znění pozdějších předpisů.

²³¹ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 20. února 2020, č.j. 4 Co 319/2019-738.

a sdělil mu, že lékařská zpráva nebyla zaslána, jelikož je stále hospitalizován. Asi dva týdny po jednání zaslal soudu lékařskou zprávu prokazující, že se skutečně nemohl zúčastnit jednání ze zdravotních důvodů, pro něž byl následně hospitalizován. Navrhovatel se domníval, že jeho žádosti o odročení mělo být vyhověno. Jelikož tak soud neučinil, odňal navrhovateli možnost účastnit se jednání a zatížil řízení vadou zmatečnosti dle § 229 odst. 3 OSŘ. Soud projednal žalobu pro zmatečnost, dospěl k závěru, že jednání mělo být pro uvedené skutečnosti odročeno. Za rozhodné soud nepovažuje nedodání lékařské zprávy. Dle jeho názoru to nebylo před jednáním objektivně možné. Navrhovatel ji navíc doložil, jakmile mu to zdravotní stav dovolil. Napadené rozhodnutí soud z těchto důvodů zrušil.²³²

Nezákonné jednání soudního exekutora bylo důvodem zmatečnosti v následující věci. Navrhovatel se chtěl zúčastnit elektronické dražby. Domníval se, že pro účast k dražbě splnil všechny podmínky včetně registrace k dražbě, prokázání totožnosti a složení dražební jistoty. Dražební jistota však byla připsána na účet soudního exekutora pouhých 20 minut před začátkem dražby, ačkoliv dle dražební vyhlášky byla soudním exekutorem stanovena lhůta odlišná. Vzhledem k pozdnímu složení dražební jistoty nebyl navrhovatel připuštěn k dražbě. Soudní exekutor vydal usnesení o příklepu, proti kterému se navrhovatel odvolal. Odvolací soud odmítl odvolání pro nedostatek věcné legitimace navrhovatele. Navrhovatel podal žalobu pro zmatečnost dle § 229 odst. 3 OSŘ. Důvodem bylo přesvědčení, že byl účastníkem dražby a odmítnutím odvolání mu bylo odňato právo účastnit se jednání před soudem. Soud první instance žalobu zamítl, jelikož podle jeho názoru účastníkem nebyl, věcnou legitimaci k podání odvolání neměl, a proto mu nemohlo být ani žádné právo odepřeno. Proti tomuto rozhodnutí bylo podáno neúspěšné odvolání a následně i dovolání. Dovolací soud rozhodnutí odvolacího soudu zrušil. V dalším řízení dospěl odvolací soud k názoru, že soudní exekutor nesmí pro složení dražební jistoty stanovit dřívější okamžik než zahájení dražby. Navrhovatel složil dražební jistotu včas, a protože byl neúčastí na dražbě zkrácen na svých právech, byl aktivně věcně legitimován k podání odvolání proti usnesení o příklepu. Usnesení o odmítnutí odvolání je zatíženo vadou zmatečnosti. Z uvedených důvodů odvolací soud rozhodnutí soudu prvního stupně změnil a usnesení zrušil.²³³

4.5.4. Příklady zmatečnosti podle § 229 odst. 4 OSŘ

Nyní budou rozebrána rozhodnutí zrušená pro zmatečnost dle § 229 odst. 4 OSŘ, který sice omezuje napadnutelná usnesení, co do věci, které se týkají, ale nestanovuje žádný jiný

²³² Usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 6. února 2020, č. j. 9 Co 121/2018-124.

²³³ Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 11. listopadu 2020, č.j. 4 Co 14/2017-347.

důvod zmatečnosti, proto je důvodem sama nezákonnost usnesení. V prvním případě navrhovatelka podala ve lhůtě odvolání, které mělo nedostatky. Soud proto vyzval navrhovatelku, aby nedostatky ve lhůtě odstranila. Navrhovatelka zaslala doplnění odvolání ve lhůtě soudu, nicméně do předmětu datové zprávy z důvodu nepozornosti uvedla špatnou spisovou značku. Uvedla 18 C 15/2019 namísto 8 C 15/2019. Samotné podání však bylo označeno spisovou značkou správnou. Soud však nezaložil podání do správného spisu. Následně byl spis bez doplnění odvolání předán odvolacímu soudu. Odvolací soud pro nedostatky bránící projednání věci odvolání odmítl. Navrhovatelka podala proti usnesení o odmítnutí odvolání žalobu pro zmatečnost dle § 229 odst. 4 OSŘ. Uvedla, že odvolací soud nemohl učinit správný závěr o nutnosti odmítnutí odvolání, neboť rozhodoval na základě neúplného spisu. Soud uvedl, že i přes písařskou chybu navrhovatelky, měl soud dle § 41 odst. 2 OSŘ posoudit podání podle svého obsahu. Rozhodování odvolacího soudu na základě neúplného spisu zatížilo řízení zmatečností vadou, proto soud napadené rozhodnutí zrušil.²³⁴

Rozhodování na základě neúplného spisu zatížilo vadou zmatečnosti i další řízení. Navrhovatelka podala odvolání proti rozhodnutí soudu prvního stupně. Soud ji vyzval k doplnění odvolání, ve lhůtě ale doplněno nebylo. V den, kdy soud prvního stupně předložil spis odvolacímu soudu, bylo soudu prvního stupně doručeno doplnění odvolání spolu s žádostí o prominutí lhůty vzhledem k pracovní neschopnosti právní zástupkyně navrhovatelky. Pracovní neschopnost trvala ode dne doručení výzvy do dne doručení doplnění odvolání. Doplnění odvolání nebylo odvolacímu soudu předloženo ani později. Odvolací soud následně odvolání odmítl. Navrhovatelka podala žalobu pro zmatečnost proti odmítnutí odvolání dle § 229 odst. 4 OSŘ. Byla přesvědčena, že řízení je zatížené zmatečností vadou, jelikož soud rozhodoval na základě neúplného spisu. Soud uvedl, že lhůta pro doplnění odvolání je lhůtou soudcovskou a nelze ji prominout, lze ji však za určitých okolností prodloužit. Nicméně nezávisle na tom, zda by byla lhůta prodloužena či nikoliv, měl soud bezodkladně postoupit odvolacímu soudu doplnění odvolání. Neudělal-li tak, zatížil řízení vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci. Soud proto usnesení o odmítnutí odvolání zrušil.²³⁵

Další rozhodnutí se týká opět uplynutí lhůty pro podání odvolání. Navrhovatel napadl žalobou pro zmatečnost dle § 229 odst. 4 OSŘ výrok usnesení, kterým bylo odmítnuto odvolání pro opožděnost. Soud z doručenky rozsudku, proti kterému bylo podáno odvolání, dovodil, že odvolání bylo podáno po lhůtě. Navrhovatel namítal, že úsudek soudu o doručení je vadný.

²³⁴ Usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 11. listopadu 2020, č. j. 23 Co 24/2020-MOP-26.

²³⁵ Usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 3. srpna 2020, č. j. 22 Co 307/2019-MOP-56.

Uvádí, že rozsudek převzal na pobočce České pošty o několik dní později, než se domníval soud. Proto lhůta začala běžet později a odvolání bylo podáno ve lhůtě. Toto tvrzení doložil potvrzením o převzetí zásilky. Soud přezkoumal doručenkou a potvrzení o převzetí zásilky a dospěl k závěru, že jeho úsudek o dni doručení byl chybný. Z doručenkou není možné určit, kdy bylo doručeno. Nachází se na ní sice podpis adresáta, ale není k němu připojené datum převzetí. Jelikož závěr o opožděnosti odvolání nebyl správný, soud napadený výrok zrušil. Soud zde správně využil možnosti nebýt vázán rozsahem žaloby dle § 235d písm. a) OSŘ a spolu s napadeným výrokem zrušil i akcesorický výrok o náhradě nákladu řízení, který nebyl navrhovatelem napadnut.²³⁶

I v dalším případě byla podána žaloba pro zmatečnost dle § 229 odst. 4 OSŘ proti usnesení o odmítnutí odvolání pro opožděnost. Navrhovatel podal odvolání proti usnesení soudního exekutora. Odvolání bylo doručeno do datové schránky poslední den lhůty. Soudní exekutor se do datové schránky přihlásil až dalšího dne. Doručenkou datové zprávy proto uvádí, že doručeno bylo až po lhůtě. Z doručenkou vycházel odvolací soud, a proto odvolání odmítl. Navrhovatel podal žalobu pro zmatečnost, jelikož se domníval, že odvolání bylo podáno ve lhůtě. Soudní exekutor vystupoval jako orgán veřejné moci, proto se za okamžik doručení považuje okamžik dodání do jeho datové schránky, nikoliv přihlášení. Soud dal navrhovateli za pravdu a napadené rozhodnutí zrušil.²³⁷ V tomto případě se dle názoru autora pravděpodobně jednalo o chybu z nepozornosti, nikoliv neznanosti soudního exekutora a odvolacího soudu.

V další věci navrhovatel podal tzv. blanketní odvolání proti rozhodnutí soudu prvního stupně, ke kterému uvedl, že ho jeho právní zástupkyně následně doplní. Jelikož odvolání neobsahovalo odvolací důvod ani návrh, soud ho vyzval k doplnění odvolání a stanovil mu k tomu lhůtu. Odvolání nebylo navrhovatelem ve lhůtě doplněno, a proto bylo usnesením odmítnuto. Navrhovatel proti tomuto usnesení podal dle § 229 odst. 4 OSŘ žalobu pro zmatečnost. Uvedl, že mu výzva k doplnění nebyla nikdy doručena, proto lhůta nemohla začít běžet, natož marně uplynout. Soud zjistil, že se ve spise nenachází doručenkou a že skutečně nebyla navrhovateli výzva doručena. Vzhledem k tomu soud napadené usnesení o odmítnutí zrušil.²³⁸ Odůvodnění tohoto usnesení obsahuje několik bodů, na které se autor rozhodl upozornit. Prvně z odůvodnění vyplývá, že oproti jiným zkoumaným případům navrhovatel výslovně neuplatnil konkrétní zmatečnostní důvod. Situaci pouze popsal tak, že o tom nebylo

²³⁶ Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové – pobočka v Pardubicích ze dne 9. července 2020, č.j. 18 Co 344/2019-699.

²³⁷ Usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 19. května 2020, č.j. 9 Co 37/2019-68.

²³⁸ Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 4. srpna 2020, č. j. 54 Co 33/2020–494.

pochyb. Soud přesto, v souladu s výkladem podaným v teoretické části, žalobu projednal a vyhověl jí. Toto rozhodnutí je rovněž jediným poskytnutým, kde soud pouze nezrušil usnesení, ale výslovně uvedl, jaký měl být postup soudu. Ačkoliv v tomto případě to je víc než zřejmé, autor se domnívá, že v rámci kolegiality by to soudy měly dělat častěji. Posledním bodem, nad kterým se autor zamýšlí, je, zda popsané řízení je opravdu zmatečné. Přestože nebyla navrhovateli doručena výzva k doplnění, z odůvodnění vyplývá, že navrhovatel o nutnosti doplnění věděl, navíc sám uvedl, že odvolání bude doplněno jeho právní zástupkyní. Autor dospěl k názoru, že souhlasí s rozhodnutím soudu. V opačném případě by byl navrhovatel „trestán“ za svou vědomost o vadách a znevýhodněn oproti těm odvolatelům, kteří vědomě do odvolání nedoplní příslib o doplnění odvolání a čekají na výzvu soudu.

V jiné věci navrhovatelka podala odvolání, které avizovala doplnit. Avšak ani přes výzvu soudu ho nedoplnila. Odvolací soud proto usnesením odvolání odmítl pro neprojednatelnost. Navrhovatelka podala z důvodu v § 229 odst. 4 OSŘ žalobu pro zmatečnost. Souhlasí v ní s tím, že nedoplnila ani přes výzvu soudu odvolání. Přestože její odvolání bylo velmi stručné, domnívá se, že nebylo odvoláním blanketním a mělo všechny náležitosti včetně odvolacích důvodů. Navrhovatelka námitkou velmi stručně zpochybnila svou věcnou pasivní legitimaci a vytkla neaplikování advokátního tarifu. Soud uznal námitky navrhovatelky a souhlasil, že i velmi stručný rozsah odvolání neměl vést k jeho odmítnutí a odvolání mělo být projednáno. Proto napadené usnesení zrušil pro zmatečnost.²³⁹

4.6. Diskuse

Klesající počet rozhodnutí o žalobách na obnovu řízení, musí jistě souviset i s jejich sníženým nápadem na soudy v minulých letech. Snižující se užívání žaloby na obnovu řízení účastníky může být způsobeno i jejich nízkou úspěšností před soudy. Pokud je obnova řízení povolena jen v jednotkách případů ročně, autor se domnívá, že účastníci o to více zvažují jejich podání. Dalším souvisejícím faktorem může být vývoj judikatury a tím přesnější nastavování mantinelů, ve kterých soudy obnovu řízení povolují. U žaloby pro zmatečnost o žádném trendu mluvit nelze. U počtu žalob, kterými bylo navrhovateli vyhověno a povolena obnova řízení nebo zrušeno rozhodnutí pro zmatečnost, se jedná o tak nízké číslo, že z něj autor nedovede vyvodit žádné závěry a domnívá se, že by to vzhledem k počtu nebylo ani vhodné. Stěžejní otázkou této kapitoly však bylo, jak moc je žaloba na obnovu řízení a pro zmatečnost výjimečným právním nástrojem. Ze všech nabídnutých dat vyplývá, že autorova hypotéza byla

²³⁹ Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 23. září 2020, č. j. 28 Co 173/2020–273.

potvrzena. Žaloby jsou „mimořádné“ nejenom v porovnání s ostatní soudní agendou, především jsou ale velmi výjimečné i v porovnání ať už s dovoláním nebo odvoláním. Autor proto žalobu na obnovu řízení a pro zmatečnost považuje za „mimořádné“ mimořádné opravné prostředky.

Nicméně otázkou zůstává, jak moc jsou data ve statistických listech pravdivá a vypovídající. V ideálním případě by měla odpovídat počtům získaných rozhodnutí dle InfZ. Odlišnosti mohou nastat, je-li řízení zastaveno nebo připustí-li autor, že soudy se nedrží přesně textu zákona a nezahajují další fázi řízení hned, jakmile usnesení nabude právní moci, ale až po nějakém čase. Rovněž mohou nastat, připustí-li autor odchylku způsobenou chybou při zpracování žádosti soudy. Možné chyby mohly nastat, vzhledem ke způsobu vyhledávání rozhodnutí, právě při vyhledávání rozhodnutí, a proto soudy nějaká rozhodnutí nemusely poskytnout. Nebo naopak se mohlo stát, že soudy poskytly nepravomocné rozhodnutí, a proto ještě nebyla zahájena další fáze řízení o žalobách. Rozhodnutí, kterými byla povolena obnova řízení, se s počtem zahájených obnovených řízení rozdělených dle soudních krajů překrývají ve dvou příkladech. Autor nezískal tři rozhodnutí, která uváděl statistický list, naopak získal jedno, které statistický list neuváděl.

Tabulka 1: Porovnání získaných rozhodnutí se statistickými daty

Žaloba na obnovu řízení	Praha	StČ	JČ	ZČ	SČ	VČ	JM	SM
Počty zahájených řízení dle statistického listu	0	0	0	1	0	1	0	3
Počet získaných rozhodnutí o žalobě	0	0	0	0	0	0	1	2

U rozhodnutí, kterými bylo zrušeno rozhodnutí pro zmatečnost, je překryv s řízením po zrušení rozhodnutí pro zmatečnost daleko nižší. Překrývají se ve čtyřech případech. Autor nezískal tři rozhodnutí, která uváděl statistický list, naopak získal dvanáct, která statistický list neuváděl.

Tabulka 2: Porovnání získaných rozhodnutí se statistickými daty

Žaloba pro zmatečnost	Praha	StČ	JČ	ZČ	SČ	VČ	JM	SM
Počty zahájených řízení dle statistického listu	0	0	0	1	1	0	4	0
Počet získaných rozhodnutí o žalobě	4	2	0	2	2	2	1	2

Nicméně i když autor připustí všechny zmíněné možnosti, neumí si vysvětlit, proč data ze statistického listu pro rok 2020 absolutně neodpovídají získaným rozhodnutím. Avšak i kdyby data ve statistických listech byla daleko od pravdy, stále to na „mimořádnosti“ žalob na obnovu řízení a pro zmatečnost nic nemění.

Ačkoliv komentované žaloby nejsou hojně využívány, konkrétní rozhodnutí ukazují na jejich nezastupitelné místo v právním řádu. Pozitivní je, že naprostá většina získaných usnesení zrušující rozhodnutí pro zmatečnost se týká vad při doručování písemností, počítání lhůt nebo nesprávného zastoupení. Takové vady asi nepůjde ze soudních řízení nikdy úplně odstranit. Nicméně takových zmatečných rozhodnutí je minimum. Pokud se takové rozhodnutí vyskytnou, jsou v drtivé většině případů způsobené nedůsledností nebo nepozorností soudců, nikoliv jejich úmyslným jednáním, neznalostí nebo nesprávnou aplikací práva. Jak bylo uvedeno v úvodu části první, chybovat je lidské. Právě pro tyto chyby právní řád nabízí opravné prostředky, kterými mohou být napraveny. Obdobně u žaloby na obnovu řízení, kde se sice nejedná o pochybení soudu, ale z uvedených rozhodnutí je zřejmé, že v životě nastávají situace, kvůli kterým má tato žaloba v českém právním řádu své místo.

5. Mimořádné opravné prostředky ve švédském občanském právu procesním

5.1. Švédský soudní řád

Právní základ pro švédské občanské právo procesní tvoří zákon č. 1942:740, Švédský soudní řád, ve švédském jazyce „*SFS 1942:740. Den svenska rättegångsbalken*“, v anglickém jazyce *Act No. 1942:740, The Swedish Code of Judicial Procedure* (dále jen „ŠSŘ“ nebo „Švédský soudní řád“). Jedná se o několikrát novelizovaný zákoník z roku 1942, který obsahuje úpravu pro civilní i trestní proces. Je dělen na sedm částí, které se dále dělí na 59 kapitol. Pro tuto diplomovou práci je podstatná část sedmá obsahující kapitoly 58 a 59. Tato část se nazývá mimořádné opravné prostředky, ve švédském jazyce „*Om särskilda rättsmedel*“. ŠSŘ oproti OSŘ explicitně v názvu části uvádí, že se jedná o „mimořádné“ opravné prostředky a systematicky je odděluje od řádných opravných prostředků, které jsou upraveny v části páté. Vzhledem k tomu, že autor neoplývá znalostí švédského jazyka na takové úrovni, aby mohl pracovat s právními prameny ve švédském jazyce, bude pracováno s oficiálním překladem Švédského soudního řádu do anglického jazyka.²⁴⁰ Jelikož neexistuje oficiální překlad do českého jazyka, autor bude dále uvádět vždy překlad vlastní. Autor zvažoval i uvedení švédského originálu do vlastního textu, ale dospěl k názoru, že mizivé procento potenciálních čtenářů ovládá švédský jazyk.

Zmiňovaná sedmá část ŠSŘ upravuje ve dvou kapitolách tři mimořádné opravné prostředky. Kapitola 58 obsahuje celkem 14 odstavců, ve kterých nalezneme úpravu žaloby pro podstatné vady, v anglickém překladu „*relief for substantive defects*“. V druhé části kapitoly nalezneme úpravu pro žádost o obnovení zmeškané lhůty, v anglickém překladu „*restoration of expired time*“. Kapitola 59 obsahuje celkem 10 odstavců, ve kterých nalezneme úpravu žaloby pro vážné procedurální vady, v anglickém překladu „*relief for grave procedural errors*“. Základním znakem pro zmíněné mimořádné opravné prostředky je, stejně jako v českém právu, možnost napadnout jimi pravomocná rozhodnutí.²⁴¹ Mimořádné opravné prostředky jsou tak nástrojem, jak překonat překážku *res iudicatae*.²⁴²

Vzhledem k tomu, že bude podán výklad i o příslušnosti soudů, je nutné zmínit švédskou soudní soustavu. Soustava obecných soudů je třístupňová, skládá se ze soudů

²⁴⁰ The Swedish Code of Judicial Procedure (1942:740). Government Offices of Sweden [online]. [cit. 2021-03-12]. Dostupné z: <https://www.government.se/government-policy/judicial-system/the-swedish-code-of-judicial-procedure/>

²⁴¹ LINDELL, Bengt. *Civil Procedure in Sweden*. Uppsala: Iustus Förlag, 2004, s. 141.

²⁴² BOGDAN, Michael. *Swedish law in the new millenium*. 1st ed. Stockholm: Norstedts Juridik, 2000, s. 229.

okresních, odvolacích a Nejvyššího soudu. Mimo tuto soustavu stojí speciální soudy, např. Pracovní soud projednávající spory zaměstnanců a zaměstnavatelů. Švédské království nemá Ústavní soud.²⁴³

5.2. Žaloba pro podstatné vady

V kapitole 58 ŠSŘ nalezneme úpravu žaloby pro podstatné vady pro civilní i trestní řízení, vzhledem k zaměření práce bude podán výklad pouze o civilním řízení. V odstavci prvním je stanovena přípustnost žaloby. Žalobu lze podat proti pravomocnému rozhodnutí soudu pokud:

- soudce, přisedící nebo kterýkoliv úředník soudu stejně jako právní zástupci jsou vinni z trestného činu, který mohl ovlivnit výsledek případu;
- byl předložen padělaný důkaz nebo podáno křivé svědectví, které mohly ovlivnit rozhodování soudu;
- existuje důkazní prostředek, který nebyl a nemohl být předložen soudu v původním řízení, nyní je možné ho předložit a pravděpodobně by to mohlo ovlivnit rozhodování soudu;
- soud při rozhodovací činnosti aplikoval právo zjevně v rozporu se zákonnými ustanoveními.²⁴⁴

V závislosti na důvodu žaloby se liší i lhůty, ve kterých je možné žalobu podat. Základní lhůta pro podání žaloby je jeden rok od doby, kdy se žalobce dozvěděl o důvodu žaloby. V případě, že je důvodem trestný čin některé z výše vyjmenovaných z osob, lhůta běží až od doby, kdy odsuzující rozsudek nabude právní moci. Jestliže se však jedná o poslední uvedený důvod, je lhůta pouze šestiměsíční a běží od okamžiku nabytí právní moci napadeného rozhodnutí.²⁴⁵

V případě, že chce účastník podat žalobu proti rozhodnutí okresního soudu, učiní tak písemně u odvolacího soudu. V ostatních případech je příslušný Nejvyšší soud.²⁴⁶ Do žaloby účastník uvede, mimo jiné náležitosti, jaké rozhodnutí napadá a z jakého důvodu tak činí. V případě, že je žaloba podána z důvodu, že žalobce chce uplatit důkazní prostředek, který nemohl být předložen, rovněž jej uvede v žalobě, a to i s důvodem, proč nebyl důkazní prostředek předložen v původním řízení.²⁴⁷

²⁴³ BOGDAN, Michael., *Swedish legal system*. Stockholm: Norstedts juridik, 2010, s. 200.

²⁴⁴ Act No. 1942:740, *The Swedish Code of Judicial Procedure*, Chapter 58, Section 1.

²⁴⁵ Ibid., Chapter 58, Section 4.

²⁴⁶ Ibid., Chapter 58, Section 4.

²⁴⁷ Ibid., Chapter 58, Section 5.

V případě, že soud žalobu neodmítne, projedná ji. Neshledá-li žalobu důvodnou, zamítne ji. Jestliže však žalobě vyhoví, rozhodnutí zruší a nařídí soudu, který se věcí zabýval jako poslední, aby věc znovu projednal a rozhodl. Nicméně pokud je věc natolik zřejmá, že není třeba nového projednání, může soud rozhodnutí změnit a tím sám rozhodnout ve věci.²⁴⁸

Při zamítnutí nebo odmítnutí žaloby soud současně rozhodne o náhradě nákladů. Jestliže je žalobě vyhověno, o náhradě nákladů řízení je rozhodnuto až v dalším řízení.²⁴⁹

5.2.1. Komparace s českou právní úpravou

Prvním porovnávaným bodem bude možnost podat žalobu pro podstatné vady v případě, že existuje důkazní prostředek, který nebyl a nemohl být předložen soudu v původním řízení, nyní je ho možné předložit a pravděpodobně by to mohlo ovlivnit rozhodování soudu. V podstatě tento důvod vyjadřuje všechny důvody pro podání žaloby na obnovu řízení. S jediným rozdílem, že švédský zákonodárce používá mnohem kratšího vyjadřování než český zákonodárce.

Dále se při porovnání s přípustností mimořádných opravných prostředků v českém procesním právu autor zaměří na první dva uvedené důvody. U prvního důvodu je zřetelný rozšířený okruh osob, jež trestný čin opravňuje podat žalobu. Žalobu na obnovu řízení lze podat pouze pro trestný čin soudce nebo přisedícího, zde je okruh rozšířen i na soudní úředníky a právní zástupce. Autor toto výslovné rozšíření považuje za velmi vhodné, neboť je přesvědčen, že jakýkoliv trestný čin, který měl vliv na rozhodnutí soudu, by měl být důvodem pro zrušení rozhodnutí. Možnost nápravy rozhodnutí civilního soudu pro rozhodování na základě padělaného důkazu, pozměněného důkazu nebo křivé výpovědi takto jednoznačně formulovanou v českém právu nenalezneme; ačkoliv právní řád zná trestný čin křivé výpovědi.²⁵⁰ Od 1. února 2019 je i předložení falešného důkazu trestným činem.²⁵¹ Civilní právo stojí na premise, že soud je povinen zjišťovat skutkový stav bez důvodných pochybností. Účastníci mají možnost bránit se proti nepravdivým tvrzením protistrany a vyvracet je, stejně tak může soud ke zjištění skutkového stavu provést i jiné než účastníky navržené důkazy.²⁵² Dle Rozehnal *„tato skutečnost vylučuje, aby soud v civilním řízení mohl být padělaným nebo pozměněným důkazem podveden.“*²⁵³ Opustíme-li však teoretickou rovinu a přesuneme se

²⁴⁸ Act No. 1942:740, *The Swedish Code of Judicial Procedure*, Chapter 58, Section 7.

²⁴⁹ Ibid., Chapter 58, Section 8.

²⁵⁰ Dle § 346 zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „TZ“).

²⁵¹ Dle § 347a TZ.

²⁵² Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 21. ledna 2014, sp. zn. 6 Tdo 1437/2013.

²⁵³ ROZEHNAL, Aleš. Maření spravedlnosti. Právní prostor [online]. 17.01.2019 [cit. 2021-03-12]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/trestni-pravo/mareni-spravedlnosti>

do skutečného světa, soud jistě podvést lze. Ostatně i proto byl přijat trestný čin maření spravedlnosti. Autor se domnívá, že civilní právo by mělo reagovat na vývoj práva trestního a dát účastníkovi možnost brojít proti pravomocnému rozhodnutí, u kterého se později ukáže, že bylo založeno na falešných důkazech nebo křivé výpovědi svědka.

Autor souhlasí s Kozlem, podle kterého lze za rozhodnutí dle § 228 odst. 1 písm. a) OSŘ považovat i pravomocný odsuzující rozsudek, kterým byl účastník uznán vinným ze spáchání trestného činu.²⁵⁴ Za splnění dalších podmínek by tak bylo proto možné podat žalobu na obnovu řízení. Autor se domnívá, že tento názor lze rozšířit i na trestné činy soudních úředníků a právních zástupců. Nepodařilo se mu však najít judikaturu, která by jeho názor potvrdila či vyvrátila. Připustíme-li, že pro tyto případy může být žaloba úspěšná, nastává problém další, kterým jsou relativně krátké lhůty pro podání žaloby. Problematickou není tříměsíční subjektivní lhůta, ale tříletá objektivní lhůta. Žalobu na obnovu řízení lze podat pouze do tří let od právní moci napadeného civilního rozhodnutí, což v situaci, kdy je třeba čekat na pravomocné odsuzující rozhodnutí, může být často lhůta nedostačující. Nelze aplikovat judikaturu týkající se žaloby pro zmatečnost dle § 229 odst. 1 písm. g) OSŘ, podle které není třeba odsuzujícího rozsudku, dokonce ani zahájení trestního stíhání, postačí samotný pro společnost nebezpečný čin.²⁵⁵ Neboť v § 229 odst. 1 písm. g) OSŘ se výslovně požadavek soudního rozhodnutí neuvádí, naopak v § 228 odst. 1 písm. a) OSŘ se slovo „rozhodnutí“ v textu ustanovení uvádí. Z výše popsaných důvodů se autor domnívá, že tato mezera by měla být zaplněna a účastníkům by měla být zákonem dána jednoznačná možnost napadnout pravomocné rozhodnutí pro trestné činy jiných osob než soudců a přisedících, stejně tak v případech, kdy rozhodnutí byla založena na falešných důkazech nebo křivé výpovědi svědka. V případě, že by byl autorův právní názor soudní praxí potvrzen, bylo by vhodné upravit běh lhůt v těchto případech tak, aby nemohla lhůta uplynout dříve, než měl účastník možnost se úspěšně domáhat obnovy řízení, tedy aby lhůta neskončila před nabytím právní moci odsuzujícího rozsudku.

5.3. Žádost o obnovení zmeškané lhůty

V kapitole 58 ŠSŘ je v odstavcích 11 až 14 upravena žádost o obnovení zmeškané lhůty. Žádost lze podat, pokud účastník zmešká z omluvitelných důvodů lhůtu k podání odvolání.

²⁵⁴ KOZEL, Roman. Zneužívání občanského soudního řízení jeho účastníky k trestné činnosti. Právní rozhledy, 2002, č. 3, s. 130–132.

²⁵⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 17. října 2003, sp. zn. 21 Cdo 960/2003.

Zmeškanou lhůtu nelze obnovit u mimořádných opravných prostředků.²⁵⁶ Žádost se podává písemně odvolacímu soudu ve lhůtě tří týdnů od okamžiku, kdy pominuly omluvitelné důvody. Aby byla žádost podána včas, je současně třeba zachovat roční lhůtu od uplynutí lhůty, která má být obnovena.

5.3.1. Komparace s českou právní úpravou

V českém právu procesním také nalezneme podobný institut, který ovšem není považován za mimořádný opravný prostředek. Podle § 58 OSŘ může účastník požádat o prominutí zákonné lhůty, kterou zmeškal z omluvitelných důvodů. Nelze však prominout lhůtu tam, kde to zákon výslovně vylučuje. Vyloučeno je proto například prominutí zmeškání lhůty u žaloby na obnovu řízení a pro zmatečnost. Účastník musí podat žádost do patnácti dnů od pominutí důvodu, pro který lhůtu zmeškal, a spojit s ním zmeškaný úkon.²⁵⁷

Při porovnání obou úprav je největší rozdíl ve lhůtách pro podání žádosti. Zatímco česká právní úprava požaduje podání žádosti do patnácti dnů od odpadnutí překážky, švédské právo nabízí delší třítýdenní lhůtu. Avšak mnohem podstatnějším rozdílem je nejzazší okamžik, kdy lze žádost podat. Zatímco české právo žádnou objektivní lhůtu nenabízí a jediným kritériem je pominutí překážky, dle švédského práva lze žádost podat nejpozději do jednoho roku od uplynutí lhůty, o jejíž obnovení je žádáno. Autor v tomto případě považuje za vhodnější českou právní úpravu. Má za to, že v případech skutečně omluvitelných důvodů (např. kóma) by mělo zvítězit právo na soudní ochranu před právní jistotou účastníků. Avšak věcný záměr civilního soudního řádu, který by měl v budoucnu nahradit současný OSŘ, zamýšlí i v českém právu šestiměsíční objektivní lhůtu.²⁵⁸

5.4. Žaloba pro vážné procedurální vady

Žaloba pro vážné procedurální vady je upravena v kapitole 59 ŠSŘ. Rovněž se jedná o společnou úpravu pro civilní i trestní řízení, proto bude výklad podán pouze o tom civilním. Přípustnost žaloby je stanovena v prvním odstavci. Může být podána tím, jehož práva jsou pravomocným rozhodnutím dotčena, jestliže:

- rozhodnutí bylo vydáno proti někomu, kdo nebyl řádně předvolán nebo pokud byla rozhodnutím nepříznivě dotčena práva osoby, která nebyla účastníkem řízení. Žaloba

²⁵⁶ BOGDAN, Michael., *Swedish legal system*. Stockholm: Norstedts juridik, 2010, s. 237.

²⁵⁷ HROMADA, Miroslav. In: SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, ŠÍNOVÁ, Renáta. *Občanský soudní řád: komentář*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2017, s. 281.

²⁵⁸ Civilní řád soudní: Věcný záměr. Ministerstvo Spravedlnosti ČR [online]. 2017 [cit. 2021-03-13]. Dostupné z: <https://crs.justice.cz/section/>; Bod 54.

musí být podána do šesti měsíců od té doby, co se žalobce dozvěděl o takovém rozhodnutí. Lhůta však nezačne běžet dříve než okamžikem nabytí právní moci;

- rozhodnutí je nesrozumitelné nebo neúplné, a proto z něj nelze zjistit, jak soud rozhodl ve věci. V tomto případě není žádná lhůta stanovena;
- došlo v průběhu řízení k jinému závažnému procesnímu pochybení, které mohlo ovlivnit výsledek řízení. Žaloba musí být podána do šesti měsíců od té doby, co se žalobce dozvěděl o takovém rozhodnutí.²⁵⁹

Příslušnost soudů je stejná jako u žaloby pro podstatné vady. Jestliže žalobce podává žalobu proti rozhodnutí okresního soudu, učiní tak písemně u odvolacího soudu. V ostatních případech je příslušný Nejvyšší soud.²⁶⁰ Do žaloby účastník uvede především, jaké rozhodnutí napadá a z jakého důvodu tak činí. V případě, že je podána z důvodu, že žalobce chce uplatit důkazní prostředek, který nemohl být předložen, rovněž ho uvede v žalobě i s důvodem, proč nebyl předložen v původním řízení.²⁶¹ Shledá-li soud žalobu důvodnou, zruší napadené rozhodnutí. Současně soud rozhodne, že věc opětovně projedná soud, který napadené rozhodnutí vydal. Uvedené se neaplikuje na případy, kde to z povahy věci nedává smysl, např. rozhodnutí bylo zrušeno pro nepříslušnost soudu.

5.4.1. Komparace s českou právní úpravou

Po seznámení se s důvody pro podání žaloby pro vážné procedurální vady je zřejmé, že tento prostředek se velmi podobá žalobě pro zmatečnost podle českého práva. Jak už název žaloby napovídá, má chránit před procesními pochybeními v průběhu řízení. Zajímavý je druhý uvedený z důvodů pro žalobu, tedy je-li rozhodnutí nesrozumitelné nebo neúplné, a proto z něj nelze zjistit, jak soud rozhodl ve věci. V českém právním prostředí lze proti takovým rozhodnutím brojit dvěma způsoby. Pokud se jedná o rozhodnutí soudu prvního stupně, lze podat odvolání. V případě nepřezkoumatelnosti, jejíž důvodem může být i nesrozumitelnost nebo nedostatek důvodů, soud dle § 219a odst. 1 písm. a) OSŘ napadené rozhodnutí zruší. Jestliže je však nepřezkoumatelné rozhodnutí jiného soudu a předseda senátu sám dle § 164 OSŘ neopraví usnesením rozhodnutí, nezbývá než podat ústavní stížnost pro porušení práva na soudní ochranu dle čl. 36 odst. 1 LZPS.²⁶² Judikatura Ústavního soudu sice řeší

²⁵⁹ Act No. 1942:740, *The Swedish Code of Judicial Procedure*, Chapter 59, Section 1,2.

²⁶⁰ Ibid., Chapter 59, Section 2.

²⁶¹ Ibid., Chapter 58, Section 5.

²⁶² Čl. 36 odst.1 LZPS – Každý se může domáhat stanoveným postupem svého práva u nezávislého a nestranného soudu a ve stanovených případech u jiného orgánu.

nepřezkoumatelné odůvodnění rozsudků, avšak autor se domnívá, že jestliže je rozsudek nepřezkoumatelný pro nedostatečné či chybějící odůvodnění, tím spíše bude nepřezkoumatelný, pokud z rozhodnutí nebude zřejmé, jak soud rozhodl, např. pro chybějící nebo neúplný výrok. V tomto případě se autor domnívá, že česká právní úprava je dostatečná.

Zajímavý je způsob, jakým se švédský zákonodárce vypořádal s důvody pro tuto žalobu. Mimo výslovně speciálních důvodů nabízí jeden zbytkový, ve kterém připouští žalobu, jestliže došlo k jiným závažným procesním pochybením, která by mohla ovlivnit výsledek řízení. Ve srovnání s českým zákonodárcem se vyjadřuje velmi pragmaticky a nestanovuje rozsáhlý taxativní výčet konkrétních důvodů.

5.5. Srovnání úprav jako celku

Po srovnání švédských mimořádných opravných prostředků s žalobou na obnovu řízení a pro zmatečnost nelze říct, že by nějaká z českých žalob naprosto odpovídala nějakému ze švédských mimořádných opravných prostředků. Zaměříme-li se na okruh právních nebo skutkových vad, které lze prostřednictvím probraných mimořádných opravných prostředků napravit, dojdeme k závěru, že švédská úprava nabízí možnost brojit proti rozhodnutím, která jsou postižena podobnými vadami jako úprava česká. Přestože paragrafované znění žalob je u české úpravy delší než u švédské, nabízelo by se tedy, že poskytuje ochranu ve větším počtu případů. Důvodem, proč to tak není, je především způsob vyjadřování švédského zákonodárce, který ustanovení formuluje velmi pragmaticky a neuzavřeně. Nadto některé důvody oproti české rozšiřuje, např. možnost napadnout rozhodnutí pro trestný čin právního zástupce související s řízením. Nabízí se však ještě jeden dosud nekomentovaný rozdíl mezi oběma úpravami. Týká se lhůt pro podání žalob. Pro zjednodušení je potřeba zobecnit trvání lhůt a pominout různé výjimky. Švédská úprava udává lhůtu šestiměsíční, zatímco česká lhůtu tříměsíční. Nutno dodat, že u těchto prostředků ani jedna z úprav nenabízí prominutí zmeškání lhůty pro omluvitelné důvody. Na tento rozdíl je nutno nahlížet z dvou úhlů pohledu. Z pohledu právní jistoty pro toho účastníka, který žalobu nepodává, a z pohledu většího poskytnutí právní ochrany pro toho, kdo žalobu podává.

Nelze říci, že by jedna z úprav byla vhodnější. Obě dle názoru autora poskytují dostatečnou právní ochranu a nenabourávají právní jistotu více, než je nutné. Každá z nich se však v této sféře únosné míry pohybuje odlišně.

6. Žaloba pro zmatečnost a na obnovu řízení dle věcného záměru ČŘS

6.1. Úvod

Základní kámen českého procesního práva tvoří OSŘ. Jedná se o právní předpis, který vstoupil v platnost v roce 1963. Od té doby zažil několik výrazných společensko-politických změn, na které bylo reagováno více než 150 novelizacemi. Výsledkem je do jisté míry chaotický právní předpis, jak ho známe dnes. Podle Winterové je OSŘ „*tu stručný, tu neúměrně podrobný, kazuistický, neustále se měnící...*, v němž je těžko se orientovat, a pokud ano, pak s vynaložením velkého intelektuálního úsilí jak soudců samých, tak účastníků a jejich zástupců.“²⁶³ V odborné veřejnosti je již řadu let diskutována potřeba nové úpravy civilního procesu.²⁶⁴

Na podzim roku 2017 byl zveřejněn věcný záměr civilního řádu soudního (dále jen „věcný záměr ČŘS“; civilní řád soudní dále jen „ČŘS“). Vypracován byl pracovní skupinou složenou z předních českých odborníků na procesní právo. Věcný záměr ČŘS byl v odborných kruzích podroben kritice. Soudce Nejvyššího soudu Krčmář se v duchu cimrmanovského humoru vyjádřil následovně: „*Ministerstvo spravedlnosti by mělo zpozornět, protože věcný záměr civilního řádu soudního propadl zejména u soudců.*“²⁶⁵ Koncem roku 2020 byla pracovní skupinou dokončena druhá verze věcného záměru ČŘS.²⁶⁶ Ke dni uzavření diplomové práce však nebyla zveřejněna. Vzhledem k tomu, že odborná diskuse se točila kolem jiných a stěžejnějších okruhů civilního procesu než žaloby na obnovu řízení a pro zmatečnost, neočekává autor v druhé verzi věcného záměru ČŘS výrazné změny u dotčených institutů oproti verzi první. Proto bude v následujících kapitolách komentována první verze věcného záměru ČŘS. Autor si vypůjčí slova Frintové, která se věnovala skrytým úskalím stížnosti dle věcného záměru ČŘS. Stížnost označila za téma, které není mediálně přitažlivé, ale i přesto si zaslouží naši pozornost.²⁶⁷ Autor se domnívá, že žaloba na obnovu řízení a pro zmatečnost je tématem mediálně ještě méně vděčným, avšak pokud nová úprava má být dokonalým dílem,

²⁶³ WINTEROVÁ, A. Nad perspektivami českého civilního procesu. *Právní rozhledy*. 2008, číslo 19, s. 706–710.

²⁶⁴ JIRSA, Jaromír. Perspektivy českého civilního procesu. *Právní rozhledy*, 2008, č. 12, s. 427–434.

²⁶⁵ DIMUN, Petr. Špičky justice podrobily záměr civilního řádu soudního drtivé kritice a odmítly ho jako Cimrmanovu pohádku. Česká justice [online]. 22.11.2018 [cit. 2021-03-12]. Dostupné z: <https://www.ceska-justice.cz/2018/11/spicky-justice-podrobily-zamer-civilniho-radu-soudniho-drtive-kritice-odmitli-jako-cimrmanovu-pohadku/>

²⁶⁶ LAVICKÝ, Petr, WINTEROVÁ, Alena, DOBROVOLNÁ, Eva, DVOŘÁK, Bohumil, PULKRÁBEK, Zdeněk. Vybrané instituty obecné části návrhu věcného záměru ČŘS. *Právní rozhledy*, 2021, č. 3, s. 77–88.

²⁶⁷ FRINTOVÁ, Dita. Stížnost ve věcném záměru civilního řádu soudního. *Právní rozhledy*, 2018, č. 18, s. 611–622.

nelze ani tyto instituty opomíjet. Proto se pokusí na základě poznatků získaných v předchozích částech přestavit úskalí navrhované úpravy.

6.2. Přípustnost žaloby pro zmatečnost

Nelze začít jinde než u revoluce v členění opravných prostředků, které přináší věcný záměr ČRS. Podle této koncepce by měly existovat tři řádné opravné prostředky – odvolání, dovolání, stížnost. Další nabízí v části nazvané Obnova řízení dva jiné prostředky nápravy – žalobu pro zmatečnost a žalobu na obnovu řízení, které však již nenazývá mimořádné opravné prostředky.

Prvním představeným prostředkem nápravy vadného rozhodnutí je žaloba pro zmatečnost. Žaloba pro zmatečnost má i dle nového konceptu sloužit k nápravě právních vad pravomocných rozhodnutí, kterými bylo řízení skončeno. Výslovně vyjmenovává rozsudky, usnesení a platební rozkazy. Vzhledem k tomu, že o nich hovoří v množném čísle, autor předpokládá, že jsou myšleny všechny formy rozsudků, usnesení a platebních rozkazů, které bude nová úprava obsahovat. Důvody zmatečnosti však byly velmi zredukovány. Pracovní skupina se domnívá, že žaloba pro zmatečnost by měla sloužit pouze pro nápravu těch nejtěžších vad, které označuje jako tzv. kvalifikované vady. Za tyto kvalifikované vady považuje:

- rozhodování vyloučeným soudcem nebo přisedícím;
- skutečnost, že strana neměla procesní subjektivitu, nebo v případě nedostatku procesní způsobilosti nebyla řádně zastoupena, ledaže vedení sporu dodatečně schválila sama strana nebo její zákonný zástupce;
- projednání věci bránilo účinky právní moci rozsudku.²⁶⁸

Žaloba pro zmatečnost je však nepřípustná, byl-li její důvod již dříve neúspěšně uplatněn v řízení před soudem prvního stupně nebo v opravných řízeních, nebo mohla-li její strana uplatnit, ale neučinila tak.²⁶⁹

Takovéto zredukování autor nepovažuje za cestu špatným směrem, z žaloby pro zmatečnost se tímto stane ještě výjimečnější institut než doposud. Ze čtrnácti získaných usnesení, kterými byla v roce 2020 zrušena rozhodnutí pro zmatečnost, pouze dvě rozhodnutí byla zrušena pro nedostatek procesní způsobilosti účastníka. V prvním případě byla zmatečnost

²⁶⁸ Civilní řád soudní: Věcný záměr. Ministerstvo Spravedlnosti ČR [online]. 2017 [cit. 2021-03-13]. Dostupné z: <https://crs.justice.cz/section/>; Bod 377.

²⁶⁹ Ibid.

způsobena neustanovením opatrovníka účastníkovi, který byl omezen na svéprávnosti.²⁷⁰ Ve druhém případě opatrovník nezletilému účastníkovi sice formálně ustanoven byl, avšak svou funkci nevykonával řádně.²⁷¹ Pro ostatní kvalifikované vady nebylo v roce 2020 žádné rozhodnutí zrušeno.

Pokud se pracovní skupina rozhodla redukovat důvody žaloby pro zmatečnost, měla by být možnost brojit proti objektivně vadnému rozhodnutí dána jinými instituty. Pro většinu vad tak bylo učiněno. Současný důvod zmatečnosti rozhodnutí pro rozhodování v neprospěch účastníka v důsledku trestného činu by se měl stát v ČŘS důvodem obnovy řízení.²⁷² Proti hojně využívanému důvodu zmatečnosti podle § 229 odst. 4 OSŘ, tedy skutečnosti, že bylo usnesením odmítnuto odvolání, půjde dle věcného záměru ČŘS brojit pomocí nově zavedené stížnosti. Ze čtrnácti rozhodnutí, jimiž byla v roce 2020 zrušena rozhodnutí pro zmatečnost, bylo šest rozhodnutí zrušeno právě z tohoto důvodu. Zásadní nedostatek autor shledává v délce lhůty k podání stížnosti. Zatímco nyní byla možnost v případě rozhodnutí odvolacího soudu o odmítnutí odvolání podat žalobu ve lhůtě tří měsíců od doručení napadeného rozhodnutí, stížnost lze podat do patnácti dnů od doručení písemného vyhotovení napadeného usnesení. Doručování není ve věcném záměru ČŘS upraveno, avšak při předpokládaném zachování doručování fikcí nemůže být tato lhůta dostatečná. Už v případě řádného doručení stížnosti je lhůta šibeniční, proto se účastníci pravděpodobně budou vydávat cestou blanketních stížností, ve kterých následně specifikují důvod pro podání stížnosti, a budou vyčkávat na výzvu soudu k doplnění. Avšak nejpodstatnější změnou je, že zmatečnost rozhodnutí, jak ji chápeme dnes, bude možné napadnout odvoláním, to i u bagatelních sporů, a dovoláním.²⁷³

Odvolací nebo dovolací soud zruší rozhodnutí pro zmatečnost, jestliže shledá, že:

- rozhodoval vyloučený soudce;
- soud prvního stupně nebyl řádně obsazen;
- ve věci nebyla dána pravomoc českých soudů, civilní soudní pravomoc nebo věc měla být projednána v nesporném řízení;
- projednání věci bránilo účinky zahájeného řízení nebo účinky právní moci rozsudku;
- bylo porušeno právo strany na právní slyšení;

²⁷⁰ Usnesení Okresního soudu v Chebu ze dne 13. února 2020, č. j. 12 C 22/2019–63.

²⁷¹ Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 30. ledna 2020, č. j. 4 Co 32/2019–176.

²⁷² Dle § 229 odst. 1 písm. g) OSŘ.

²⁷³ Civilní řád soudní: Věcný záměr. Ministerstvo Spravedlnosti ČR [online]. 2017 [cit. 2021-03-13]. Dostupné z: <https://crs.justice.cz/section/>; Bod 339, Bod 350.

- strana neměla procesní subjektivitu nebo v případě nedostatku procesní způsobilosti nebyla řádně zastoupena, ledaže vedení sporu dodatečně výslovně nebo konkludentně schválila sama strana nebo její zákonný zástupce;
- rozsudek soudu je nepřezkoumatelný.²⁷⁴

Autor se nebrání přenesení některých důvodů zmatečnosti do odvolacího a dovolacího řízení. Za pozitivní shledává nově zavedený důvod zmatečnosti rozhodnutí pro jeho nepřezkoumatelnost, jenž se vztahuje i na rozhodnutí odvolacích soudů. Avšak musí upozornit na zásadní problém, který shledává ve velmi krátké lhůtě pro podání odvolání, lhůta je pouze patnáctidenní, oproti tříměsíční lhůtě pro podání žaloby pro zmatečnost dle současné úpravy. Problémy, které autor shledává u patnáctidenní lhůty, vysvětlil výše u patnáctidenní lhůty pro podání stížnosti. Vzhledem ke střídavě vyjádřeným důvodům zmatečnosti vyvstává otázka, zda ustanovení opatrovníka účastníkovi, u kterého není známý pobyt, nebo se mu nepodařilo doručit písemnost na známou adresu v cizině, ačkoliv k tomu nebyly splněny předpoklady, lze podřadit pro porušení práva na právní slyšení nebo jiný důvod zmatečnosti. Autor se domnívá, že nikoliv. Přesto dodává, že i v případě, že by to tak bylo, lze si jen těžko představit, že by opatrovníkovi byl doručen rozsudek a on sám do patnácti dnů podal odvolání z důvodu, že byl ustanoven opatrovníkem i přes nesplnění předpokladů. V případě, že by odvolání chtěl podat účastník, který by sám zjistil např. ze sbírky listin obchodního rejstříku, že takové rozhodnutí existuje, musel by tak učinit do 15 dnů od doručení rozhodnutí opatrovníkovi, což je dle autora téměř nemožné. Na závěr dodává, že se nejedná jen o teoretickou úvahu, se kterou se soudy nesetkávají, ale ze získaných rozhodnutí autor zjistil, že z těchto důvodů bylo jedno rozhodnutí v roce 2020 pro zmatečnost zrušeno.²⁷⁵ Z těchto důvodů se domnívá, že by současný důvod zmatečnosti podle § 229 odst. 1 písm. h) OSŘ měl být zařazen jako čtvrtá kvalifikovaná vada opravňující podání žaloby pro zmatečnost dle věcného záměru ČŘS.

6.3. Přípustnost žaloby na obnovu řízení

U žaloby na obnovu řízení se pracovní skupina naopak vydala opačným směrem a důvody pro žalobu na obnovu řízení výrazně rozšířila. Věcný záměr ČŘS připouští žalobu na obnovu řízení proti všem rozhodnutím, jimiž byla věc vyřízena. Za tyto rozhodnutí se považuje meritorní rozsudek, usnesení o odmítnutí žaloby nebo o zastavení řízení. Oproti

²⁷⁴ Civilní řád soudní: Věcný záměr. Ministerstvo Spravedlnosti ČR [online]. 2017 [cit. 2021-03-13]. Dostupné z: <https://crs.justice.cz/section/>; Bod 326., Bod 356.

²⁷⁵ Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 10. července 2020, č. j. 83 Cm 1137/2018–41.

současné úpravě zde odpadla podmínka pravomocného rozhodnutí a napadat žalobou na obnovu řízení půjde i nepravomocná rozhodnutí:

- zakládá-li se rozsudek na padělané nebo pozměněné veřejné listině nebo na padělané nebo nepravdivě vystavené lékařské zprávě, posudku nebo nález;
- zakládá-li se rozsudek na křivé výpovědi svědka, nepravdivém znaleckém posudku, křivém tlumočení nebo křivé přísaze protistrany;
- bylo-li rozhodnutí docíleno trestným činem zástupce strany, její protistrany nebo jeho zástupce;
- bylo-li rozhodnuto v neprospěch strany v důsledku trestného činu soudce nebo přisedícího;
- bylo-li rozhodnutí soudu, na kterém se napadené rozhodnutí zakládá a kterým byl soud vázán, pravomocně zrušeno nebo změněno;
- jestliže se strana dozví o nových skutečnostech nebo nalezne důkazy, jejichž přednesení nebo použití v dřívějším řízení by pro ni mohlo způsobit příznivější rozhodnutí věci hlavní, nebo jestliže nabude teprve nyní možnosti jich použít. Obnova je přípustná pouze tehdy, pokud strana nemohla tyto důkazy nebo skutečnosti uplatnit bez své viny v původním řízení.²⁷⁶

Poslední uvedený důvod v podstatě obsahuje všechny nynější důvody pro žalobu na obnovu řízení. Ostatní důvody jsou, s výjimkou trestných činů soudců a přisedících, civilnímu právu nové. Rozšíření důvodů pro podání žaloby na obnovu řízení autor přijímá s potěšením, ostatně sám na některé nedostatky úpravy v OSŘ upozorňoval při porovnání se švédským právem. Dle představeného návrhu je skutečnost, že rozhodnutí bylo založeno na padělané nebo pozměněné veřejné listině nebo lékařské zprávě, křivé výpovědi svědka, nepravdivém znaleckém posudku nebo křivém tlumočení apod. důvodem pro žalobu na obnovu řízení. Jistě se jedná o krok správným směrem ke sjednocené civilní a trestní úpravě. Avšak autor stále postrádá možnost obnovy řízení, jestliže bylo rozhodnutí založeno na padělaných nebo pozměněných soukromých listinách, např. antidatovaných smlouvách. Nicméně vzhledem k tomu, že věcný záměr CRS byl zveřejněn před přijetím novely zavádějící trestný čin maření spravedlnosti,²⁷⁷ lze předpokládat, že pracovní skupina důvody pro obnovu řízení rozšíří i na padělané soukromé listiny. Ostatně lze tak vyčíst i z odůvodnění tohoto bodu. Rovněž by

²⁷⁶ Civilní řád soudní: Věcný záměr. Ministerstvo Spravedlnosti ČR [online]. 2017 [cit. 2021-03-13]. Dostupné z: <https://crs.justice.cz/section/>; Bod 378.

²⁷⁷ Dle § 347a TZ.

nově mělo být důvodem obnovy řízení dosažení rozhodnutí v důsledku trestného činu účastníků nebo jejich zástupců. Oproti OSŘ je navrženo, aby se rozhodnutí v neprospěch strany v důsledku trestného činu soudce nebo přisedícího přesunulo z důvodů pro žalobu pro zmatečnost do důvodů pro žalobu na obnovu řízení. Tímto je rozšířen okruh osob, jejichž trestný čin může založit možnost napadení rozhodnutí. Stále se však autor domnívá, že by měl být okruh osob rozšířen ještě minimálně na každého, kdo se může podílet na rozhodovací činnosti soudu, tedy i na asistenty soudce²⁷⁸ a vyšší soudní úředníky.²⁷⁹ Navíc oproti stávající úpravě bude možné podat žalobu na obnovu řízení z vypočtených důvodů, jen pokud je spáchání trestného činu vysloveno pravomocným odsuzujícím rozsudkem. Dle současné úpravy není nutné čekat na pravomocný odsuzující rozsudek, dokonce ani není nutné zahájení trestního stíhání. Postačuje, že jednání „*představuje pro společnost nebezpečný čin, jehož znaky jsou uvedené v trestním zákoně.*“²⁸⁰ Autor považuje současnou úpravu za vhodnější. Nejprve vzhledem k délce trvání trestního řízení je možné, že účastník bude na pravomocný odsuzující rozsudek čekat několik let, během kterých může být výrazně poškozen pravomocným, avšak dočasně nezrušitelným rozhodnutím. Především však můžou nastat situace, kdy čin byl spáchán, ale řízení nedospěje k odsuzujícímu pravomocnému rozsudku. Autor uvádí modelovou situaci: jestliže ten, kdo spáchal čin, za který by jinak byl odsouzen, zemře nebo je prohlášen za mrtvého před tím, než pravomocný odsuzující rozsudek nabude právní moci, trestní stíhání je zastaveno, příp. nebude ani zahájeno.²⁸¹ V tomto případě by účastník vzhledem k absenci pravomocného odsuzujícího rozsudku ztratil právo podat žalobu na obnovu řízení. Přes drobné nedostatky autor považuje novou úpravu důvodů žaloby na obnovu řízení za zdařilou a nezbývá než doufat, že tento posun ke sblížení trestního a civilního práva bude brzy dokonán.

6.4. Podání žalob

K řízení o žalobě pro zmatečnost a o žalobě na obnovu z důvodu trestného činu soudce nebo přisedícího je příslušný soud, který rozhodoval v posledním stupni, tedy oproti současné úpravě není vyloučena příslušnost Nejvyššího soudu. V ostatních případech je příslušný soud

²⁷⁸ Dle § 36a odst. 5 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přisedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích), ve znění pozdějších předpisů.

²⁷⁹ Dle § 11 zákon č. 121/2008 Sb., o vyšších soudních úřednících a vyšších úřednících státního zastupitelství a o změně souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

²⁸⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 17. října 2003, sp. zn. 21 Cdo 960/2003.

²⁸¹ Dle § 11 odst. 1 písm. e) zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů nelze trestní stíhání nelze zahájit, a bylo-li již zahájeno, nelze v něm pokračovat a musí být zastaveno proti tomu, kdo zemřel nebo byl prohlášen za mrtvého.

prvního stupně.²⁸² V této souvislosti je vhodné zmínit opravné prostředky proti rozhodnutí o žalobách. Proti rozhodnutí soudů prvního stupně půjde podat odvolání. Pro opravné prostředky pro řízení před vyššími soudy se použijí pravidla pro řízení před soudy opravnými. Důsledkem je nemožnost podat proti takovému rozsudku odvolání; proti rozsudku krajských a vrchních soudů jako soudů druhého stupně bude přípustné pouze dovolání. Proti rozsudku Nejvyššího soudu nebude přípustný žádný opravný prostředek.²⁸³ Vzhledem k silnému postavení Nejvyššího soudu v našem právním systému toto autor nepovažuje za problematické.

Věcný záměr ČRS přináší pro podání obou žalob lhůtu v délce jednoho měsíce, která běží ode dne, kdy se žalobce dozvěděl o rozhodné skutečnosti. Nejpozději však bude možné žalobu podat do tří let od nabytí právní moci rozhodnutí.²⁸⁴ Autor vidí u obou lhůt problémy. Nejprve nesouhlasí s pracovní skupinou, že současná subjektivní tříměsíční lhůta je příliš dlouhá. Pro srovnání lhůta dle ŠRS je šestiměsíční. Pokud má být lhůta zkrácena, autor se domnívá, že by neměla být kratší než dva měsíce. Kratší lhůta může vést ke snížení kvality podávaných žalob. Přesto však ve zkrácení lhůty nevidí zásadní přínos s ohledem na právní jistotu účastníků, jelikož účastníci si stejně po dobu trvání tříleté objektivní lhůty nebudou moci být jistí, že rozhodnutí nebude zvráceno. S maximální tříletou lhůtou se pojí další problém. Vzhledem k tomu, že pro některé důvody nelze podat žalobu na obnovu řízení dříve, než odsuzující rozsudek nabude právní moci, je možné vzhledem k délce trestního řízení, že pachatel bude odsouzen až po třech letech a účastník ztratí možnost podat žalobu na obnovu řízení. Z této situace vedou dvě cesty, první je udělení výjimky pro popsání případy. Druhou, kterou autor preferuje, je netrvat na odsuzujícím pravomocném rozsudku, ale zachovat současnou praxi, a tím dát účastníkům možnost podat žalobu na obnovu řízení už před odsuzujícím pravomocným rozsudkem. Ostatně tato varianta by vyřešila i situace, kdy např. pro smrt pachatele nebude nikdy odsuzující rozsudek vydán.

Oproti náležitostem žalob dle OSŘ je přidána nová zvláštní náležitost. Žalobce musí do žaloby uvést návrh toho, jak má soud v obnoveném řízení rozhodnout.²⁸⁵ S podáním žalob není spojen odklad vykonatelnosti ani právní moci napadeného rozhodnutí. Avšak při důvodně podané žalobě by dle pracovní skupiny měla být dána možnost podat návrh na odklad provedení exekuce nebo návrh na odklad výkonu rozhodnutí.²⁸⁶ Vzhledem k tomu, že žalobu na obnovu

²⁸² Civilní řád soudní: Věcný záměr. Ministerstvo Spravedlnosti ČR [online]. 2017 [cit. 2021-03-13]. Dostupné z: <https://crs.justice.cz/section/>; Bod 379.

²⁸³ Civilní řád soudní: Věcný záměr. Ministerstvo Spravedlnosti ČR [online]. 2017 [cit. 2021-03-13]. Dostupné z: <https://crs.justice.cz/section/>; Bod 382.

²⁸⁴ Ibid., Bod 382.

²⁸⁵ Ibid., Bod 383.

²⁸⁶ Ibid., Bod 384.

řízení lze podat i proti nepravomocnému rozhodnutí, je nutné vyřešit její souběh s opravnými prostředky. Jestliže je žaloba na obnovu řízení založena na pravomocném rozhodnutí soudu, soud přeruší řízení o opravném prostředku do doby rozhodnutí o žalobě, jestliže je založena na důvodu, že žalobce chce uplatnit nové důkazy či skutečnosti, je ponecháno na soudci, aby rozhodl, zda se jedná pouze o způsob, jakým žalobce prodlužuje řízení, či je žaloba podána důvodně, a proto je třeba řízení o opravném prostředku přerušit.²⁸⁷

V souvislosti s podáním žalob je nutné zmínit i nově zamýšlené povinné zastoupení advokátem v řízení o žalobě na obnovu řízení i v řízení o žalobě pro zmatečnost bez ohledu na hodnotu předmětu sporu. Souvisí to s celým konceptem věcného návrhu ČŘS, který od určité hodnoty předmětu sporu, nyní představeno 50 000 Kč, počítá s povinným zastoupením advokátem pro všechna řízení včetně řízení před soudy prvního stupně.²⁸⁸ Dle druhé verze věcného návrhu ČŘS však nebude nutné zastoupení, pokud soudem prvního stupně bude soud okresní.²⁸⁹ Vhodnost zavedení tzv. advokátských sporů není předmětem práce, proto se autor zaměří pouze na povinné zastoupení u žalob na obnovu řízení nebo pro zmatečnost. Autor souhlasí s pracovní skupinou, že diskuse by se neměla točit kolem otázky „*kdo to zaplatí*“, ale především „*zda naše procesní právo takovou úpravu potřebuje*.“ Otázka financí je otázkou sice důležitou, ale až otázkou následnou.²⁹⁰ U žaloby pro zmatečnost autor připouští, že povinné zastoupení může vést ke stanoveným cílům, tedy k rovnosti stran v řízení, kterou právě zastoupení advokátem má přenést z teoretické do faktické roviny. Dalším jistě dosažitelným cílem je zvýšení veřejné kontroly výkonu soudnictví samotnou skutečností, že advokát bude přítomen v soudní síni. Dalším nabídnutým důvodem je předpoklad, že advokát bude působit jako „filtr“ pro podávání žalob pro zmatečnost, které nemají vůbec žádnou šanci na úspěch.²⁹¹ Avšak vzhledem k množství žalob pro zmatečnost, se kterými se musí soudy vypořádat za současné úpravy, zůstává otázkou, zda je tento filtr potřebný. Povinné zastoupení advokátem v řízení před Ústavním soudem a Nejvyšším soudem jistě jako „filtr“ slouží. Avšak v tomto případě se i přes povinné zastoupení musí jeden soud vypořádat s tisíci dovolání či ústavních stížností ročně, bez něho by takových podání mohlo být několikanásobně více. Naopak v roce 2020 bylo všemi soudy rozhodnuto dohromady o 177 žalobách pro zmatečnost. Ze získaných rozhodnutí však vyplývá, že většina úspěšných žalob se týkala důvodů

²⁸⁷ Civilní řád soudní: Věcný záměr. Ministerstvo Spravedlnosti ČR [online]. 2017 [cit. 2021-03-13]. Dostupné z: <https://crs.justice.cz/section/>; Bod 385.

²⁸⁸ Ibid., Bod 28.

²⁸⁹ LAVICKÝ, Petr, WINTEROVÁ, Alena, DOBROVOLNÁ, Eva, DVOŘÁK, Bohumil, PULKRÁBEK, Zdeněk. Vybrané instituty obecné části návrhu věcného záměru ČŘS. Právní rozhledy, 2021, č. 3, s. 77-88.

²⁹⁰ Ibid.

²⁹¹ Ibid.

zmatečnosti, které budou soudy nyní posuzovat v rámci odvolacího nebo dovolacího řízení. Právě přínosem povinného zastoupení, zřejmého z existence povinného zastoupení před Nejvyšším či Ústavní soudem, se pracovní skupina vypořádává s námitkami omezení svobodného rozhodování účastníka, zda zastoupení potřebuje či nikoliv. Lze očekávat, že počet žalob pro zmatečnost se po přijetí nové úpravy ještě více sníží, a argument o potřebnosti „filtru“ je tedy lichý. Avšak vzhledem ke specifčnosti žaloby pro zmatečnost a s tím související předpokládané složitosti věci a potřebě dostatečné znalosti práva a jeho institutů, autor souhlasí s pracovní skupinou a shledává paušální povinné zastoupení v řízení o žalobě pro zmatečnost za vhodné. Naopak u žaloby na obnovu řízení autor s takovou potřebností nesouhlasí, především tam, kde je k obnově řízení potřeba pravomocný odsuzující rozsudek, ho nepovažuje zastoupení za nutné. Není zde třeba složitější právní argumentace jako u žaloby pro zmatečnost. Domnívá se, že osoba s průměrným intelektem dokáže velmi jednoduše zformulovat argumenty, pro které se domnívá že rozhodnutí v původní věci bylo ovlivněno trestným činem a přiložit pravomocný rozsudek. Potřeba „filtru“ je zde podobně lichá jako u žaloby pro zmatečnost. Povinné zastoupení by autor připustil jen v případě, že by bylo přípustné podat žalobu na obnovu řízení i dříve, než nabude odsuzující rozsudek právní moci. V tomto případě by se náročnost právní argumentace výrazně zvýšila.

6.5. Rozhodnutí o žalobách

Shledá-li soud, že žalobu nelze věcně projednat pro její opožděnost, nepřípustnost, nesplnění procesních podmínek apod., soud žalobu usnesením odmítne.²⁹² Není-li žaloba odmítnuta, soud nařídí k jejímu projednání ústní jednání, při kterém posoudí její důvodnost.²⁹³ Shledá-li, že je nedůvodná, žalobu zamítne. Pokud žalobu shledá důvodnou, zruší napadené rozhodnutí a o věci bude po nabytí právní moci zrušujícího rozhodnutí opětovně rozhodováno soudem, jehož rozhodnutí bylo zrušeno. Obdobně jako u současné úpravy není třeba podávat návrh, soud projedná věc z úřední povinnosti.²⁹⁴ Požaduje-li to povaha, např. již existující meritorní rozhodnutí ve věci, současně se zrušením žaloby rovněž odmítne žalobu podanou v původním řízení a řízení tak končí.²⁹⁵ Věcný záměr ČRS přináší i jednu významnou novinku, kterou autor považuje za vhodnou pro zkrácení řízení. V případě, že je k řízení o žalobách příslušný stejný soud, který by věc projednával v obnoveném řízení, lze spojit řízení o žalobě

²⁹² Civilní řád soudní: Věcný záměr. Ministerstvo Spravedlnosti ČR [online]. 2017 [cit. 2021-03-13]. Dostupné z: <https://crs.justice.cz/section/>; Bod 388.

²⁹³ Ibid., Bod 389.

²⁹⁴ Ibid., Bod 392.

²⁹⁵ Ibid., Bod 391.

a obnovené řízení do jednoho ústního jednání. Soud nejprve vyhlásí rozhodnutí, kterým zruší napadené rozhodnutí a následně přistoupí k projednání věci v původním řízení. V tomto případě není třeba z povahy věci účastníkům doručovat písemné vyhotovení rozhodnutí, kterým se napadené rozhodnutí zrušuje. Takové rozhodnutí jim bude doručeno až s písemným vyhotovením rozhodnutí v obnoveném řízení.²⁹⁶ Autor považuje tuto úpravu jako krok správným směrem. Řízení, na které tato úprava dopadne, se tím výrazně zrychlí.

6.6. Shrnutí

Jak již bylo představeno ve výkladu u obou žalob, ani nyní nepanuje mezi odbornou veřejností shoda, zda se jedná o mimořádné opravné prostředky²⁹⁷ nebo jiné prostředky nápravy. Pokud se budeme držet hlavní argumentace zastánců i odpůrců zařazování obou žalob mezi mimořádné opravné prostředky, nepřináší věcný záměr ČRS do tohoto rozkolu nové argumenty. Žaloby budou stále nástrojem pro odklizení původního pravomocného rozhodnutí. Proti nim budou stále stát argumenty odpůrců, jelikož ani ČRS nespojuje s podáním žaloby suspenzivní nebo devolutivní účinek. Připojí-li autor svůj pohled na „mimořádnost“ ze čtvrté části této práce, domnívá se, že vzhledem k úpravě přípustnosti, především žaloby pro zmatečnost, budou žaloby ještě výjimečnějším nástrojem, než jsou nyní. Na základě přednesených argumentů se domnívá, že i nadále bude v teorii panovat rozkol nad tím, zda se jedná o mimořádný opravný prostředek či nikoliv. Při současném znění věcného záměru ČRS by autor i v nové úpravě považoval žalobu na obnovu řízení a žalobu pro zmatečnost za mimořádný opravný prostředek.

Celkově autor považuje navrhovanou úpravu žaloby pro zmatečnost jako úpravu velmi zdařilou. Souhlasí se zredukováním důvodů pro podání žaloby pro zmatečnost a přesunutím zkoumání ostatních vad způsobujících zmatečnost do předcházejících řízení.²⁹⁸ Současně však upozorňuje na faktickou nemožnost dosáhnout nápravy vad, a tím i spravedlnosti, pro důvod zmatečnosti v § 229 odst. 1 písm. g) OSŘ souvisejícím s vadami při doručování písemností účastníkovi do ciziny. Proto navrhuje přidat tento bod jako čtvrtou kvalifikovanou vadu žaloby pro zmatečnost.

Stejně tak autor souhlasí s rozšířením důvodů pro podání žaloby na obnovu řízení. Domnívá se, že zvolené rozšíření je cestou k odstranění nedostatků současné úpravy. Za jediný

²⁹⁶ Civilní řád soudní: Věcný záměr. Ministerstvo Spravedlnosti ČR [online]. 2017 [cit. 2021-03-13]. Dostupné z: <https://crs.justice.cz/section/>; Bod 393.

²⁹⁷ Ani OSŘ za mimořádné opravné prostředky žalobu na obnovu řízení ani žalobu pro zmatečnost neoznačuje.

²⁹⁸ LAVICKÝ, Petr, WINTEROVÁ, Alena, DOBROVOLNÁ, Eva, DVOŘÁK, Bohumil, PULKRÁBEK, Zdeněk. Věcný záměr civilního řádu soudního z pohledu advokacie. Bulletin advokacie, 2018, č. 1-2, s. 11-21.

nevhodný bod považuje možnost podat žalobu na obnovu řízení až poté, co odsuzující rozsudek nabude právní moci.

K zastoupení advokátem při řízení o žalobách autor uvádí, že u žaloby pro zmatečnost i přes dílčí výhrady s povinným zastoupením advokátem souhlasí, u žaloby na obnovu řízení nikoliv. Na závěr přidává nastínění situace, ke které by mohlo povinné zastoupení advokátem rovněž vést. Účastník, který by se rád zastupoval sám, např. z důvodu úspory nákladů nebo vlastní znalosti práva, se po vyhlášení rozhodnutí o zrušení rozhodnutí rozloučí s advokátem a bude pokračovat v obnoveném řízení bez něj. Může se tedy stát, že řízení o žalobě, které je založeno na absolutně evidentním důvodu, se bude muset účastnit s advokátem, avšak „právně složitějšího“ jednání v obnoveném řízení, pro nenaplnění podmínek advokátského sporu, již nikoliv. Z těchto důvodů, ale především v rámci zachování důstojnosti jednání před soudem, autor navrhuje, aby v případě zachování povinného zastoupení advokátem tato povinnost trvala po celé ústní jednání.

Závěr

Diplomová práce představuje čtenáři vybrané instituty civilního práva procesního, žalobu na obnovu řízení a žalobu pro zmatečnost. V souladu se stanovenými cíli práce bylo na žaloby nahlíženo z různých úhlů. Nejprve byl podán teoretický výklad o obou žalobách, který byl doplněn stěžejní judikaturou soudů. Každé z žalob byla věnována samostatná část práce, aby mohla být srozumitelně představena především jejich přípustnost, důvody k podání žalob, okolnosti samotného podání žalob (včetně lhůt) a v neposlední řadě řízení a rozhodnutí o obou žalobách. Tímto byl naplněn první dílčí cíl práce, tj. seznámit podrobně čtenáře s jednotlivými ustanoveními upravujícími oba zkoumané opravné prostředky.

Ve čtvrté části si autor vytyčil druhý dílčí cíl práce, kterým bylo analyzovat četnost žalob a důvody, pro které byli navrhovatelé úspěšní. Na cestě k tomuto cíli byla zkoumána statistická data Ministerstva Spravedlnosti ČR, týkající se obou žalob. Rovněž byly zkoumány konkrétní důvody, pro které soudy žalobám vyhověly. Z představených dat vyplývá, že s oběma žalobami se soudy setkávají skutečně výjimečně, a ještě výjimečněji těmto žalobám vyhovují. Dále ze statistických dat vyplývá, že soudy v roce 2020 zahájily šest řízení po povolení obnovy řízení a pět řízení po zrušení rozhodnutí pro zmatečnost. V rozporu s těmito daty autor ze získaných rozhodnutí zjistil, že ve stejném roce byla povolena obnova řízení ve třech případech, rozhodnutí pro zmatečnost bylo zrušeno ve patnácti případech. Nezávisle na tom, ze kterých dat budeme vycházet, lze potvrdit autorovu hypotézu a žalobu pro zmatečnost a žalobu na obnovu řízení označit z pohledu četnosti jako „mimořádně“ mimořádné opravné prostředky. Při zkoumání konkrétních důvodů žaloby pro zmatečnost autor našel vady způsobující zmatečnost rozhodnutí především v doručování písemností, počítání lhůt nebo nesprávném zastoupení účastníků. U žaloby na obnovu řízení vzhledem k nízkému počtu získaných rozhodnutí není zobecňování vhodné a vzhledem k rozdílnosti důvodů ani možné.

Neopomenutelnou částí práce je stanovený dílčí cíl spočívající v komparaci probíraných žalob s obdobnými instituty dle švédského civilního práva procesního, konkrétně švédskými mimořádnými opravnými prostředky. Obě úpravy jsou si velmi podobné okruhem vad, které lze mimořádnými opravnými prostředky napravit. Nicméně švédská úprava obsahuje možnost napadnout vady řízení, které pomocí současné české úpravy odstranit nelze, např. založení rozhodnutí na padělaných důkazech. Avšak věcný záměr civilního soudního řádu s takovýmto důvodem obnovy řízení do budoucna rovněž počítá. Navíc švédská úprava nabízí při zjednodušení dvojnásobné lhůty k podání mimořádných opravných prostředků než ta česká.

V poslední části si autor vytyčil hlavní cíl práce: poskytnout kritickou analýzu věcného záměru ČŘS na základě předchozích poznatků. Autor považuje navrhovanou úpravu za poměrně zdařilou. Jako její největší přednost považuje snahu o sblížení trestního a civilního práva rozšířením důvodů pro žalobu na obnovu řízení. Za vhodné považuje i redukci důvodů pro žalobu pro zmatečnost a přesunutí většiny důvodů zmatečnosti do odvolacího a dovolacího řízení. Oba instituty mají nadále předpoklad zůstat instituty skutečně výjimečně používanými. Byly představeny i drobné nedostatky, které by měly být odbornou veřejností diskutovány – přidání čtvrté kvalifikované vady žaloby pro zmatečnost, zamyšlení se nad délkou lhůt a nutnost povinného zastoupení advokátem v řízení o žalobách. V nejbližší době by měla být představena nová verze věcného záměru ČŘS, odborná diskuse nad dosud známou verzí se točila kolem jiných institutů. Autor se domnívá, že i úprava žaloby pro zmatečnost a žaloby na obnovu řízení by měla být v odborné veřejnosti diskutována. Bez podrobné analýzy a odborné diskuse nad všemi instituty nelze vytvořit dokonalé dílo, kterým by civilní řád soudní jistě měl být. Nezbývá než doufat, že tato započatá cesta bude dokončena a civilní řád soudní bude v nejbližších letech přijat.

Úplným závěrem autor nabízí k dalšímu zkoumání otázku, zda povinné zastoupení advokátem v řízení o žalobě na obnovu řízení a pro zmatečnost může přinést výsledek, který si slibují autoři věcného záměru ČŘS. Navrhovaným způsobem je analýza rozhodnutí, ve kterých byla žaloba na obnovu řízení nebo pro zmatečnost odmítnuta nebo zamítnuta. Především se zaměřením na otázku, zda jejich odmítnutí či zamítnutí lze spojit se skutečností, že žalobce nebyl zastoupen advokátem. Případně zda by v těchto konkrétních případech mohlo mít zastoupení advokátem pro žalobce nebo řízení nějaký přínos.

Seznam zkratek

Zkratky právních předpisů

CŘS	Civilní řád soudní
InfZ	Zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů
InsZ	Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů
LZPS	Usnesení předsednictva ČNR č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky, ve znění pozdějších ústavních zákonů
OSŘ, občanský soudní řád	Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů
OZ	Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
ŠSŘ, švédský soudní řád	SFS 1942:740. Den svenska rättegångsbalken
Věcný záměr CŘS	Věcný záměr civilního řádu soudního
Zákon o soudních poplatcích	Zákon č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích a poplatku za výpis z rejstříku trestů, ve znění pozdějších předpisů
ZŘS	Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů

Ostatní zkratky

Č. j.	Číslo jednací
JČ	Jihočeský kraj
JM	Jihomoravský kraj
Sp. zn.	Spisová značka
SČ	Severočeský kraj
SM	Severomoravský kraj
StČ	Středočeský kraj
VČ	Východočeský kraj
ZČ	Západočeský kraj

Seznam použitých zdrojů

Seznam použité literatury

- BOGDAN, Michael. *Swedish law in the new millenium*. 1st ed. Stockholm: Norstedts Juridik, 2000.
- BOGDAN, Michael., *Swedish legal system*. Stockholm: Norstedts juridik, 2010.
- DRÁPAL, L., BUREŠ, J. a kol. *Občanský soudní řád I. § 1 až 200za. Komentář*. 1.vydání. Praha: C. H. Beck, 2009.
- DRÁPAL, L., BUREŠ, J. a kol. *Občanský soudní řád II. § 201 až 376. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009.
- HÁSOVÁ, Jiřina, ERBSOVÁ, Hana, KUBÁLEK, Jan, MORAVEC, Tomáš, SMRČKA, Luboš, ŠMEJKAL, Viktor, TARANDA, Petr, ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. *Insolvenční zákon: komentář*. 3. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2018.
- HENDRYCH, Dušan, BĚLINA, Miroslav, FIALA, Josef, ŠÁMAL, Pavel, ŠTURMA, Pavel, ŠTENGLOVÁ, Ivana, KARFÍKOVÁ, Marie. *Právnícký slovník*. 3. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2009.
- HORA, Václav. *Československé civilní právo procesní*. Díl III. Praha: Wolters Kluwer, 2010.
- JIRSA, Jaromír. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář: podle stavu k 1.4.2019*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019.
- LINDELL, Bengt. *Civil Procedure in Sweden*. Uppsala: Iustus Förlag, 2004.
- SEDLÁČEK, Miroslav. K opravným systémům v civilním soudním řízení. In: GERLOCH, Aleš, ŽÁK KRYŽANKOVÁ, Katarzyna (eds). *Právo v měnícím se světě*. 2020. Plzeň: Aleš Čeněk, s.r.o., 2020.
- SVOBODA, Karel, SMOLÍK, Petr, LEVÝ, Jiří, ŠÍNOVÁ, Renáta. *Občanský soudní řád: komentář*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017.
- SVOBODA, Karel. *Opravné prostředky: civilní proces z pohledu účastníka*. V Praze: C.H. Beck, 2020.
- WINTEROVÁ, Alena, MACKOVÁ, Alena. a kol. *Civilní právo procesní*. 9. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2018.
- ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. *Civilní právo procesní*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013.

Seznam použitých odborných článků

- FRINTOVÁ, Dita. Stížnost ve věcném záměru civilního řádu soudního. *Právní rozhledy*, 2018, č. 18, s. 611-622.
- JIRSA, Jaromír. Perspektivy českého civilního procesu. *Právní rozhledy*, 2008, č. 12, s. 427-434.
- KOZEL, Roman. Zneužívání občanského soudního řízení jeho účastníky k trestné činnosti. *Právní rozhledy*, 2002, č. 3, s. 130-132.
- LAVICKÝ, Petr, WINTEROVÁ, Alena, DOBROVOLNÁ, Eva, DVOŘÁK, Bohumil, PULKRÁBEK, Zdeněk. Věcný záměr civilního řádu soudního z pohledu advokacie. *Bulletin advokacie*, 2018, č. 1-2, s. 11-21.
- LAVICKÝ, Petr, WINTEROVÁ, Alena, DOBROVOLNÁ, Eva, DVOŘÁK, Bohumil, PULKRÁBEK, Zdeněk. Vybrané instituty obecné části návrhu věcného záměru ČRS. *Právní rozhledy*, 2021, č. 3, s. 77-88.
- WINTEROVÁ, Alena. Nad perspektivami českého civilního procesu. *Právní rozhledy*. 2008, číslo 19, s. 706-710.

Seznam použitých internetových zdrojů

- DIMUN, Petr. Špičky justice podrobily záměr civilního řádu soudního drtivé kritice a odmítly ho jako Cimrmanovu pohádku. Česká justice [online]. 22.11.2018 [cit. 2021-03-12]. Dostupné z: <https://www.ceska-justice.cz/2018/11/spicky-justice-podrobily-zamer-civilniho-radu-soudniho-drtive-kritice-odmitli-jako-cimrmanovu-pohadku/>
- ROZEHNAL, Aleš. Maření spravedlnosti. *Právní prostor* [online]. 17.01.2019 [cit. 2021-03-12]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/trestni-pravo/mareni-spravedlnosti>
- Elektronická úřední deska Ministerstva Spravedlnosti ČR: MSP-233/2021-OSV-OSV. [online]. 26.2.2021 [cit. 2021-03-12]. Dostupné z: <https://eudeska.justice.cz/Lists/EUD/DispForm.aspx?ID=2906&ContentTypeId=0x0100BF5FF844C69A004F96D98BD3DF5F03D5>
- Přehledy statistických listů. InfoData: Statistika a výkaznictví [online]. [cit. 2021-03-12]. Dostupné z: <https://cslav.justice.cz/InfoData/prehledy-statistickych-listu.html>

- Statistika Nejvyššího soudu za rok 2020. Nejvyšší soud [online]. [cit. 2021-03-12]. Dostupné z: https://nsoud.cz/Judikatura/ns_web.nsf/web/ONejvyssimsoudu~Statistiky~Rok_2020~?openDocument&lng=CZ
- The Swedish Code of Judicial Procedure (1942:740). Government Offices of Sweden [online]. [cit. 2021-03-12]. Dostupné z: <https://www.government.se/government-policy/judicial-system/the-swedish-code-of-judicial-procedure/>
- Civilní řád soudní: Věcný záměr. Ministerstvo Spravedlnosti ČR [online]. 2017 [cit. 2021-03-13]. Dostupné z: <https://crs.justice.cz/section/>

Seznam použitých právních předpisů

- SFS 1942:740. Den svenska rättegångsbalken (The Swedish Code of Judicial Procedure).
- Zákon č. 36/1960 Sb., o územním členění státu, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích a poplatku za výpis z rejstříku trestů, ve znění pozdějších předpisů.
- Usnesení předsednictva ČNR č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky, ve znění pozdějších ústavních zákonů.
- Zákon č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích), ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 201/2002 Sb., o Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 121/2008 Sb., o vyšších soudních úřednících a vyšších úřednících státního zastupitelství a o změně souvisejících zákonů ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

- Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících fyzických a právnických osob, ve znění pozdějších předpisů.

Seznam použité judikatury

Ústavní soud

- Nález Ústavního soudu ze dne 14. září 2006, sp. zn. III. ÚS 457/06.
- Nález Ústavního soudu ze dne 7. listopadu 2011, sp. zn. I. ÚS 1860/11.
- Nález Ústavního soud ze dne 23. ledna 2014, sp. zn. III. ÚS 3837/11.
- Nález Ústavního soudu ze dne 27. května 2015, sp. zn. I. ÚS 1811/14.
- Nález Ústavního soudu ze dne 21. dubna 2016, sp. zn. I. ÚS 3598/14.
- Nález Ústavního soudu ze dne 31. května 2016, sp. zn. II. ÚS 2748/15.
- Nález Ústavního soudu ze dne 2. října 2018 sp. zn. II. ÚS 2546/18.
- Nález Ústavního soudu ze dne 18. prosince 2018, sp. zn. II. ÚS 3040/16.
- Nález Ústavního soudu ze dne 12. listopadu 2019, sp. zn. II. ÚS 3134/19.

Nejvyšší soud

- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. srpna 1997, sp. zn. 2 Cdon 484/97.
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. října 1997, sp. zn. 2 Cdon 1541/97.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 2. července 1998, sp. zn. 2 Cdon 1424/97.
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. listopadu 2001, sp. zn. 20 Cdo 2824/99.
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. října 2001, sp. zn. 29 Odo 750/2001.
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 10. prosince 2001, sp. zn. 20 Cdo 1419/2000.
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. září 2002, sp. zn. 20 Cdo 1170/2001.
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. února 2003, sp. zn. 28 Cdo 321/2003.
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. února 2003, sp. zn. 20 Cdo 307/2002.
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. dubna 2003, sp. zn. 21 Cdo 2179/2002.
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 17. října 2003, sp. zn. 21 Cdo 960/2003.
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. listopadu 2003, sp. zn. 21 Cdo 1503/2003.
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 17. prosince 2003, sp. zn. 21 Cdo 1529/2003.
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. února 2004, sp. zn. 22 Cdo 2347/2003.

- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. července 2004, sp. zn. 33 Odo 294/2004.
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. října 2005, sp. zn. 26 Cdo 467/2005.
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 22. června 2006, sp. zn. 33 Odo 543/2006.
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. března 2007, sp. zn. 21 Cdo 1107/2007.
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. září 2008, sp. zn. 28 Cdo 2930/2008.
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. září 2009, sp. zn. 25 Cdo 2959/2007.
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. ledna 2010, sp. zn. 21 Cdo 1316/2008.
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 23. listopadu 2010, sp. zn. 21 Cdo 4629/2009.
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. března 2010, sp. zn. 33 Cdo 4832/2010.
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 21. dubna 2010, sp. zn. 30 Cdo 4415/2009.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 10. srpna 2011, sp. zn. 28 Cdo 3204/2010.
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. března 2011, sp. zn. 21 Cdo 1093/2010.
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. dubna 2011, sp. zn. 21 Cdo 3643/2009.
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. dubna 2011, sp. zn. 21 Cdo 4178/2010.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. května 2011, sp. zn. 32 Cdo 4892/2010.
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. září 2011, sp. zn. 32 Cdo 3076/2011.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 3. října 2011, sp. zn. 30 Cdo 57/2011.
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. dubna 2012, sp. zn. 21 Cdo 1015/2012.
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 11. září 2012, sp. zn. 21 Cdo 4288/2011.
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 19. září 2012, sp. zn. 33 Cdo 4364/2011.
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 21. ledna 2014, sp. zn. 6 Tdo 1437/2013.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 12. února 2014, sp. zn. 21 Cdo 206/2013.
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 9. července 2014, sp. zn. 21 Cdo 1529/2013.
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 11. listopadu 2014, sp. zn. 28 Cdo 2794/2014.
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 17. prosince 2014, sp. zn. 21 Cdo 4807/2014.
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 9. dubna 2015, sp. zn. 21 Cdo 1390/2014.
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. dubna 2015, sp. zn. 29 Cdo 1330/2015.
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. května 2015, sp. zn. 23 Cdo 2107/2013.
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. srpna 2015, sp. zn. 21 Cdo 1357/2014.
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 21. října. 2015, sp. zn. 28 Cdo 1872/2015.
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 23. února 2016, sp. zn. 22 Cdo 329/2016.
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 14. července 2016, sp. zn. 21 Cdo 3732/2015.

- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 16. srpna 2016, sp. zn. 32 Ncu 44/2016.
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 21. září 2016 sp. zn. 22 Cdo 2431/2016.
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. ledna 2017, sp. zn. 29 Cdo 5893/2016.
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 23. května 2017, sp. zn. 21 Cdo 79/2017.
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. května 2017, sp. zn. 21 Cdo 5931/2016.
- Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 18. února 2020, sp. zn. 27 Cdo 18/2020.

Ostatní soudy

- Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 23. ledna 2020, č.j. 7 Co 25/2019-269.
- Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 30. ledna 2020, č. j. 4 Co 32/2019–176.
- Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 11. listopadu 2020, č.j. 4 Co 14/2017-347.
- Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 20. února 2020, č.j. 4 Co 319/2019-738.
- Usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 6. února 2020, č. j. 9 Co 121/2018-124.
- Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové – pobočka v Pardubicích ze dne 9. července 2020, č.j. 18 Co 344/2019-699.
- Usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 3. srpna 2020, č. j. 22 Co 307/2019-MOP-56.
- Usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 11. listopadu 2020, č. j. 23 Co 24/2020-MOP-26.
- Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 10. července 2020, č. j. 83 Cm 1137/2018–41.
- Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 4. srpna 2020, č. j. 54 Co 33/2020–494.
- Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 23. září 2020, č. j. 28 Co 173/2020–273.
- Usnesení Okresního soudu v Blansku ze dne 22. října 2020, č.j. 6 C 98/2020–68.
- Usnesení Okresního soudu v Jeseníku ze dne 1. prosince 2020, č.j. 10 C 155/2019–40.
- Usnesení Okresního soudu v Chebu ze dne 13. února 2020, č. j. 12 C 22/2019–63.
- Usnesení Okresního soudu v Olomouci ze dne 1. dubna 2020, č.j. 11 C 121/2018–195.
- Usnesení Okresního soudu Plzeň-město ze dne 9. března 2020, č. j. 11 C 60/2019–53.
- Usnesení Okresního soudu pro Prahu 9 ze dne 13. května 2020, č. j. 19 C 133/2019-54.

Seznam ostatních zdrojů

- Instrukce Ministerstva spravedlnosti č.j. 505/2001 – Org, kterou se vydává vnitřní a kancelářský řád pro okresní, krajské a vrchní soudy, ve zněních pozdějších předpisů.
- Odpověď Městského soudu v Praze ze dne 20. ledna 2021, sp. zn. Si 125/2021.

Seznam grafů a tabulek

Graf 1: Počet pravomocných rozhodnutí o žalobě na obnovu řízení v letech 2011-2020	59
Graf 2: Počet pravomocných rozhodnutí o žalobě pro zmatečnost v letech 2011-2020	59
Graf 3: Počet pravomocných rozhodnutí o všech mimořádných opravných prostředcích	60
Graf 4: Počet obnovených řízení v letech 2011-2020	61
Graf 5: Počet řízení po zrušení rozhodnutí pro zmatečnost v letech 2011-2020	62
Tabulka 1: Porovnání získaných rozhodnutí se statistickými daty	73
Tabulka 2: Porovnání získaných rozhodnutí se statistickými daty	73

Žaloba na obnovu řízení a pro zmatečnost

Abstrakt

Diplomová práce představuje dva instituty občanského práva procesního – žalobu na obnovu řízení a žalobu pro zmatečnost. Oba mimořádné opravné prostředky mají společné, ale i rozdílné rysy. Oběma žalobami lze napadnout pravomocné rozhodnutí soudů. Žaloba na obnovu řízení slouží pro nápravu vad ve skutkovém zjištění, zatímco žaloba pro zmatečnost slouží pro nápravu procesněprávních vad. Práce obsahuje konkrétní soudní rozhodnutí okresních, krajských a vrchních soudů, která prokazují, že i když nejsou tyto žaloby příliš využívány, jistě si své místo v právním řádu zaslouží. S drobnými úpravami je s nimi počítáno i v připravovaném civilním řádu soudním, který by v budoucnu měl nahradit občanský řád soudní. Práce si klade několik cílů dílčích a jeden hlavní. Dílčí cíle jsou seznámit čtenáře s žalobou na obnovu řízení a pro zmatečnost; analyzovat četnost žalob a důvody, pro které bylo žalobám vyhověno, a provést komparaci českého a švédského občanského práva procesního. Splnění dílčích cílů slouží k naplnění hlavního cíle práce, kterým je poskytnout kritickou analýzu věcného záměru civilního řádu soudního na základě získaných poznatků.

Diplomová práce je členěna do šesti částí, které se dále dělí na kapitoly a podkapitoly. První část představuje čtenáři opravné řízení. Jedná se o teoretickou část, která rozděluje a charakterizuje opravné systémy a opravné prostředky. Druhá podává teoretický výklad o žalobě na obnovu řízení, třetí část o žalobě pro zmatečnost. Druhá a třetí část je svou strukturou velmi podobná. Obě části obsahují jejich přípustnost, důvody k podání žalob, okolnosti samotného podání žalob (včetně lhůt) a v neposlední řadě řízení a rozhodnutí o žalobách.

Čtvrtá část nahlíží na mimořádné opravné prostředky jiným pohledem. Na mimořádnost není nahlíženo pohledem právníka, ale je zkoumána výjimečnost obou institutů. Na základě získaných dat je analyzována četnost využívání obou žalob a úspěšnost účastníků před soudy. Rovněž jsou analyzovány důvody, pro které byli navrhovatelé s žalobou úspěšní.

V páté části jsou představeny instituty švédského občanského práva procesního, které se podobají žalobě na obnovu řízení a pro zmatečnost. Švédské mimořádné prostředky jsou nejenom představeny, ale i porovnány s českou právní úpravou.

V závěrečné šesté části diplomové práce je představen věcný záměr civilního řádu soudního podroben kritickému zkoumání za využití poznatků nabytých v předchozích kapitolách. Jsou představeny dílčí nedostatky nové chystané úpravy současně s návrhy, jak se s nimi vypořádat.

Klíčová slova: věcný záměr civilního řádu soudního, žaloba na obnovu řízení, žaloba pro zmatečnost

Action for retrial and for nullity

Abstract

This diploma thesis presents two institutes of Czech civil procedural law - an action for retrial and an action for nullity. Both actions are considered extraordinary remedies under Czech law and both can challenge a final court decision. An action for retrial serves to rectify defects in factual findings; an action for nullity serves to rectify procedural defects. Specific court decisions of the district, regional, and high courts are demonstrated in the thesis and prove that despite the scarce employment, the position of the actions within the legal system is justified and deserved. Both actions can further be found, slightly modified, in the upcoming new Civil Procedure Code, which should in the future replace the current Civil Procedure Code. The thesis presents several partial aims and one main aim. The partial aims are to introduce to the reader the actions for retrial and for nullity, to analyse their frequency and the reasons for which the actions were granted, and to make a comparison of Czech and Swedish civil procedural law. Fulfilling the partial aims accomplishes the main goal of the thesis: to provide a critical analysis of the substantive intent of the Civil Procedure Code based on the acquired knowledge.

The diploma thesis is divided into six sections and is further divided into chapters and subchapters. Section one introduces the medial procedure to the reader. This is a theoretical section that divides and characterizes remedial systems and remedies under the Czech law. The second section gives a theoretical interpretation of the actions for retrial; the third section of the action for nullity. Both second and third sections contain their admissibility, the grounds for bringing actions, the circumstances of the actions themselves (including time limits), and, finally, the proceedings and decisions on actions.

The fourth section looks at extraordinary remedies from a different perspective. Extraordinariness is not viewed from a lawyer's perspective, but the rarity of both institutes is examined. The frequency of use of both actions and the success of the parties before the court are analysed based on the data obtained. The reasons for the appellants' success in the actions are also analysed. The fifth section introduces and compares the institutes of Swedish civil procedural law, which are similar to actions for retrial and nullity.

In the final section, the consultation document of the new Civil Procedure Code is presented and critically examined using the acquired knowledge. The partial shortcomings of the planned code are presented together with proposals on how to manage them.

Key words: the consultation document on the new Civil Procedure Code, action for retrial, action for nullity